

Sakskart for møte i Programrådet for masterstudiet i rettsvitenskap

J.nr.: 2015/1025

Tid og sted: Mandag 14. desember kl. 12.15-15.30 på Kollegieværelset 1. etg. DA

<p>Sak 1 s. 4- 11</p>	<p>Protokoll</p> <p>Protokoll fra PMR-møtet 10. november er allerede godkjent.</p>
<p>Sak 2</p>	<p>Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Trygve</p>
<p>Sak 3 s. 12- 17</p>	<p>Vedtakssak: Forslag til alternativ hovedlitteratur i emnet Erstatningsrett</p> <p>Vurdering fra Erling Hjelmeng</p> <p>Notat fra Morten Kjelland</p> <p>Vedlegg</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>"Lærebok i erstatningsrett" innføres som alternativ hovedlitteratur i emnet Erstatningsrett på 1. studieår fra og med høsten 2016.</p>
<p>Sak 4 s. 18-</p>	<p>Vedtakssak: Endringer i hjelpemiddelreglementet - godkjenne nye og oppdaterte doms- og kjennelsessamlinger - JSU</p>

22	<p>Notat fra Eline Sørensen</p> <p>Notat fra Mads Baardseth</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4. utgave av doms- og kjennelsessamlingen for 3. studieår er tillatt hjelpemiddel til eksamen i JUS3111 og JUS3211 fra og med våren 2016. Våren 2016 er både 3. og 4.utgaven av domssamlingen tillatte hjelpemidler til eksamen i JUS3111 og JUS3211. - I emnet Konkurs- og panterett (JUS5860) vil det være tillatt å benytte Doms- og kjennelsessamling i Konkurs- og panterett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg) under eksamen fra og med våren 2016. - I emnet Arbeidsrett - den kollektive del (JUR1512/JUS5512) vil det være tillatt å benytte Doms- og kjennelsessamling i Doms- og kjennelsessamling i Kollektiv arbeidsrett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg) under eksamen fra og med våren 2016. - I emnet Patent- og varemerkerett (JUR1820/JUS5820) vil det være tillatt å benytte Doms-, kjennelses- og materialsamling i Patent- og varemerkerett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg) under eksamen fra og med våren 2016.
<p>Sak 5 s. 23- 115</p>	<p>Diskusjonssak: Periodisk emneevaluering for 2. studieår</p> <p>Rapport fra Christoffer Eriksen</p>
<p>Sak 6 s. 115- 146</p>	<p>Orienteringssak: Periodisk emneevaluering for MA in Theory and Practice of Human Rights</p> <p>Notat fra Gentian Zyberi</p>
<p>Sak 7</p>	<p>Saker tatt på fullmakt:</p>

	<p>Godkjent ny faglærer i valgemne på 5. studieår, JUS5930 Comparative Public Law. Ny faglærer er Malcolm Langford.</p> <p>Godkjent vikarierende ansvarlig faglærer for emnet Alminnelig forvaltningsrett for 2016. Ansvarlig faglærer i 2016 er Christoffer C. Eriksen.</p> <p>Godkjent endring i hjelpemiddelreglementet for emnet JUS5710/JUR1710 International Human Rights Law: Institutions and Procedures.</p> <p>Godkjent endring i litteratur for emnet JUROFF1500 Strafferett.</p> <p>Godkjent endring i litteratur for emnet JUS5670 Electronic Commerce Law</p> <p>Godkjent endring i innføringslitteratur for emnet Strafferett for JUR4000P og JUS4211.</p> <p>Godkjent alternativ hovedlitteratur for emnet Sivilprosess for JUR4000P og JUS4211.</p> <p>Godkjent endret eksamensform i emnet JUS5630 Privacy and Data Protection. Det gjennomføres "open book" skoleeksamen fra og med våren 2016.</p> <p>Godkjent endring i litteratur for emnet JUS5580 Kommunalrett.</p>
Sak 8	Eventuelt

Protokoll fra møte

J.nr.: 2015/1025

Tid og sted: Tirsdag 10. november kl. 12.15-15.15 på Kollegieværelset 1.etg. DA

Tilstede: Trygve Bergsåker, Lasse Simonsen, Christoffer Eriksen, John Asland, Inge Lorange Backer, Cecilia Bailliet, Marius Stene Fuglum, Mads Baardseth og Josefine Ardem.

Forfall: Tarjei Bekkedal og Christine Havgar

Fra administrasjonen: Julie Orning og Randi Saunes

Observatører: Ida Stabrun, Elisabeth Ulleberg, Morten Slind Olsen og Gentian Zyberi (sak 3 og 4)

Referent: Eline Sørensen

Sakene ble diskutert i følgende rekkefølge: 1-13

<p>SAK 1</p>	<p>Protokoll</p> <p>Protokollen fra møtet i PMR 13. oktober var allerede godkjent</p>
<p>SAK 2</p>	<p>Erfaringer fra studieårene, LLMs, JSU og nytt fra Trygve</p> <p>1. studieår: Kommer tilbake senere på sakskartet.</p> <p>2. studieår: Det vurderes å gjennomføre debatt om Grunnloven § 112 på 2. studieår.</p> <p>3. studieår: Gruppeundervisningen på JUS3111 skal samordnes bedre. Studieårsansvarlig skal legge fram et konkret forslag med planlagt oppstart høsten 2016. Det ble meldt om at studentene på 3. studieår har for mye undervisning; de må få ro til å lese også.</p> <p>4. studieår: Undervisningsmengden i JUS4211 er mindre enn før, noe som er knyttet til personalsituasjonen. Det har ikke kommet klager på</p>

dette. Det er fortsatt podcast-problemer i auditorium 5.

5. studieår: Forfall

LLM: LLM-ansvarlig påpekte at utenlandske stipendiater og post.dok. ikke får lov til å sensurere eksamenbesvarelser, oppgaver osv. Dette er spesielt problematisk for de engelske masterprogrammene og valgfag som trenger deres kompetanse. Det ble mottatt klager på dette fra ICT-programmet og en lærer på PIL-programmet.

JSU: Melder om kommende sak om obligatoriske elementer gjennom hele studiet, hvor de ser på studieårene samlet. I neste PMR-møte kommer JSU til å fremme flere forslag til endringer i hjelpemiddelreglementet; det kommer nye doms- og kjennessamlinger i flere emner. De er positive til podcast og filming av forelesninger, men poengterte at det er viktig at man ikke erstatter forelesninger med podcast eller filmopptak.

Det må gjøres noe strukturelt med JUS3111. Studenter synes obligasjonsretten er vanskelig, og mange utsetter eksamen i emnet.

Trygve: Oppnevningsperioden for studieårsansvarlige følger dekanatperioden.

Desembermøtet omberammes grunnet kollisjon med fakultetstyremøte. Ny dato er 14. desember.

Fellesprosjektet om masteroppgaver: Det har vært tvil om fakultetet kan fastsette en egen karakterbeskrivelse for masteroppgaver, med presisering av den alminnelige karakterbeskrivelsen som gjelder for UiO. Det er nå avklart at vi kan gjøre dette. Det var enighet i PMR om at vi slutter oss til karakterbeskrivelsen i fellesprosjektet om masteroppgaver. Endringen kan derfor gjelde fra og med våren 2016.

SAK 3

Diskusjonssak: Prosedyrekonkurranser

Studiedekanen innledet med bakgrunn for saken. Sak 3 og 4 ble behandlet samlet.

	<p>Under diskusjonen kom det fram at PMR i all hovedsak var positive til prosedyrekonkurranser, og at ubrukte undervisningsressurser kan benyttes til slikt arbeid, men det er visse momenter som må avklares.</p> <p>Det var enighet blant PMRs medlemmer om at man ikke er modne for en større prinsipiell diskusjon om prosedyrekonkurranser, da det først er behov for å se nærmere på undervisningsressurser, retningslinjer for godskrivning og om det er mulig å implementere prosedyrekonkurranser i et valgfag. Det ble derfor vedtatt at studiedekanen nedsetter en arbeidsgruppe som skal se nærmere på ulike spørsmål knyttet til prosedyrekonkurranser.</p> <p>Det ble også uttrykt et ønske om å ha en ansvarlig faglærer for prosedyrekonkurranser.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Studiedekanen nedsetter en arbeidsgruppe som skal se nærmere på ulike spørsmål knyttet til prosedyrekonkurranser.</p>
<p>SAK 4</p>	<p>Vedtakssak: Institusjonell støtte til internasjonale prosedyrekonkurranser</p> <p>Se sak 3.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Fakultetet gir ikke godskrivning for undervisningstimer for lærere som bistår med veiledning eller annen oppfølging av studenter som deltar i prosedyrekonkurranser i tilfeller hvor dette kan trekke undervisningsressurser bort fra fag i Masterstudiet i rettsvitenskap.</p> <p>Fakultetet stiller normalt ikke midler til disposisjon for deltakelse i prosedyrekonkurranser.</p>
<p>SAK 5</p>	<p>Vedtakssak: Omgjøring av HUMR-emnet HUMR5134 The Right to</p>

	<p>Peace til valgemne på 5. studieår</p> <p>Vedtak:</p> <p>Emnet "The Right to Peace" endrer kode fra HUMR5134 til JUS5134 fra og med våren 2016.</p> <p>Studenter med opptak til PECOS-program og HUMR-program unntas fra forkunnskapskravet for valgemner på masternivå for dette emnet.</p>
<p>SAK 6</p>	<p>Vedtakssak: Alternative vurderingsformer</p> <p>Under diskusjonen ytret enkelte PMR-medlemmer bekymring for en ordning med hjemmeeksamen da de mener dette kan gi en uberettiget fordel til studenter med familie som jobber innenfor feltet. Til dette ble det kommentert at det alltid vil være studenter som kan ha fordeler hjemmefra, men dette vil bli avhjulpet med den foreslåtte muntlige eksamenen.</p> <p>JSU ønsket en protokolltilførsel om at de ønsker at hjemmeeksamen i Rettshistorie skal unntas gjentakskvoten. PMR mener faget stiller på linje med andre eksamener i fagene som inngår i graden.</p> <p>JSU kommenterte også at de er negative til den obligatoriske undervisningen.</p> <p>Forslaget om multiple choice på fjerde studieår legges foreløpig til side. Behov for bredde i eksamensoppgaver på JUS4211 kan dekkes på annen måte.</p> <p>Forslagene om endringer i JUS2211 og JUS3211 ble vedtatt med 8 mot 1 stemmer.</p> <p>Bergsåker, Asland, Eriksen, Simonsen, Backer, Bailliet, Fuglum og Ardem stemte for.</p> <p>Baardseth stemte mot.</p> <p>Vedtak:</p>

PMR anbefaler dekanen å innføre følgende endringer:

For JUS2211:

- En semesteroppgave på max 6000 ord
- En skoleeksamen, 4 timer
- En muntlig eksamen, ca. 20 min. En presentasjon av den innleverte semesteroppgaven, som forsvarer og utdyper oppgaven.

Endringen for JUS2211 innføres fra og med våren 2017.

For JUS3211:

- Rettshistorie skilles ut som et eget emne på 8 studiepoeng
- Emnet evalueres med hjemmeeksamen som går over 4 dager med ordgrense på 4000 ord.
- Skoleeksamen for JUS3211 foreslås videreført som en 6 timers skoleeksamen.

Endringen for JUS3211 innføres fra og med høsten 2016.

SAK 7

Vedtaks sak: Forslag til alternativ hovedlitteratur i emnet Erstatningsrett

Det ble ytret ønske om at ansvarlig faglærer skal få tid til å lese hele boken, og kommer med en konkret anbefaling, før boken vedtas som alternativ hovedlitteratur.

Det ble også kommentert at henvisningene bør være mer konsekvente, da det synes å mangle sentrale henvisninger noen steder i boken.

Saken utsettes til neste møte.

SAK 8**Vedtaks sak: Forslag til alternativ hovedlitteratur i emnet
Sivilprosess**

Inge Lorange Backer forlot møtet under behandlingen av denne saken.

Under behandling av saken ble det nevnt at det er uheldig hvis ansvarlig faglærer skal gi innstilling til bok som alternativ hovedlitteratur der vedkommende har en konkurrerende bok i emnet. Uttalelsen fra ansvarlig faglærer er noe forbeholden, blant annet når det gjelder referanser til annen litteratur. Det ble vedtatt å innhente en ekstern vurdering.

Det var enighet om at det er viktig at ansvarlig faglærer gir innstilling i saker vedrørende litteraturendringer.

Vedtaks sak:

Behandling av den nye boken som alternativ hovedlitteratur ble utsatt, og det ble besluttet å innhente en ekstern vurdering.

Ansvarlig faglærers forslag til endringer i eksisterende litteratur ble vedtatt med virkning fra og med våren 2016. Endringene gjennomføres med overgangsordning våren 2016.

- Anne Robberstad: Sivilprosess (2.utg., 2013) går ut og erstattes av: Anne Robberstad: Sivilprosess (3.utgave 2015). Hele boken inklusive petitavsnitt hører med

til lærestoffet, unntatt notene. (Innebærer økning på 17 sider.)

- Felles for begge alternativer (Hov og Robberstad):

Jørgen Aall: Rettsstat og menneskerettigheter (3. utg. 2011) kap. 17.1-17.2 og 17.5.1, 17.5.2

og 17.5.5, og kap 18 går ut og erstattes av:

Jørgen Aall: Rettsstat og menneskerettigheter (4. utgave 2015) kap. 17.1-17.2 og 17.5.1,

17.5.2 og 17.5.5 og kap 18. Petitavsnitt inngår ikke. (Innebærer økning på 6 sider.)

<p>SAK 9</p>	<p>Vedtaks sak: Nedleggelse av emnet JUS5101 Criminology og opprettelse av nytt emne; Kriminologi</p> <p>Vedtak:</p> <p>Emnet JUS5101 Criminology legges ned slik at emnet kan opprettes på norsk i stedet.</p> <p>PMR innstiller til at dekanen vedtar valgemnet "Kriminologi" opprettet med oppstart fra og med våren 2016.</p>
<p>SAK 10</p>	<p>Diskusjonssak: Periodiske emneevalueringer</p> <p>Det ble orientert om at de to manglende rapportene er på vei.</p> <p>LLM-ansvarlig poengterte at det er viktig å få inn en ansvarlig faglærer (intern) med solid juridisk kompetanse i emnet Engelsk for jurister, og at Malcolm Langford er aktuell.</p>
<p>SAK 11</p>	<p>Orienteringssaker:</p> <p>Skriftlige orienteringssaker:</p> <p>- Rapport fra tilsynssensor vedrørende 2. studieår</p> <p>Studieårsansvarlig tar med tilsynssensors synspunkter i den periodiske emneevalueringen for 2. studieår.</p> <p>Det ble poengtert at tilsynsrapporten er viktige tilbakemeldinger som må følges opp.</p>
<p>SAK 12</p>	<p>Saker tatt på fullmakt:</p>

	<p>Godkjent ny faglærer i semiobligatorisk emne på 4. studieår; Rettsfilosofi. Ny faglærer er Inga Bostad.</p> <p>Godkjent endringer i hovedlitteraturen i emnet JFEXFAC04 fra og med høsten 2015.</p> <p>Godkjent endret eksamensform i emnet JUS5930 Comparative Public Law. I stedet for en 4 timers skoleeksamen vil det bli gjennomført en tre ukers hjemmeeksamen.</p> <p>Godkjent endringer i hjemlpemiddelreglementet for emnet JUS5630 Privacy and Data Protection fra og med våren 2016.</p> <p>Godkjent endringer i litteraturen for emnet JUR1910/JUS5910 Women's Law and Human Rights</p>
<p>SAK 13</p>	<p>Eventuelt</p> <p>Ingen saker.</p>

Til PMR

Jeg har gjennomgått Morten Kjellands manuskript til "Erstatningsrett - en lærebok". Boken representerer en systematisk innføring i erstatningsretten, som er tilpasset læringskravene på JUS 1111.

Jeg anbefaler at hele boken tas inn som alternativ hovedlitteratur.

Boken er forskjellig fra Hagstrøm/Stenvik, først og fremst ved at den er skrevet som en forklarende lærebok for studenter i en tidlig fase av studiet. Metodisk fremstår boken som litt annerledes enn det som er vanlig i pensum, først og fremst ved at teksten gjennomgående består av gjennomgang av rettspraksis med forklaring/systematisering, og domssitater som er margkommentert. Den inneholder også kontroll- og refleksjonsspørsmål. Alt dette gjør at fremstillingen har gode pedagogiske egenskaper.

Hagstrøm/Stenvik representerer en mer dyptpløyende og problematiserende fremstilling, som også henvender seg til andre målgrupper enn studenter. Det vil nok være slik at noen studenter vil ha mest utbytte av å lese sistnevnte, mens den for andre kan være vel utfordrende. I så måte vil de to fremstillingene være gode alternativer å velge mellom, og typisk er det en god ting om studentene i samme kollokviegruppe leser forskjellige fremstillinger.

Jeg har ikke sett noen ombrukket versjon og har derfor ikke et endelig sideantall. Fremstillingen er imidlertid mer komprimert enn i Hagstrøm/Stenvik. I manuskripts form teller fremstillingen ca 430 A4 sider, i videre fradrag kommer figurer, domssitater med kommentarer og kontrollspørsmål. Jeg mener derfor at den ligger innenfor sidetallsnormen.

Jeg anbefaler med dette at PMR fatter vedtak om at "Morten Kjelland: Erstatningsrett - en lærebok, Universitetsforlaget 2016" tas inn som alternativ hovedlitteratur i JUS 1111 Erstatningsrett.

Hilsen Erling

Endringsforslag i litteratur, hjelpemidler og læringsutbytte.

I dette skjemaet fyller du inn eventuelle endringer du ønsker å foreslå, med virkning fra og med **HØSTEN 2016**. Husk at totalt antall sider i hovedlitteraturen må være innenfor sidetallsnormen: maksimalt 400 sider for emner 1.-3. studieår og 600 sider for emner på 4.-5. studieår.

Forslag som overstiger sidetallsnormen utover det rimelige vil ikke bli vedtatt av PMR.

For at studieårsansvarlig skal innstille forslag til endringer må antall sidetall i hovedlitteraturen påføres skjemaet.

Skjemaet må returneres til Christine Skogrand Havgar innen **30. november 2015** på e-post: c.s.havgar@jus.uio.no (skjemaet kan også leveres direkte til Infosenteret, via post eller internpost)

Emnekode: JUS1111	Fagområde: Erstatningsrett
Navn på ansvarlig faglærer: Erling Hjelmeng	
Forslag til endring i hjelpemidler:	

Forslag til endring i litteratur (både hovedlitteratur, støttelitteratur og tilleggslitteratur). Merk at det kun er hovedlitteratur som omfattes av sidetallsnormen. Vennligst angi antall sidetall nederst i dette skjemaet):

«Erstatningsrett – en lærebok» av professor Morten Kjelland (UiO) bes vurdert som **alternativ hovedlitteratur** i erstatningsrett, det vil si som et alternativ til gjeldende pensumbok av Hagstrøm og Stenvik.

Fremstillingen i «Erstatningsrett – en lærebok» er *tilpasset læringskravene på JUS1111*, både med tanke på hvilke temaer som behandles og omfanget av boken. Den er skrevet som en rendyrket lærebok, uten bruk av fotnoter og petit/kompress. Det skal derfor ikke være nødvendig å unnta bestemte deler av boken. Det er lagt arbeid i å gi boken en pedagogisk innretning ved hjelp av figurer, tabeller og integrerte domsanalyser. Et siktemål med domsanalysene er å tydeliggjøre hva som er det primære rettsgrunnlaget for utvikling av erstatningsrettens regler og prinsipper.

Underveis i skriveprosessen har jeg vært i kontakt med ansvarlig faglærer Erling Hjelmeng og studieårsansvarlig for 1. studieår, John Asland. Begge har gitt meg innspill og forslag til justeringer/suppleringer, hvilket er tatt med i det reviderte bokmanuset som er vedlagt her. Dette inneholder *flere internasjonale kilder*, som er *gjennomgående integrert* i fremstillingen (i tillegg er det egne kapitler om erstatningsrettens internasjonalisering bygget ut noe). Videre har jeg supplert fremstillingen med norske, erstatningsrettslige bøker og artikler.

På bakgrunn av innspill om å *anspore studentene til videre refleksjon* over erstatningsrettslige spørsmål, har jeg – i samråd med ansvarlig faglærer Erling Hjelmeng – utarbeidet kontroll- og refleksjonsspørsmål til hvert av bokens 15 kapitler. En nærmere forklaring av de ulike spørsmålstypene er gitt i punktet «Bruken av boken og nettressursen». For å anspore til egen, videre refleksjon har jeg også supplert mine merknader i de integrerte domstabellene, som dermed er gitt noe mer «dybde».

Erling Hjelmeng opplyste at han skal avgi en uttalelse som sendes direkte til Eline Therese Storhaug Sørensen.

Det vedlagte manuset har et høyere antall sider enn det blir i bokversjonen. Forlaget har gjort konkrete beregninger for å angi antall boksider etter trykking, for å sikre at fremstillingen er innenfor sidetallsbegrensningen. Det ferdigstilte manuset går inn i forlagsprosess hos Universitetsforlaget, der det er satt av tid til produksjon av boken som vil være ferdig trykket i april 2016. Jeg viser til vedlegg fra redaktør Emil Hamre. Den nye sideberegningen basert på det reviderte manuset, er beskrevet i e-post av 30. november 2015 fra Emil Hamre (se eget vedlegg).

Forslag til internasjonale rettskilder og/eller fremmedspråklig litteratur:
Forslag til endring i fagbeskrivelse:

Forslag til endring i læringsutbytte (må beskrives i kategoriene: kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse):

Totalt antall sider hovedlitteratur:

360

Morten Kjelland

Fra: Emil Hamre <emil.hamre@universitetsforlaget.no>
Sendt: 30. november 2015 11:00
Til: Morten Kjelland
Emne: Ny sidetallsberegning

Morten,

Da har jeg foretatt en ny sidetallsberegning, utfra revidert manus. Den viser at vi havner på omtrent 371 boksider, uten domstabeller (integreerte domsanalyser), vanlige tabeller, figurer og tekstbokser med kontroll- og refleksjonsspørsmål. Denne beregningsmetoden er ikke helt presis da vårt setteri må ta hensyn til tekstens flyt på sidene ved utforming av disse.

mvh

Emil Hamre
Forlagsredaktør

M: 47 45 96 15

.....
[Universitetsforlaget AS](#)

Sehesteds gate 3, PB 508 Sentrum, 0105 Oslo

[E-katalog](#) | [Facebook](#) | [Twitter](#)

Til: PMR

Vedrørende sak om endringer i hjelpemiddelreglementet – godkjenne nye og oppdaterte doms- og kjennelsessamlinger

Det vises til sak fra JSU til PMR vedrørende nye/oppdaterte doms- og kjennelsessamlinger.

Administrasjonen er positiv til at JSU gjennomfører revisjon av gamle doms- og kjennelsessamlinger, samt lager nye i valgemenner da vi erfarer at dette er et hjelpemiddel studentene har stor nytte av. Vi mottok imidlertid flere negative tilbakemeldinger i forbindelse med vedtaket fattet av PMR 1. september i år om å innføre reviderte doms- og kjennelsessamlinger uten overgangsordning. Nå skal revidert domssamling for 3. studieår vedtas, og administrasjonen anbefaler på det sterkeste at den vedtas innført med overgangsordning. Vi erfarer at 3. studieår er krevende for studentene, og at det er mye gjentak av eksamen. Det vil derfor ramme studentene hardt dersom de blir pålagt å innarbeide en ny doms – og kjennelsessamling allerede våren 2016. Dette gjelder også studenter som gjennomfører eksamen i JUS3111 høsten 2015 og eksamen i JUS3211 våren 2016, hvor samme domssamling benyttes.

Administrasjonen foreslår derfor følgende vedtak:

4. utgave av doms- og kjennelsessamlingen for 3. studieår er tillatt hjelpemiddel til eksamen i JUS3111 og JUS3211 fra og med våren 2016. Våren 2016 er både 3. og 4. utgaven av domssamlingen tillatte hjelpemidler til eksamen i JUS3111 og JUS3211.

Saksbehandler:

Eline Therese Storhaug Sørensen

+4722845774, e.t.s.sorensen@jus.uio.no

Eksamensseksjonen

Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00
Telefaks: 22 85 96 58
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no

Saksfremlegg i PMR

Bakgrunnen for forslaget

Juridisk studentutvalg har denne høsten fortsatt arbeidet med revisjon av studieårsdomssamlingene samt utarbeidelse av flere doms- og kjennelsessamlinger i valgfag. Valgfagssamlingene – som var nye for semesteret – har blitt kjært mottatt av både vitenskapelig ansatte og studenter.

For at de nye doms- og kjennelsessamlingene skal kunne innføres fordrer det endringer av Hjelpemiddelreglementet (Hjelpemidler til eksamen i Masterstudiet i rettsvitenskap), ved vedtak i PMR.

Følgelig foreslår Juridisk studentutvalg forslag om flere endringer i Hjelpemiddelreglementet.

Nærmere om samlingene

Doms- og kjennelsessamlingen for tredje studieår har blitt revidert. Dette i tett samarbeid med de faglig ansvarlige. Den vil på nyåret foreligge i fjerde utgave.

For denne samlingen har man hatt en uttalt forutsetning om at denne skal øke i omfang. Dette ved siden av at den skal fange opp om den sentrale utviklingen i rettspraksis som har foregått. Den forrige revisjonen – 3. utgaven – var beskjedne, og behovet for endringer var stort. Prinsipielt innstiller vi på at det ikke blir overgangsordning, jf. debatten i tidligere PMR-møte. Subsidiært kan både 3. og 4. utgaven tillates på eksamen i jus3211. (Dette siden vi nå fortsatt har 3. utgaver på lager)

Utover dette har det blitt utarbeidet nye doms- og kjennelsessamlinger i flere valgfag. Dette er tale om kollektiv arbeidsrett (JUR1512/JUS5512), konkurs- og panterett (JUS5860) og Patent- og varemerkerett (JUR1820/JUS5820).

Det foreligger planer om å utarbeide flere samlinger i andre valgfag. Disse er på nåværende tidspunkt ikke påbegynt.

Link til Hjelpemiddelreglementet:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/hjelpemidler-eksamen.html>

Forslagene

Studieårssamlinger

Hjelpemidler tillatt brukt på studieårseksamen er regulert i Hjelpemiddelreglementets kapittel 1: Hjelpemidler i pkt. 6. Pkt. 6 har innledningen

6. Doms- og kjennelsessamling utgitt av JSU kan medbringes til eksamen i det studieår eller den avdeling de er laget for.

Deretter følger de enkelte studieårene i bokstaver.

3.studiår

Fra:

c. Til JUS3111, JUS3211 og JUR3000P: 3.studieårssamlingen (3.utgave). I enkelte domssamlinger solgt 2013 er Rt.2012 s.355 (Lognvik) ved en feil uteblitt. Hvis din domssamling mangler denne dommen kan utskrift av den hentes i JSU-ekspedisjonen. Dersom dommen har JSU-stempel kan dommen medbringes på eksamensdagen.

Til:

Forslag I

c. Til JUS3111, JUS3211 og JUR3000P: 3.studieårssamlingen (4.utgave).

(JSU innstiller på forslag I)

ev.

Forslag II

c. Til JUS3111, JUS3211 og JUR3000P: 3.studieårssamlingen (4. utgave), ved eksamen i jus3211 kan 3. utgaven også medbringes vårsemesteret 2016.

Valgfag

Hvilket hjelpemidler som kan medbringes til valgfagseksamner er regulert i

Kapittel 3: Anbefalte/spesielle hjelpemidler for det enkelte valgmenne.

Konkurs og panterett

Fra:

Konkurs- og panterett (JUS5860):

EUs Insolvensforordning nr. 1346/2000, kopi fra EU-tidende eller faksimile av denne. Kopi må være på engelsk eller skandinavisk språk. Doms- og kjennelsessamling utgitt av JSU, 3.studieårssamlingen (3.utgave)

Til:

Konkurs- og panterett (JUS5860):

- EUs Insolvensforordning nr. 1346/2000, kopi fra EU-tidende eller faksimile av denne. Kopi må være på engelsk eller skandinavisk språk.

-Doms- og kjennelsessamling i Konkurs- og panterett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg).

Arbeidsrett – den kollektive del

Fra:

Arbeidsrett - den individuelle del (JUR1511/JUS5511) og Arbeidsrett - den kollektive del (JUR1512/JUS5512):

- Stein Evju (red.), "Materialsamling i arbeidsrett - Hovedavtaler, overenkomster, direktiver". Institutt for privatrett Stensilserie B. Nr. 65 , 2014(erstatter tidligere utgaver).

- Doms- og kjennelsessamling i Individuell arbeidsrett (1. utgave).

Til:

Arbeidsrett - den individuelle del (JUR1511/JUS5511) og Arbeidsrett - den kollektive del (JUR1512/JUS5512):

- Stein Evju (red.), "Materialsamling i arbeidsrett - Hovedavtaler, overenkomster, direktiver". Institutt for privatrett Stensilserie B. Nr. 65 , 2014(erstatter tidligere utgaver).

- Doms- og kjennelsessamling i Individuell arbeidsrett (1. utgave).

- Doms- og kjennelsessamling i Kollektiv arbeidsrett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg).

Patent- og varemerkerett

(Merk at dette er en ren navneendring, og ingen realitetsendring, siden endringen ble vedtatt på forrige PMR-møte)

Fra:

Patent- og varemerkerett (JUR1820/JUS5820): JSU Materialsamling i Patent- og varemerkerett

Til:

Patent- og varemerkerett (JUR1820/JUS5820): Doms-, kjennelses- og materialsamling i Patent- og varemerkerett (1.utgave – utgitt av Juridisk studentutvalg).

Periodisk emnerapport 2015

JUS 2111

1. INNLEDNING

Denne periodiske emnerapporten er utarbeidet på grunnlag av oversendt grunnlagsmateriale, som består av gjennomføringsfakta (karakterer mv.) og spørreundersøkelse blant studentene gjennomført våren 2015. I tillegg er emnerapporten også bygget på tilsynssensors rapport for annet studieår på master i rettsvitenskap, datert 6. november 2015.

Undertegnede tiltrådte som ansvarlig for andre studieår i 2014 og har fått innsyn i og adgang til å påvirke utformingen av spørreundersøkelsen.

Av de studentene som har fått tilsendt spørreskjema er det 52 % som har svart (112 besvarte skjemaer).

2. VURDERINGER

2.1 PENSUM

JUS2111 dekker tre ulike fag (statsforfatningsrett, EØS-rett, og folkerett), alt innenfor en ramme på 20 studiepoeng. Videre er det lagt opp til at studentene skal ta emnet JFEXFAC04 - Examen facultatum - rettsvitenskapelig variant («Ex fac») (10 studiepoeng) samme semester som de tar JUS2111 (tredje studiemester).

Oppbygningen av JUS2111 sett i sammenheng med Ex fac innebærer at studentene på sitt tredje studiemester møter tre forskjellige rettssystemer og fire forskjellige fag med ulike metoder og tradisjoner. Det å beherske en slik faglig spredning på ett semester er i seg selv krevende for studentene.

Det kan spørres om den faglige spredningen studentene møter på tredje semester er hensiktsmessig. Etter min mening bør det vurderes tiltak for å redusere den faglige spredningen i studentenes tredje semester.

Tilsynssensor har reist spørsmål ved om faget internasjonale menneskerettigheter bør flyttes fra andre studiemester på første studieår (JUS 1211), til første semester på andre studieår (tredje studiemester), se tilsynssensors rapport s. 13-14, og s. 2.

Selv om det er positivt at internasjonale elementer kommer frem helt i begynnelsen av studiet, er det likevel uheldig at faget internasjonale menneskerettigheter skilles fra folkerett og statsforfatningsrett. Som tilsynssensor viser til har tilknytningen mellom fagene statsforfatningsrett og internasjonale menneskerettigheter blitt sterkere etter grunnlovsendringene i 2014. Og den nye forsterkede tilknytning mellom fagene har også kommet på spissen til eksamen i JUS2111 høst 2014, hvor spørsmålene handlet om Grunnloven § 92, som nå lyder: «Statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter.»

Tilsynssensor bemerker også at: «Fagene statsforfatningsrett og menneskeretter har en så nær sammenheng, at man kan miste en vesentlig faglig og prinsipiell dimensjon ved å ikke studere disse fagene i sammenheng» (s.13).

Muligens kan de internasjonale aspektene ved juridiske fag dekkes i det innledende metodekurset på første studieår, eventuelt ved en noe bredere omtale i hovedlitteraturen til de enkelte fagområdene på første studieår.

Hvordan det eventuelt skal gjøres plass til internasjonale menneskerettigheter på JUS2111 er et annet spørsmål. På bakgrunn av tilsynssensors merknader og anbefalinger er det et spørsmål som bør utredes nærmere, slik at mulighetene for å flytte faget internasjonale menneskerettigheter til 2. studieår blir kartlagt. En nærmere utredning av en slik flytting bør også ta hensyn til behovet for å redusere den faglige spredningen i studentenes tredje semester.

2.2 UNDERVISNING

Undervisningen er lagt opp i bolker, slik at studentene først får forelesning og kurs statsforfatningsrett, deretter forelesninger og kurs i henholdsvis folkerett og EØS-rett. Mellom undervisningen i folkerett og EØS-rett er det lagt opp til at studentene skal følge undervisning i Ex fac. Dette gir et svært tett undervisningsopplegg, i realiteten uten pause mellom bolkene. Dette gir studentene knapp tid til å skrive oppgaver, fordøye stoffet i hver bolke, og samtidig forberede seg til neste undervisningsbolke.

Nedenfor skal kort kommenteres enkelte av de svarene som studentene har gitt i sin evaluering av JUS2111.

Når det gjelder informasjon og oppstart er det mange som ikke er helt fornøyde. Selv om en betydelig andel er fornøyd eller veldig fornøyd (ca. 60 %), er det likevel mange (ca. 40 %) som svarer at de er litt misfornøyde, misfornøyde eller svært misfornøyde med informasjon og oppstart.

Det er for mange som ikke er fornøyde, og det må avklares hva misnøyene kommer av. Underlagsmaterialet gir ikke så mange holdepunkter utover at mange opplever det første faget på emnet (statsforfatningsrett) som krevende. Selv om mange gir uttrykk for at introforelesninger fungerer godt, bør det også vurderes hvordan disse kan brukes for å forbedre informasjon om og oppstart av emnet.

Nesten alle studentene oppgir å ha deltatt på noe undervisning. Det er 78 % som har deltatt på mye eller all undervisning.

På spørsmålet om forberedelse opplyser 35 % av studentene at de har vært igjennom alt eller mye av aktuelt pensum før forelesning.

Det er 30 % som har levert mer enn halvparten i alt fem tilbud om kurs- og fakultetsoppgaver. Samtidig er det 63 % prosent som er fornøyd eller svært fornøyd med egen studieinnsats i emnet.

Når det gjelder kvaliteten på undervisningstilbudet som helhet er tilbakemeldingene fra studentene at de er noe midt i mellom litt fornøyd og fornøyd. I gjennomsnitt er studentene minst fornøyd med forelesninger, obligatoriske kurs og PBL-kurs. Om disse undervisningsformene svarer om lag 30 % at de er litt misfornøyd, misfornøyd eller svært misfornøyd.

Det studentene er mest fornøyd med er manduksjonene. Det er under 3 % som oppgir å være litt misfornøyd eller misfornøyd med manduksjonene, og 53 % som oppgir å være svært fornøyd.

Tilbakemeldingene fra studentene tyder på at det er et potensiale for forbedring når det gjelder forelesningene, de obligatoriske kursene og PBL-kursene. Ellers ser det ut til at studentene stort sett er fornøyde med faglige tilbakemeldinger på kurs- og fakultetsoppgaver (57 % er fornøyd eller svært fornøyd, mens under 10 % er litt misfornøyde, misfornøyd, eller svært misfornøyd).

For øvrig er det en betydelig andel (42 %) som ikke er fornøyde med de skriftlige læremidlene til emnet. Hva misnøyen retter seg mot og hva som kan gjøres for å forbedre læremidlene bør kartlegges nærmere.

2.3 RESSURSER OG INFRASTRUKTUR

Flere studenter etterlyser mere bruk av podcast.

Når det gjelder undervisningsressurser, så er det færre enn 50 % interne lærere i kursundervisning i statsforfatningsrett og EØS-rett. Det bør arbeides for å få flere interne lærere inn i undervisningen.

2.4 EKSAMEN

Eksamen består av en skriftlig skoleeksamen på 6 timer. Det er stort sett gitt teorioppgaver på JUS2111, men det har vært stor variasjon i formen på teorioppgavene.

Flertallet av studentene (59 %) mener at gjeldende eksamensform med skriftlig skoleeksamen er en god måte å få vist sin faglige kompetanse på.

En del av studentene (25 %) er likevel uenig eller helt uenig at dagens eksamensform er en god måte å vise sin faglige kompetanse på, og det er også et tilsvarende andel (26 %) som uttrykker ønske om annen eksamensform.

Videre er det interessant å merke seg at det var mange studenter (43 %) som mente at oppgaven som ble gitt våren 2015 var for omfattende i forhold til tidsrammen.

Statistikken over eksamensresultatene viser langt på vei en fordeling mellom de ulike karakterene som forventet. Fordelingen våren 2015 er som følger A (9 %), B (24 %), C (33 %), D (15 %), E (12 %), F (7 %). Høsten 2014 hadde en noe annen fordeling: A (14 %), B (30 %), C (30 %), D (16 %), F (3 %).

Tilsynssensor har gjennomgått og kommentert de oppgavene som har vært gitt høsten 2014 og våren 2015. Det fremgår av kommentarene at flere spørsmål ser ut til å ligge på riktig nivå og omfang. Men tilsynssensors gir også uttrykk for at det har vært gitt spørsmål som har egnet seg mindre grad enn øvrige spørsmål som en prøve på studentenes kunnskap ut i fra læringskravene.

Som ledd i den generelle reformen av klageordningen er det også på JUS2111 innført blind klagesensur. Tilsynssensor har foretatt en grundig gjennomgang av hvordan ordningen har virket (se rapporten s. 10-13). Gjennomgangen viser at flere klager og at langt flere sensurvedtak endres etter at ordningen med blind klagesensur har blitt innført. Tilsynssensor mener videre at ordningen lider av «vesentlige svakheter», og anbefaler fakultetet å gjeninnføre en åpen klageordning.

2.5 BESKRIVELSE AV EMNET OG LÆRINGSUTBYTTE MV.

Jeg har ingen kommentarer for så vidt gjelder læringsutbytte-formuleringen i emnebeskrivelsen.

3. FORSLAG TIL FORBEDRINGER

Selv om det er mye som fungerer bra og mange studenter som er fornøyd med mye på JUS2111, er det et klart potensiale for flere forbedringer.

Gjennomgang av pensum viser at det bør vurderes å flytte faget internasjonale menneskerettigheter til andre studieår, samtidig som det tas hensyn til behovet for å redusere den faglige spredningen i studentenes tredje semester (første semester av andre studieår).

Videre bør det foretas en vurdering av hva som kan gjøres for at studenter skal bli mer fornøyd med oppstart og informasjon, og også med forelesninger, obligatoriske kurs og PBL-kurs. Og i lys av studentenes tilbakemelding på skriftlige læremidler bør det kartlegges hvorfor mange studenter ikke er fornøyd med de læremidlene som tilbys.

Det bør også arbeides for å få flere interne lærere inn i undervisningen.

Oslo, 11. desember 2015

Christoffer C. Eriksen

Periodisk emnerapport 2015

JUS 2211

1 INNLEDNING

Denne periodiske emnerapporten er utarbeidet på grunnlag av oversendt grunnlagsmateriale, som består av gjennomføringsfakta (karakterer mv) og spørreundersøkelse blant studentene gjennomført våren 2015. I tillegg er emnerapporten også bygget på tilsynssensors rapport for annet studieår på master i rettsvitenskap, datert 6. november 2015.

Undertegnede tiltrådte som ansvarlig for andre studieår i 2014 og har fått innsyn i og adgang til å påvirke utformingen av spørreundersøkelsen.

Av de studentene som har fått tilsendt spørreskjema er det 32 % som har svart (69 respondenter).

2 VURDERINGER

2.1 PENSUM

JUS2211 dekker tre fag som er nært forbundet med hverandre, Alminnelig forvaltningsrett (15 studiepoeng), velferdsrett (8 studiepoeng), og miljørett (7 studiepoeng).

En forutsetning for etableringen av emnet JUS2211 for noen år tilbake var at fagene på emnet, særlig miljørett og velferdsrett, skulle vise hvordan forvaltningsretten preges av internasjonalisering og europeisering. På den bakgrunn har tilsynssensor vurdert om hovedlitteraturen i fagene miljørett og velferdsrett i tilstrekkelig grad tar opp i seg internasjonaliseringen av fagene.

Den konklusjon tilsynssensors trekker er at hovedlitteraturen i faget miljørett reflekterer de internasjonale aspektene ved faget. Når det gjelder hovedlitteraturen i velferdsrett fremholder tilsynssensor at de internasjonale aspektene kan bygges ut, «særlig gjelder det forholdet til EØS-retten. EØS-rettslige aspekter ved velferdsretten behandles i Sejersted m.fl., EØS-rett, 3. utgave fra 2011, kap. 18 om fri bevegelighet for personer, men dette kapitlet er verken hovedlitteratur eller støttelitteratur på JUS2111. Disse temaene bør derfor dekkes bedre i faget velferdsrett på JUS2211.»

2.2 UNDERVISNING

Undervisningen er lagt opp i bolker, slik at studentene først får forelesning og kurs alminnelig forvaltningsrett, deretter forelesninger og kurs miljørett, og til slutt velferdsrett. Dette gir et tett undervisningsopplegg, i realiteten uten pause mellom bolkene. Det gir studentene knapp tid til å skrive oppgaver, fordøye stoffet i hver bolke, og samtidig forberede seg til neste undervisningsbolke.

Nedenfor skal kort kommenteres enkelte av de svarene som studenten har gitt i sin evaluering av JUS2211.

Studentene er gjennomgående fornøyd eller svært fornøyd med emnets undervisningsstart (68 %) og informasjon ved oppstart (78 %).

Nesten alle studenter oppgir å ha deltatt på noe undervisning. Det er 70 % som har deltatt på mye eller all undervisning.

På spørsmålet om forberedelse svarer 30 % at de har vært igjennom alt eller mye av aktuelt pensum før forelesning.

Videre er det 37 % som har levert mer enn halvparten i alt fem tilbud om kurs- og fakultetsoppgaver. Samtidig er det 83 % som er fornøyd eller svært fornøyd med egen studieinnsats i emnet.

Når det gjelder kvaliteten på undervisningstilbudet som helhet er tilbakemeldingene fra studentene at de er noe midt i mellom litt fornøyd og fornøyd. I gjennomsnitt kan det se ut som studentene er minst fornøyd med PBL-undervisningen. Underlagsmaterialet viser likevel at dette ikke er helt treffende: Det er mange som ikke har noen formening, eller som ikke har deltatt i PBL-undervisningen (32 %), men av de som har deltatt er de alle fleste litt fornøyd, fornøyde eller svært fornøyde. Det er om lag 10 % som sier at de er misfornøyd i en eller annen form med PBL-undervisningen.

Det studentene er mest fornøyd med er manduksjonene. Det er 43 % som oppgir at de er svært fornøyde.

Det er videre et stort sprik i studentenes oppfatning av de obligatoriske kursene: 16 % oppgir at de er svært fornøyde, og 8,8 % oppgir at de er svært misfornøyd. Flertallet er likevel fornøyd eller litt fornøyd (54 %).

Tilbakemeldingene fra studentene tyder på at det er et potensiale for forbedring av undervisningen, særlig når det gjelder de obligatoriske kursene og PBL-kursene.

Ellers er det også en del studenter som i noen grad er misfornøyde med faglige tilbakemeldinger, særlig på kursoppgaver (21 %). Det er likevel ikke noe entydig inntrykk at studentene er misfornøyde med de faglige tilbakemeldingene, heller ikke på kursoppgavene: 42 % oppgir å være fornøyd eller svært fornøyd med disse tilbakemeldingene.

For øvrig er det en vesentlig mindre andel av studentene som uttrykker misnøye med de skriftlige læremidlene på JUS2211 (15 %), sammenlignet med JUS 2111 (42 %).

2.3 RESSURSER OG INFRASTRUKTUR

Flere studenter etterlyser mere bruk av podcast

Når det gjelder undervisningsressurser, så har det høsten 2013 og våren 2014 vært vanskelig å skaffe tilstrekkelig med interne lærere til alminnelig forvaltningsrett og miljørett. Flere

nyansatte stipendiater på Institutt for offentlig rett ser ut til å bedre situasjonen på kort sikt, særlig i alminnelig forvaltningsrett. Det er likevel fortsatt betydelig underdekning med hensyn til fast ansatte undervisningsressurser, i fagene alminnelig forvaltningsrett og miljørett.

2.4 EKSAMEN

Eksamen består av en skriftlig skoleeksamen på 6 timer. I betydelig grad er det gitt én stor praktikumsoppgave til JUS 2211. I følge tilsynssensor har oppgavene både høsten 2014 og våren 2015 prøvd «læringskravene på en god måte innenfor ek sekstimers prøve.»

Karakterfordelingen har vært som forventet. Høsten 2014 var fordelingen slik: A (8 %), B (30 %), C (37 %), D (18 %), E (5 %), og F (3 %). Våren 2015 fordelte karakteren seg omtrent tilsvarende, men med noe lavere andel på B, og noe høyere andel på C: A (7%), B (25 %), C (41 %), D (18 %), E (8 %), og F (2 %).

Det fremgår av spørreundersøkelsen sendt til studentene at en stor andel av studentene ikke er enige i at gjeldende eksamensform med skriftlig skoleeksamen er en god måte å få vist sin faglige kompetanse på (om lag 25 %).

I og med at det allerede er vedtatt en stor endring av eksamensformen på JUS2211 kommenteres ikke de eksemansrelevante spørsmålene nærmere.

2.5 BESKRIVELSE AV EMNET, LÆRINGSUTBYTTE MV.

Jeg har ingen kommentarer for så vidt gjelder emnebeskrivelsen.

3. FORSLAG TIL FORBEDRINGER

Det virker som mange studenter er fornøyd med mye på JUS2111. Det kan likevel se ut som det er potensiale for forbedringer i pensumlitteraturen, undervisningstilbud, studentenes innleveringer og de faglige tilbakemeldinger som gis til studentene. Det bør også arbeides for å få flere interne lærere inn i undervisningen.

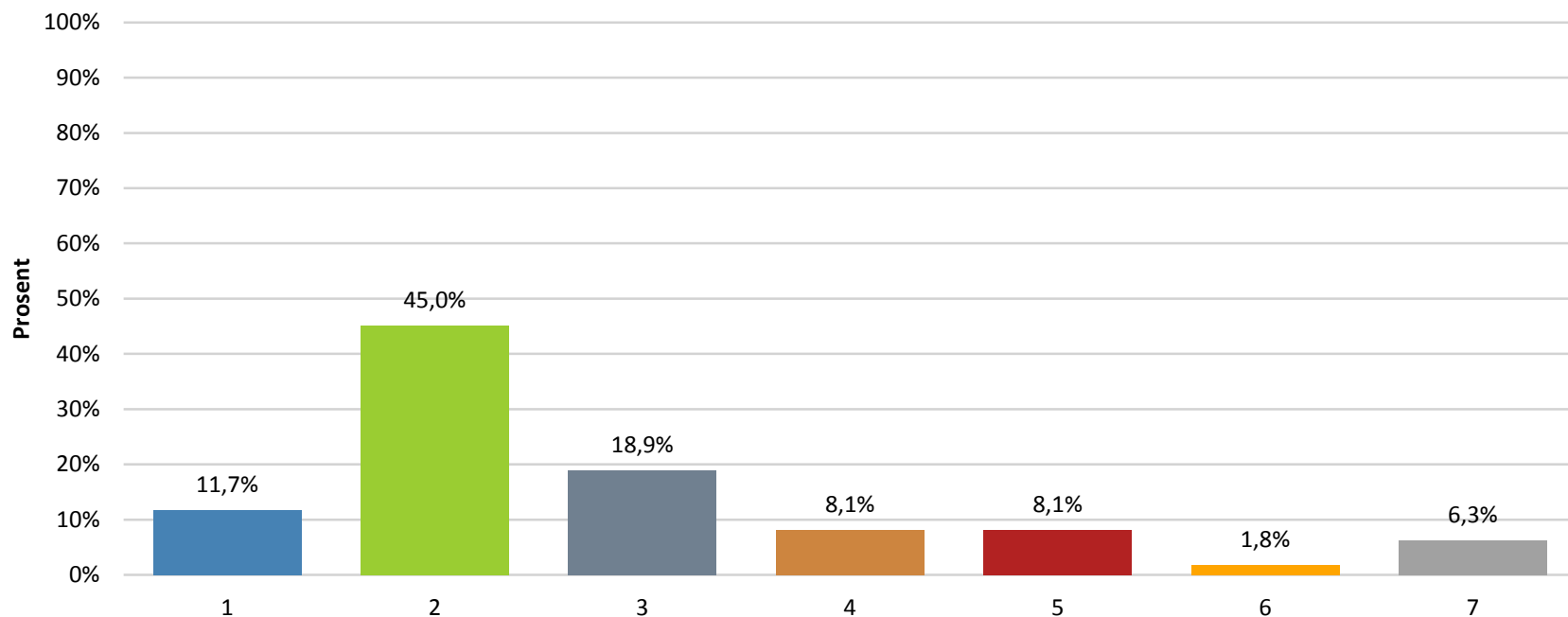
Ved siden av å følge opp de områdene som kan og bør forbedres vil gjennomføring av vedtatte endringer i evalueringsformen prege arbeidet med JUS2211 i årene som kommer. I og med at det skal innføres en semesteroppgave og en muntlig eksamen kan studentene få behov for nye læremidler, nye undervisningstilbud, og flere former faglige tilbakemeldinger. Det vil være en stor utfordring å utvikle tilbud som kan innfri studentenes nye behov, uten å redusere kvaliteten eller omfanget på det studentene tilbys i dag.

Oslo, 11. desember 2015

Christoffer C. Eriksen

1. Hva synes du om emnets undervisningsstart? ³⁰

UNDERVISNINGSTART:

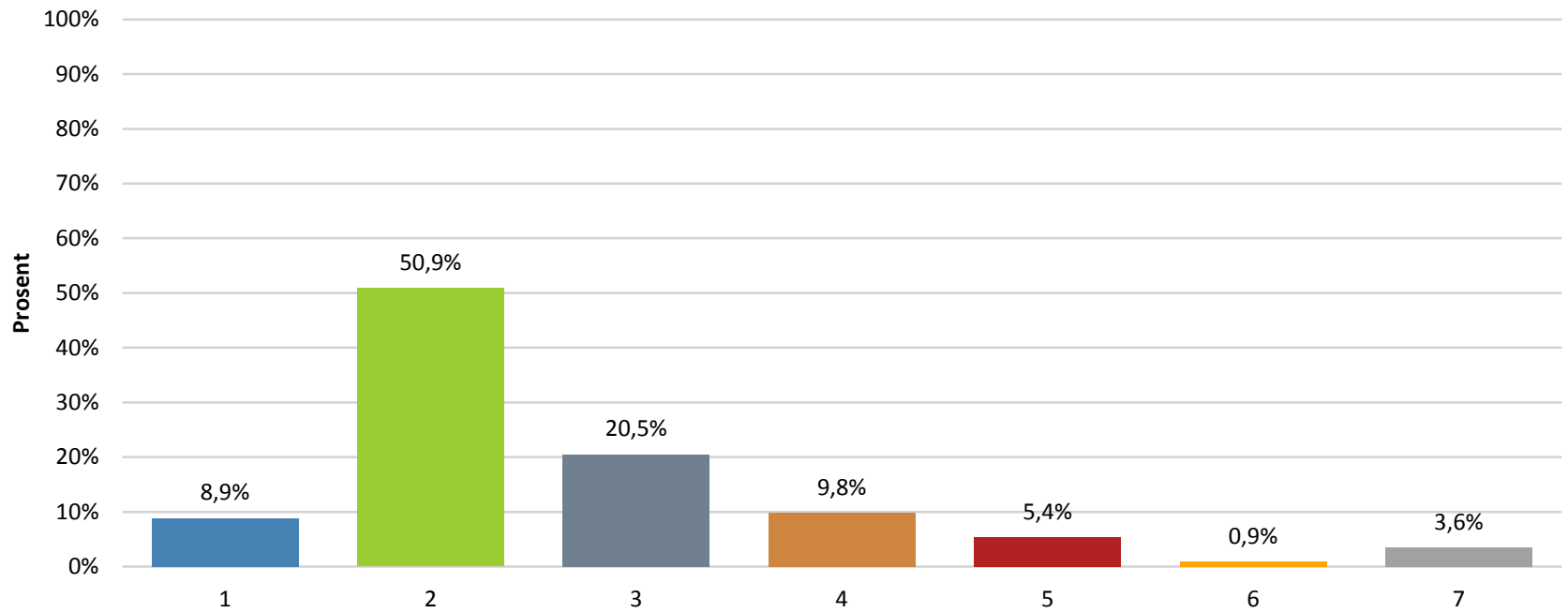

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

3. Hva synes du om informasjonen som har med ³¹emnet å gjøre?

STUDIEINFORMASJON:

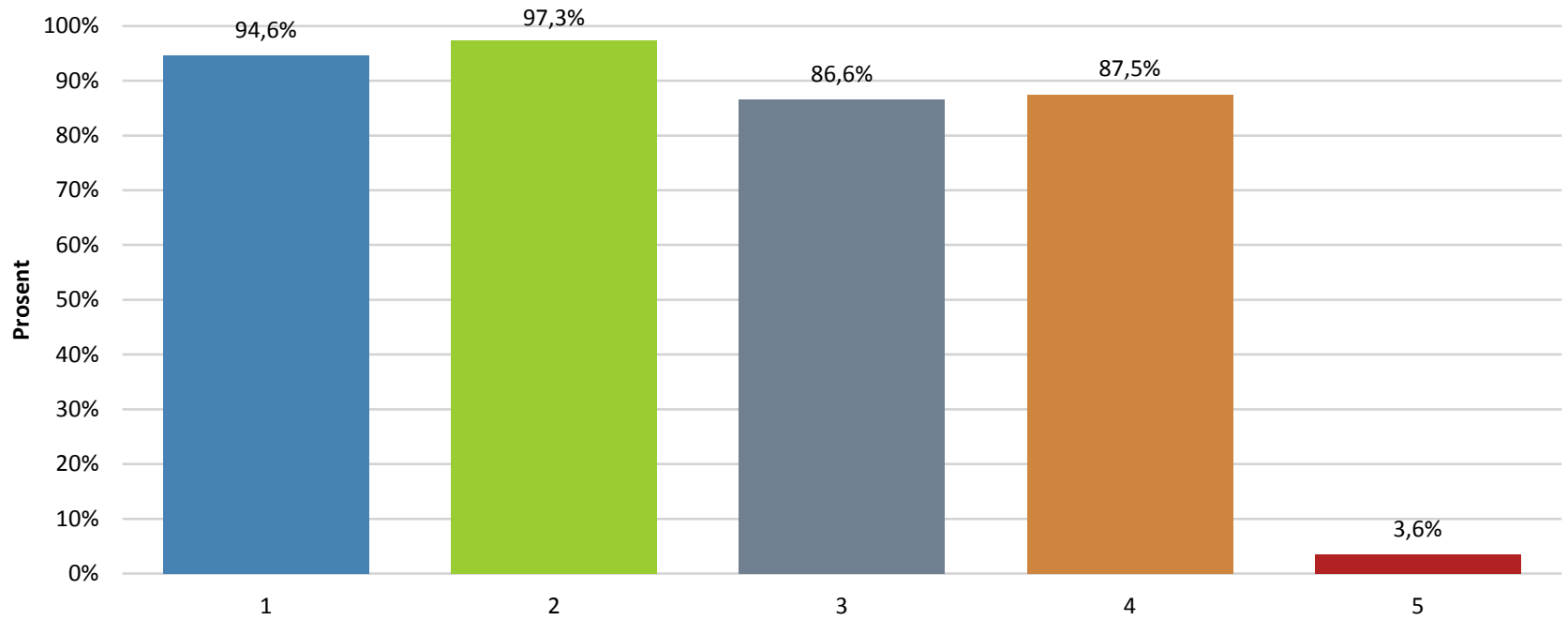
Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

5. Hva slags undervisning i emnet har du deltatt på? (flere svar mulig)

UNDERVISNING OG UNDERVISNINGSSOPPLEGG:

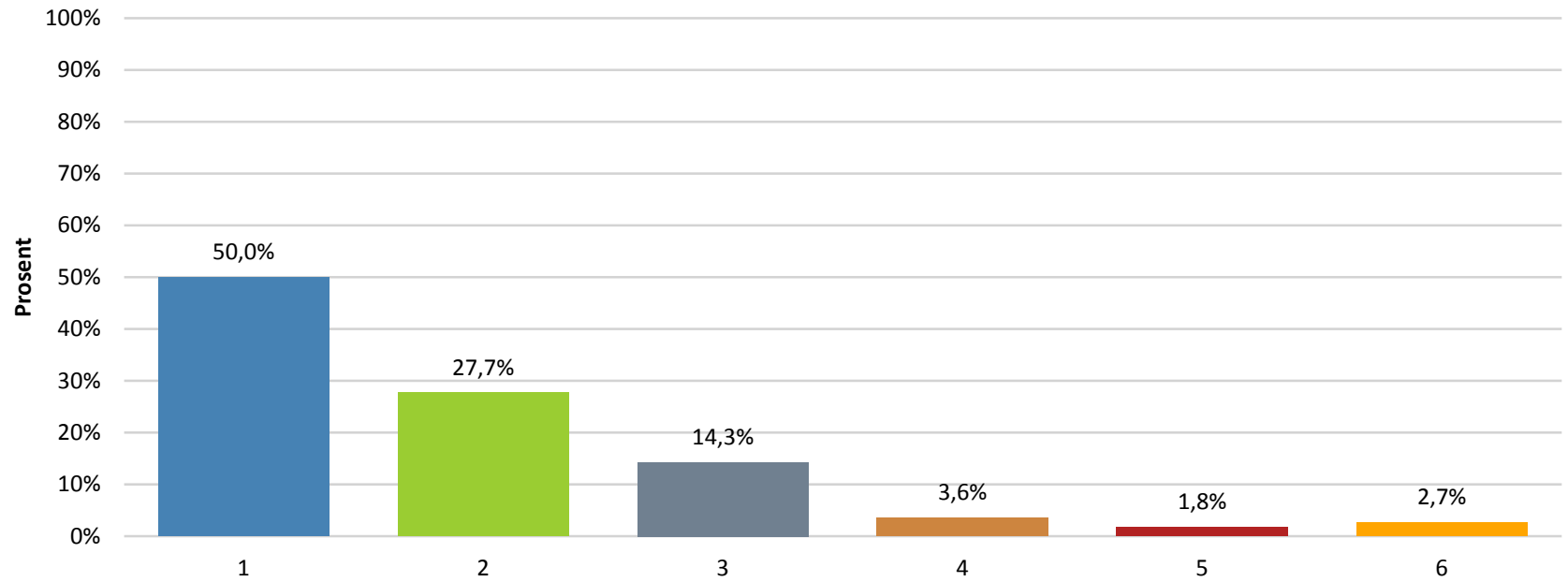
Egeninnsats og undervisningsform:

Navn

1	Forelesninger
2	Kurs
3	PBL
4	Manuduksjoner
5	Annet, spesifiser her

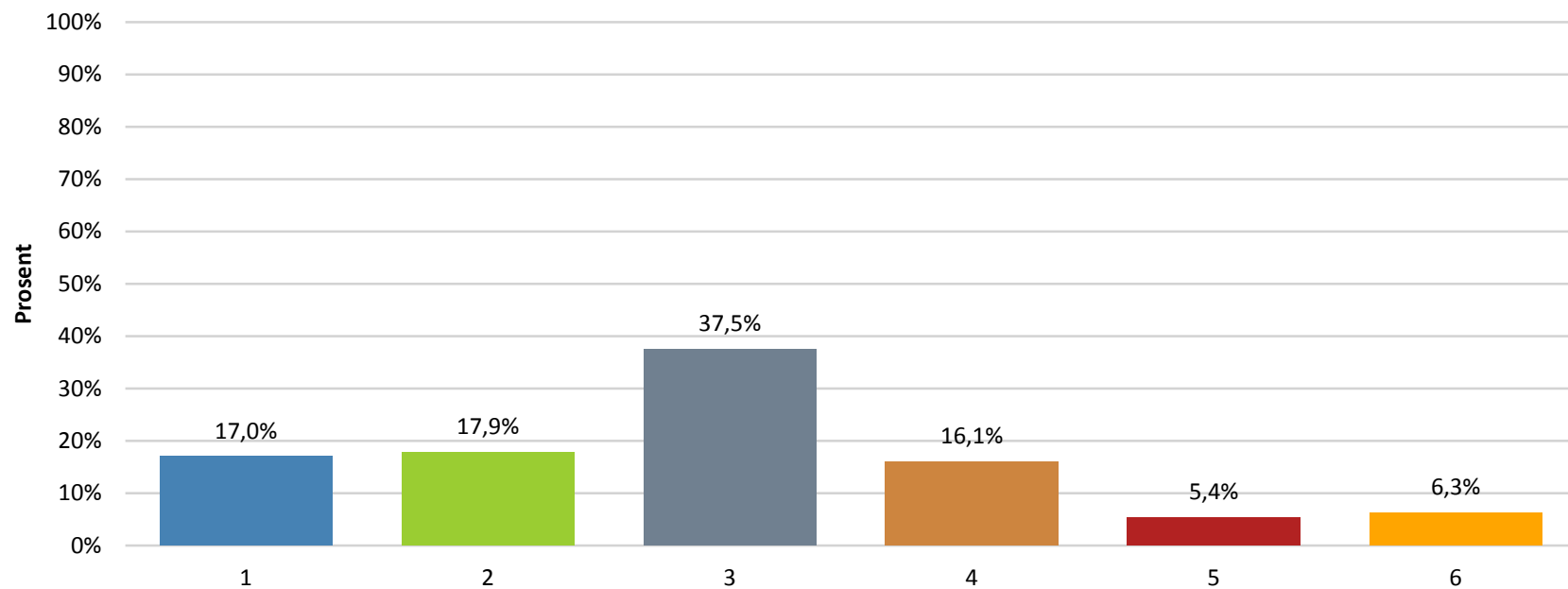
6. Hvor mye av undervisningen i emnet har du deltatt på?

Navn

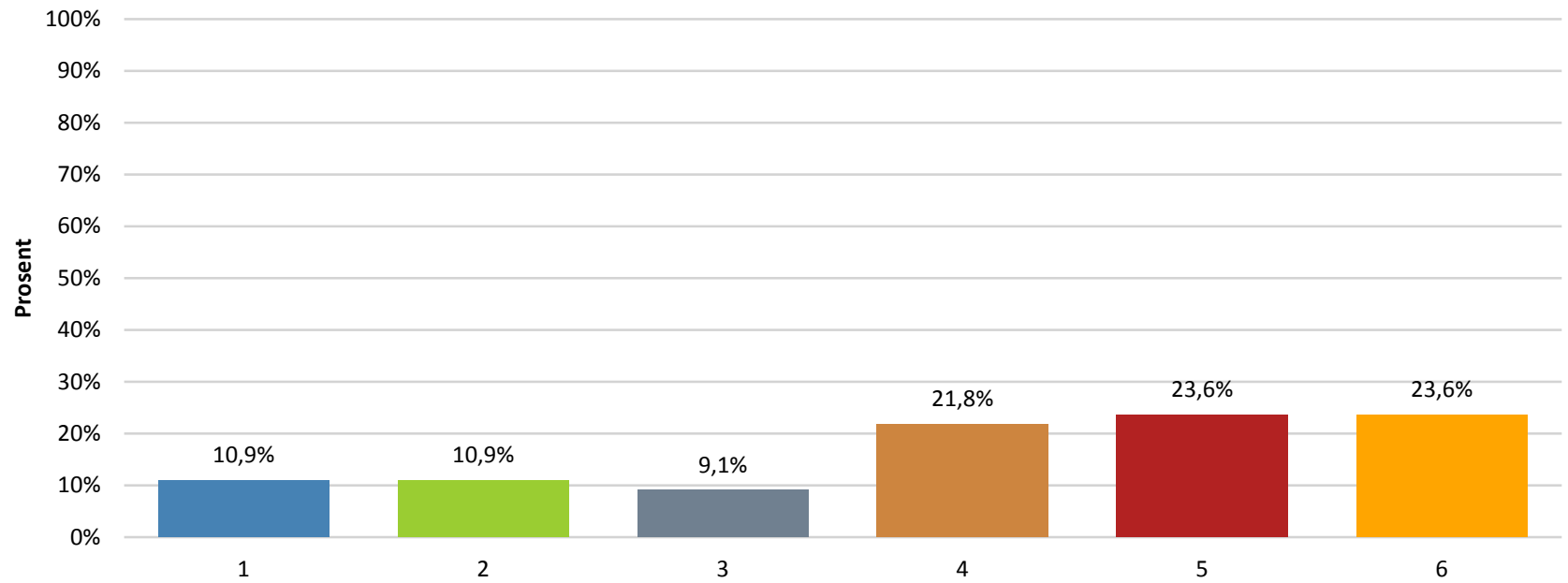
1	Svært mye/alt
2	Mye
3	Ganske mye
4	Ganske lite
5	Lite
6	Svært lite/ingen ting

7. Hvor mye av aktuelt pensum gjennomgikk du før forelesningene?³⁴

Navn	
1	Svært mye/alt
2	Mye
3	Ganske mye
4	Ganske lite
5	Lite
6	Svært lite/ingen ting

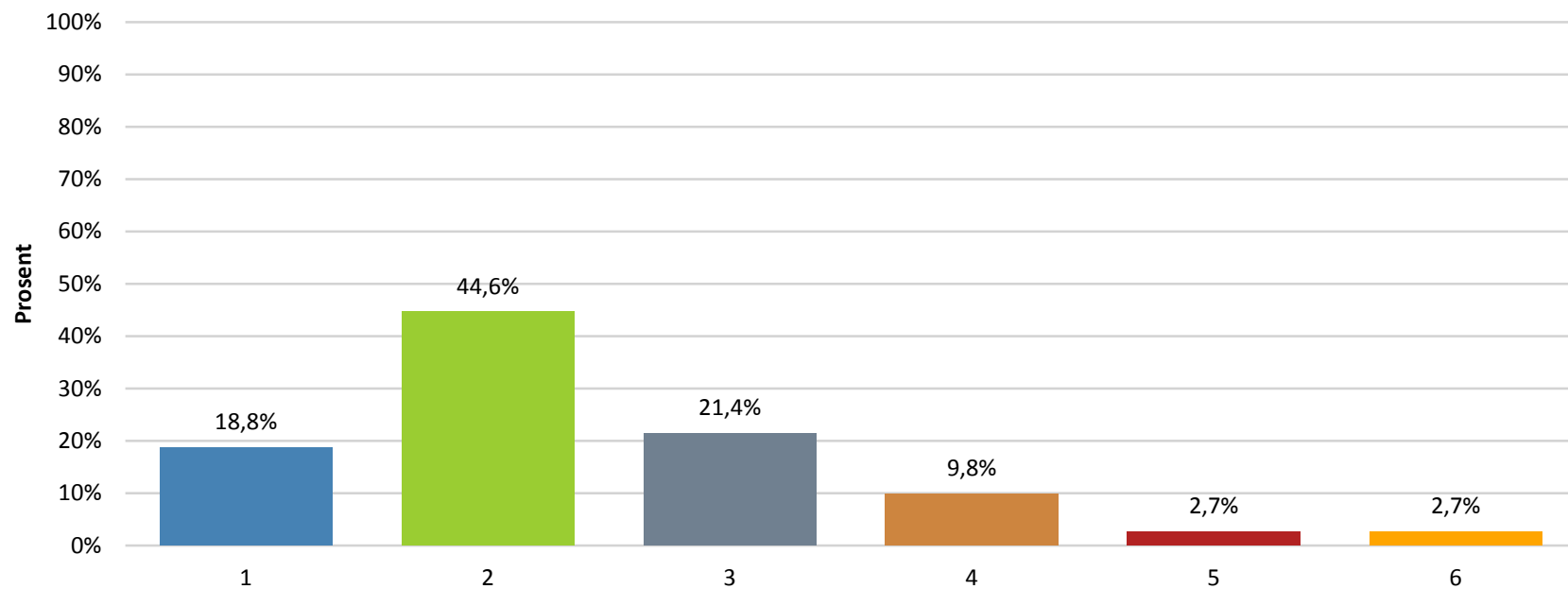
8. Hvor mange kurs- og fakultetsoppgaver leverte du i dette emnet?³⁵

Navn

1	0 av 5
2	1 av 5
3	2 av 5
4	3 av 5
5	4 av 5
6	5 av 5

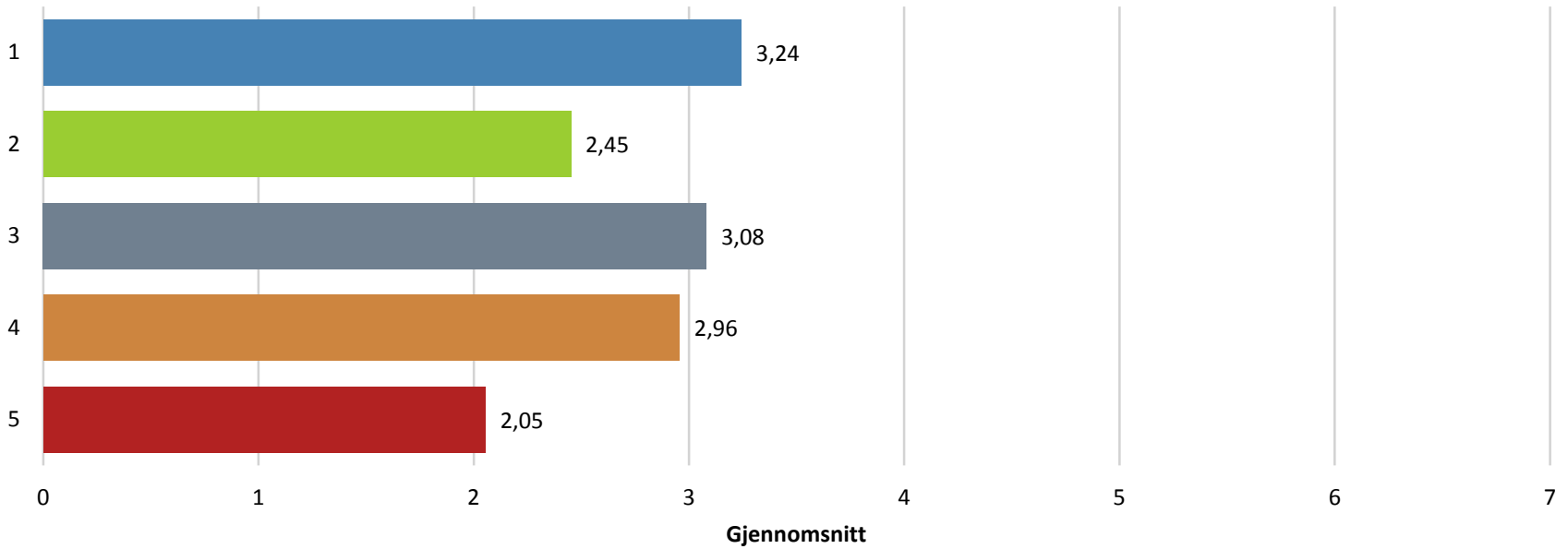
9. Hvordan vil du vurdere din egen studieinnsats i emnet?

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd

10. I hvilken grad er du fornøyd med følgende: ³⁷

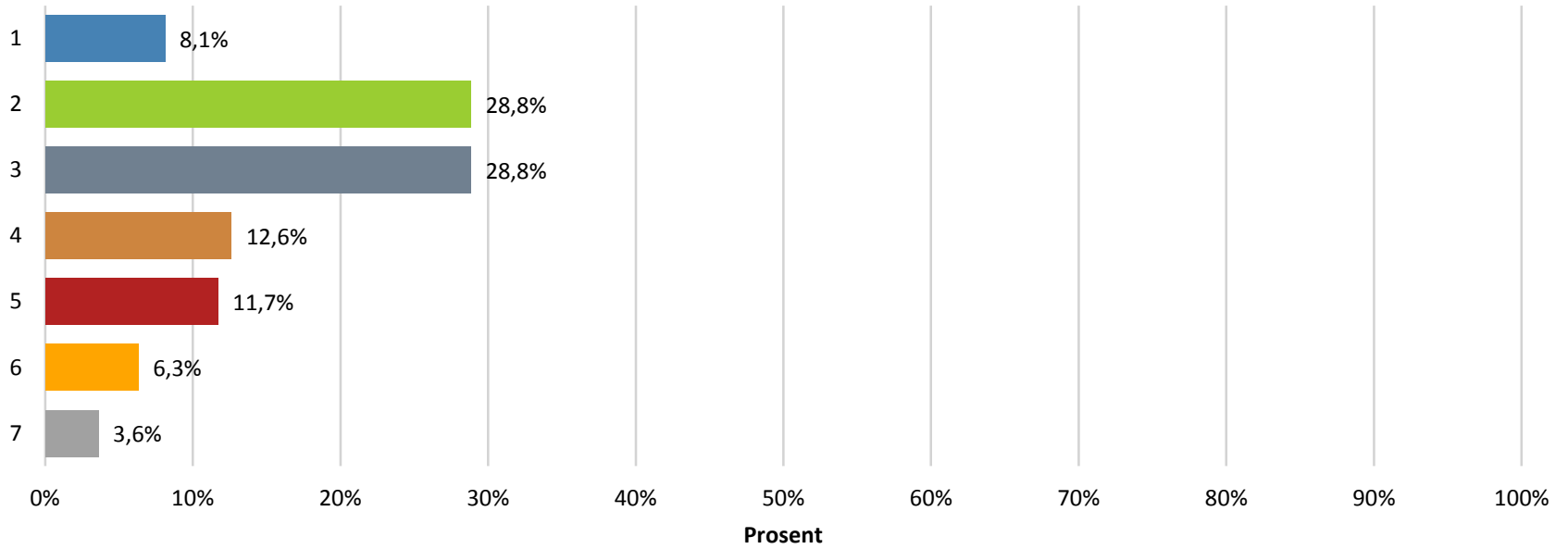

Navn

1	Forelesningene
2	Kursopplegget (frivillig kurs)
3	De obligatoriske kursene
4	PBL-undervisningen
5	Manuduksjonene

11. Forelesningene

38

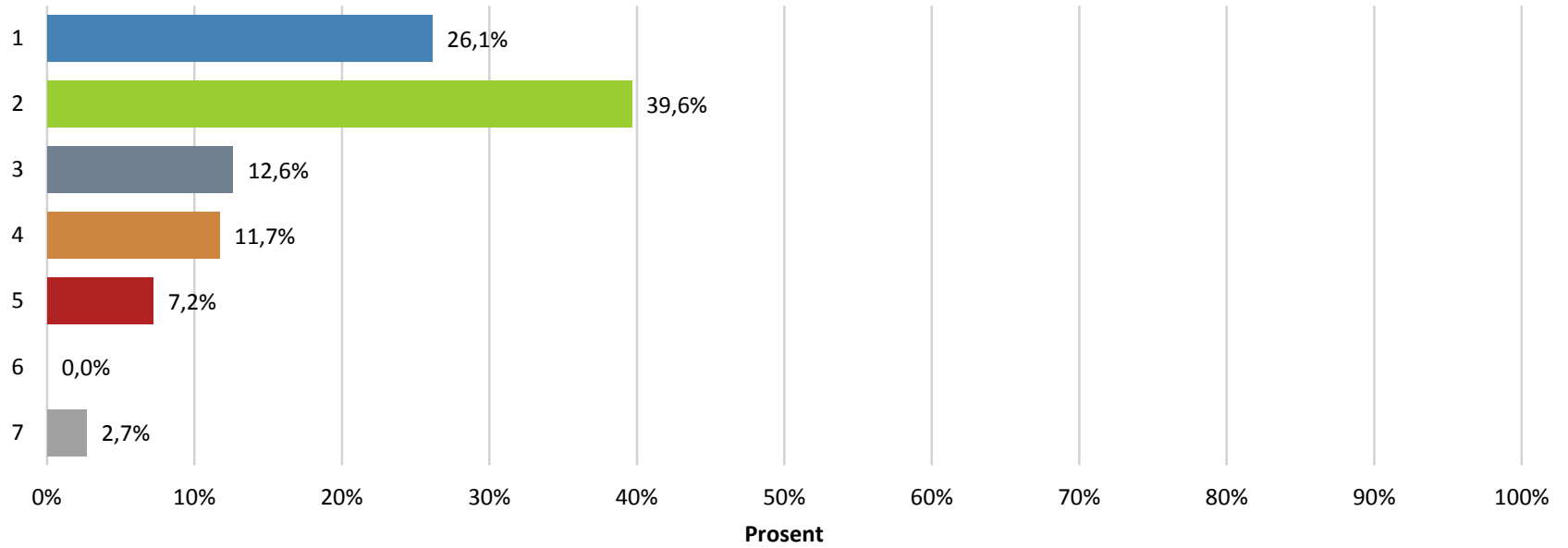

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

12. Kursopplegget (frivillig kurs)

39

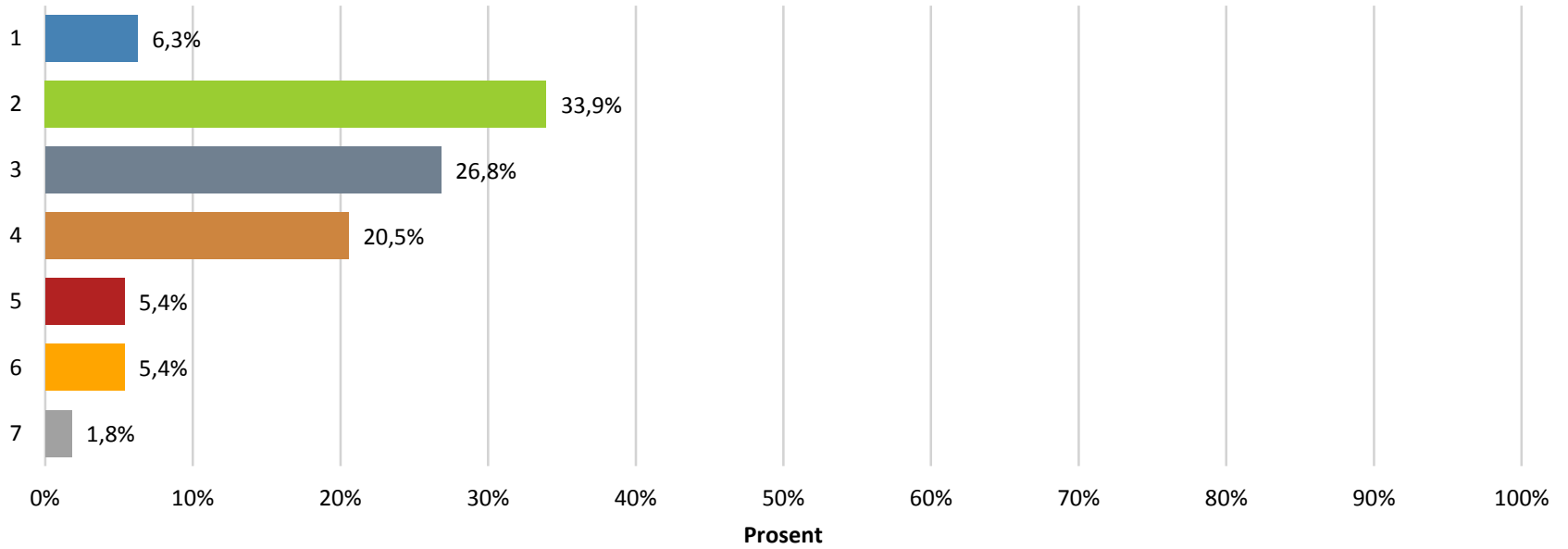

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

13. De obligatoriske kursene

40

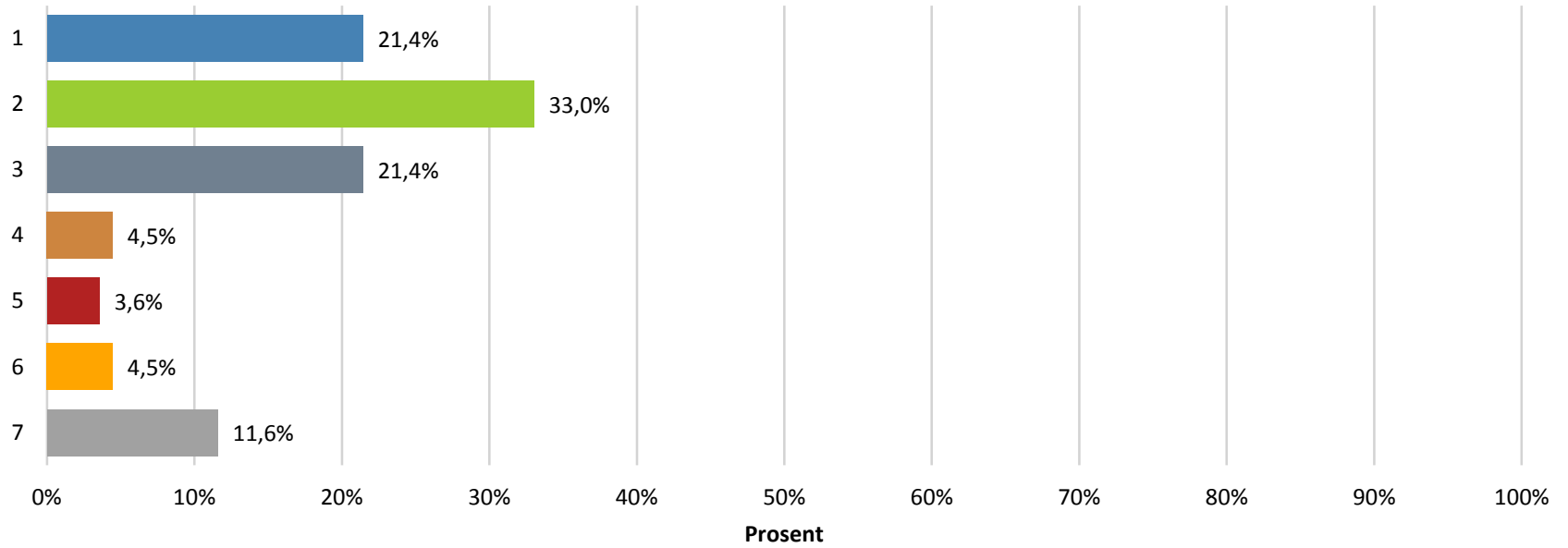

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

14. PBL-undervisningen

41

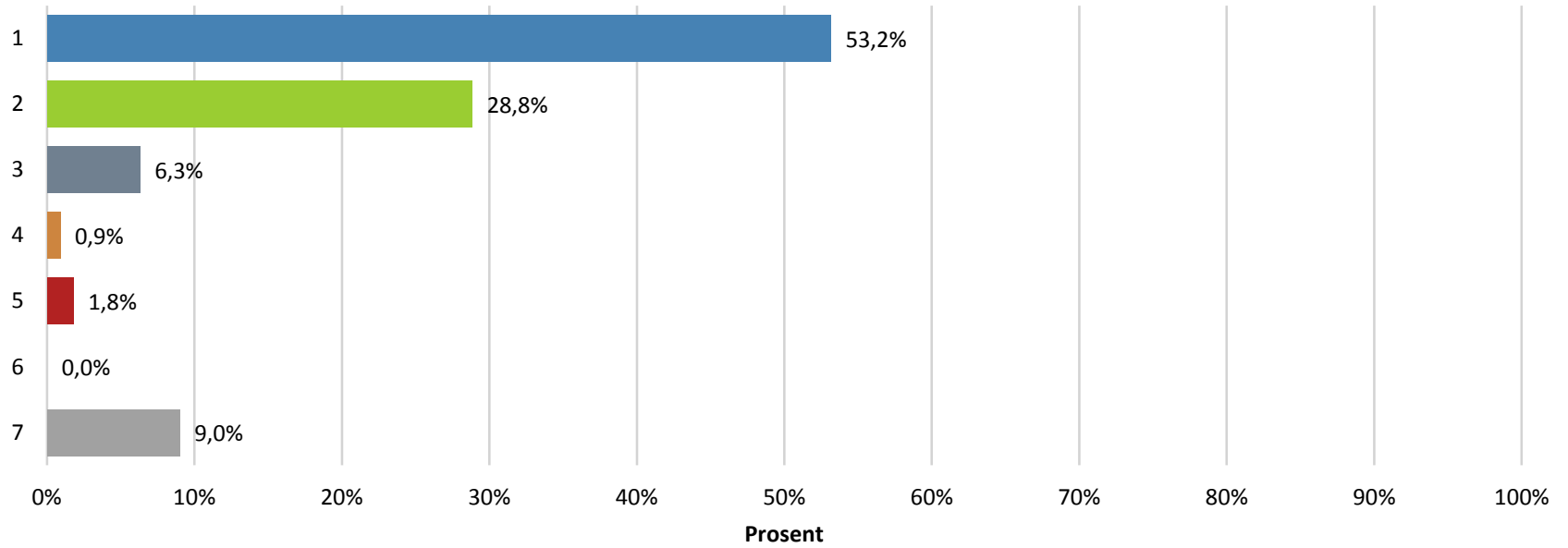

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

15. Manuduksjonene

42

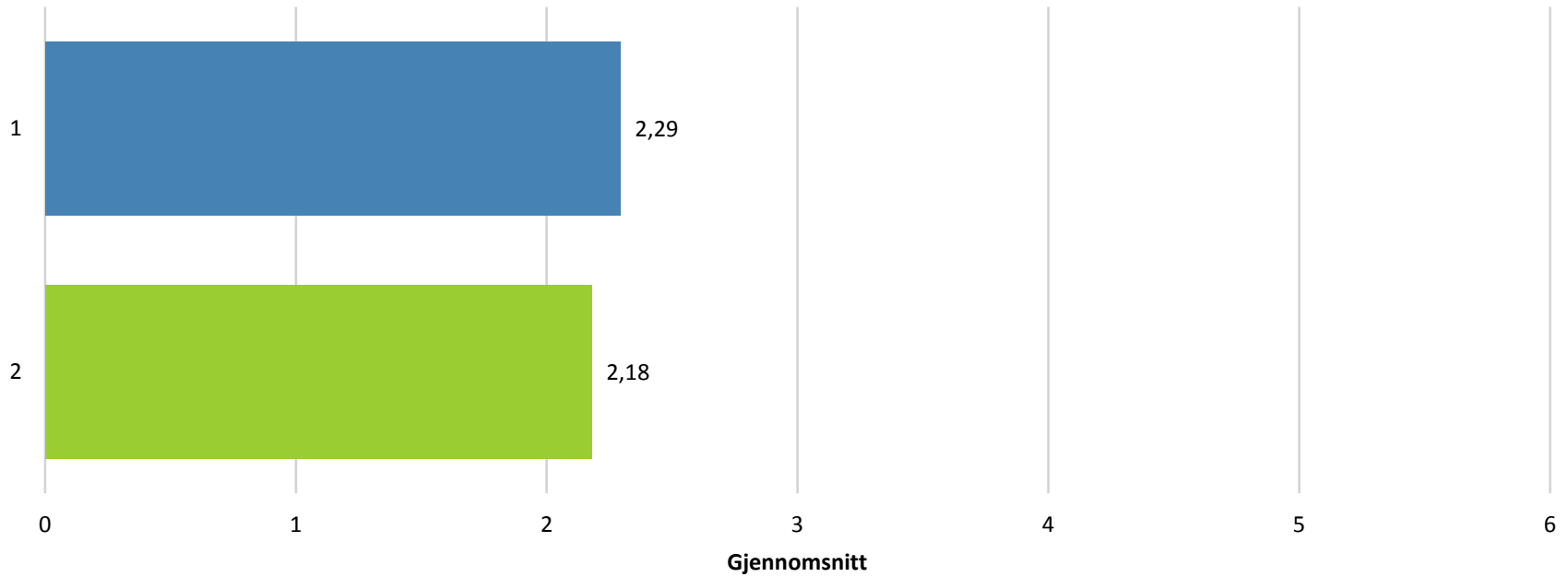

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

21. I hvilken grad er du fornøyd med følgende: ⁴³

Faglige tilbakemeldinger:

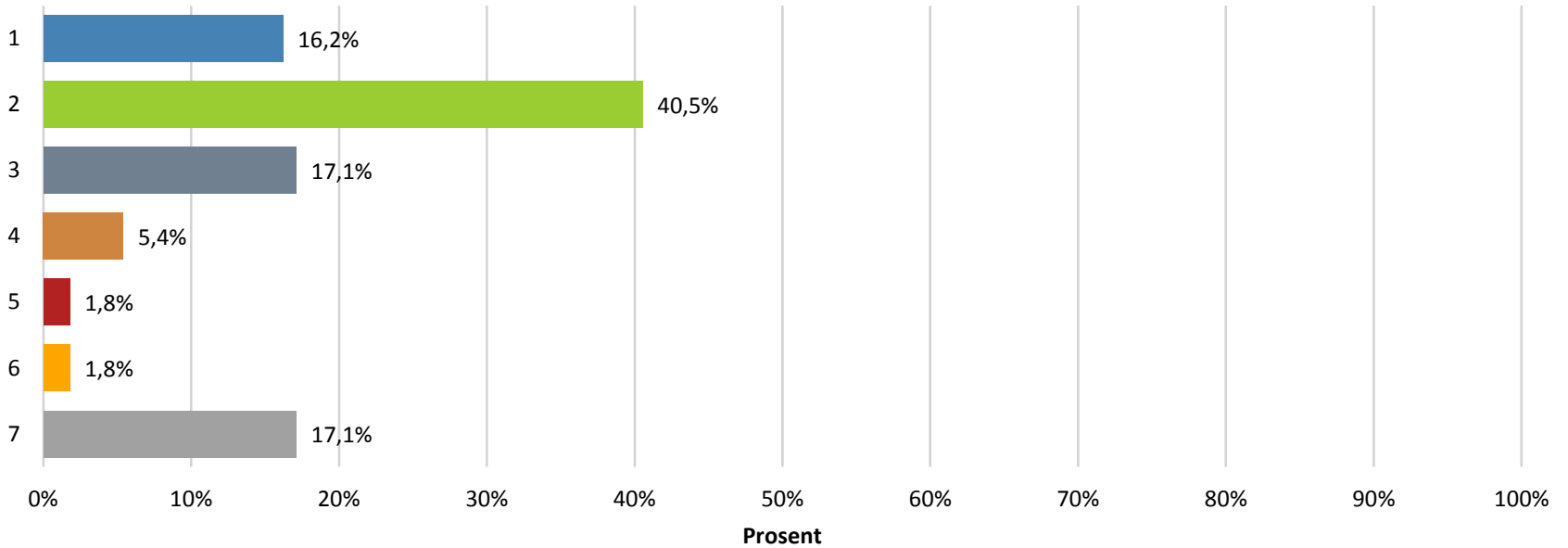

Navn

1	Faglige tilbakemeldinger på kursoppgaver
2	Faglige tilbakemeldinger på fakultetsoppgaver

22. Faglige tilbakemeldinger på kursoppgaver

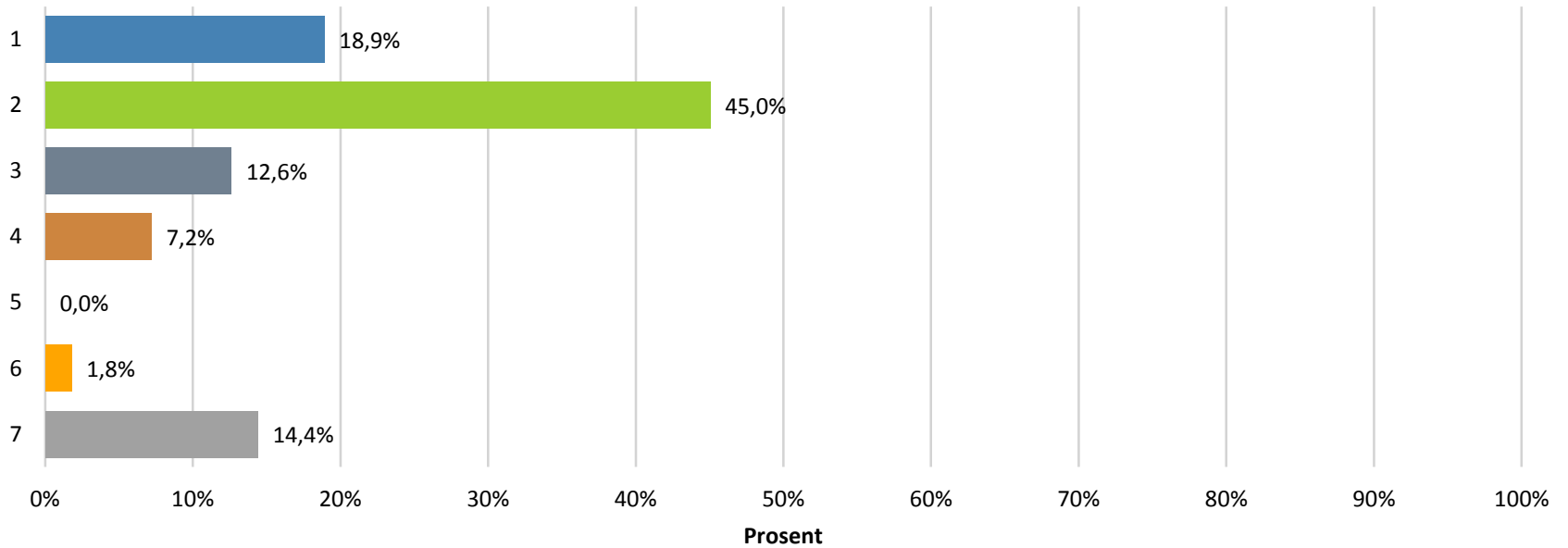
44

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

23. Faglige tilbakemeldinger på fakultetsoppgaver⁴⁵

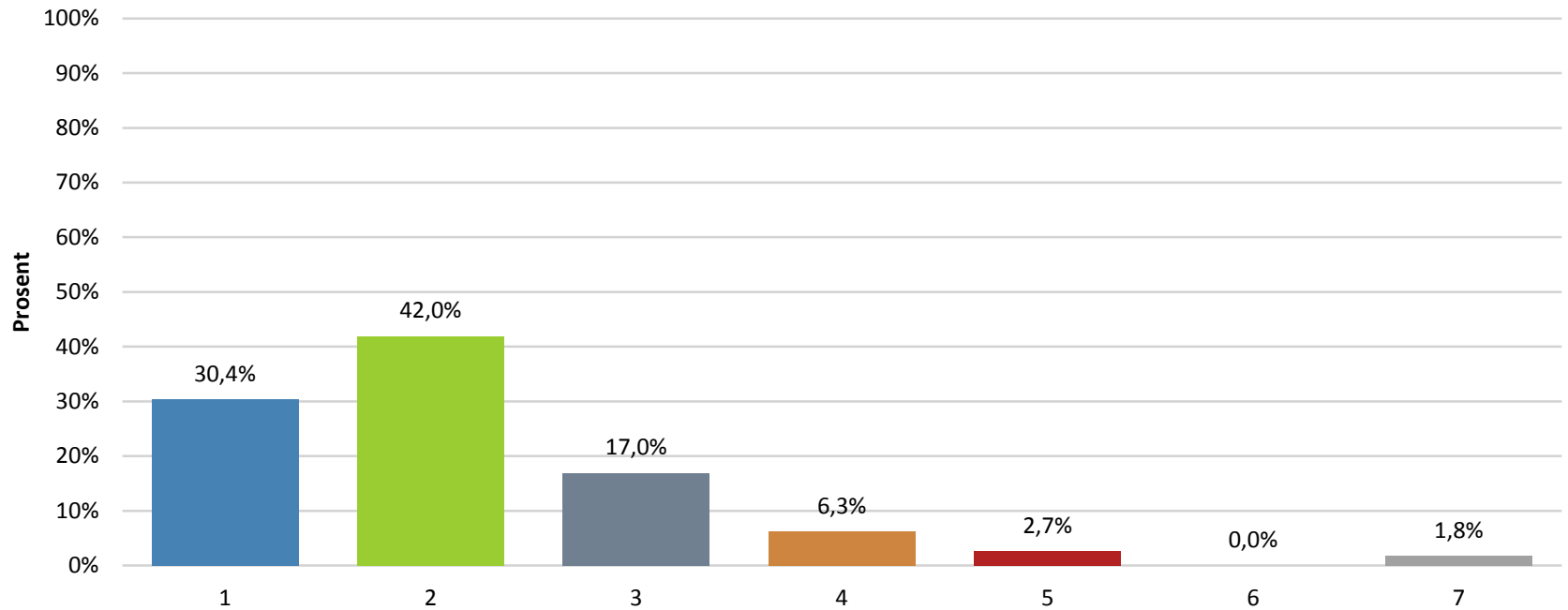

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

25. I hvilken grad er du fornøyd med fagsammensetningen på emnet?⁴⁶

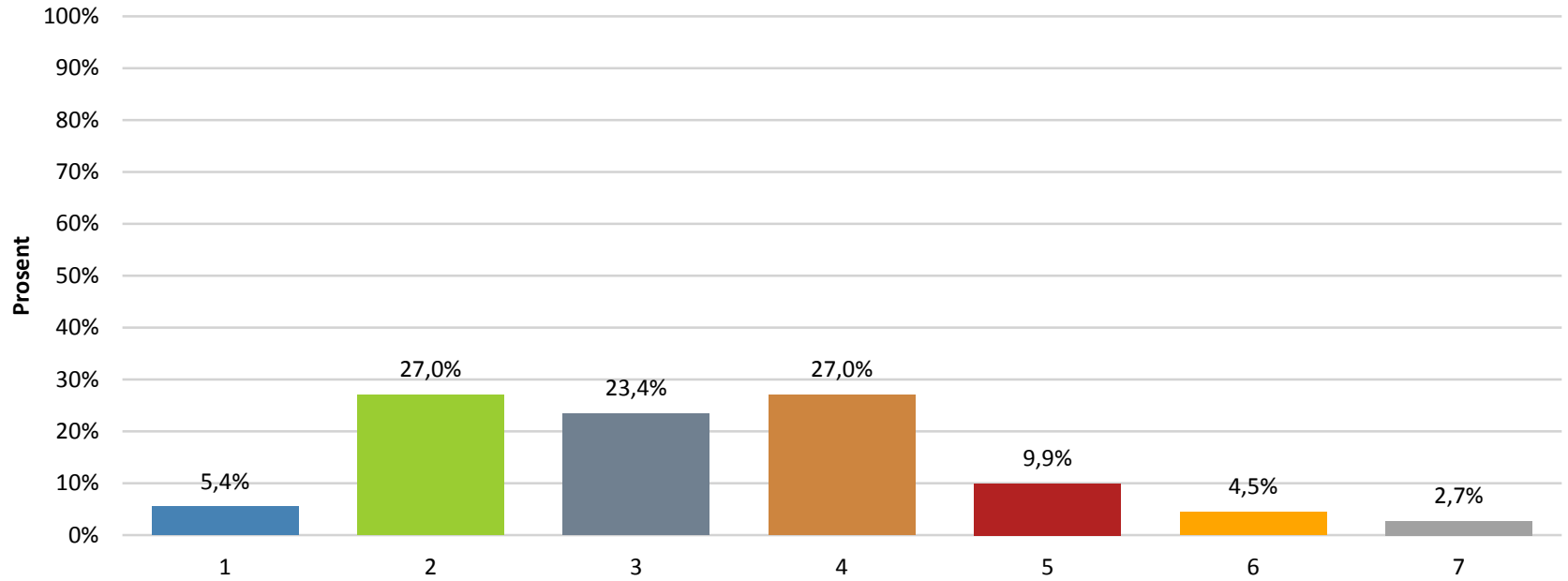
Fagsammensetning, litteratur og læringskrav:

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

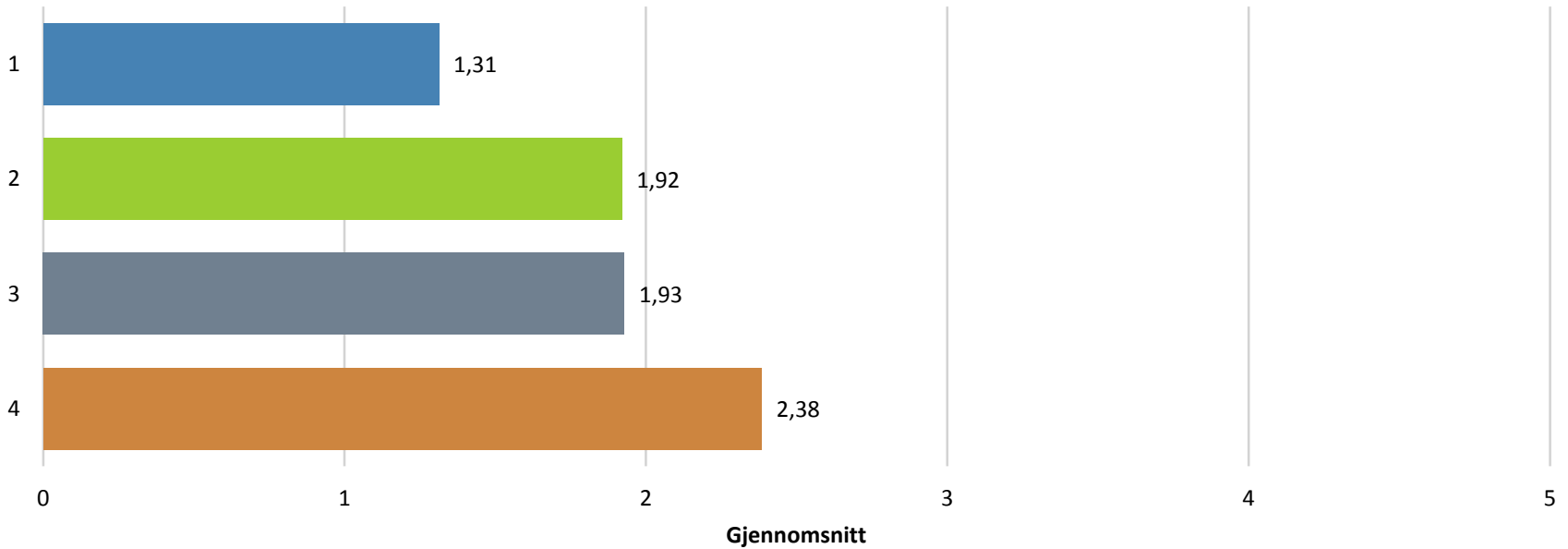
26. I hvilken grad er du fornøyd med de skriftlige læremidlene til emnet?⁴⁷

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

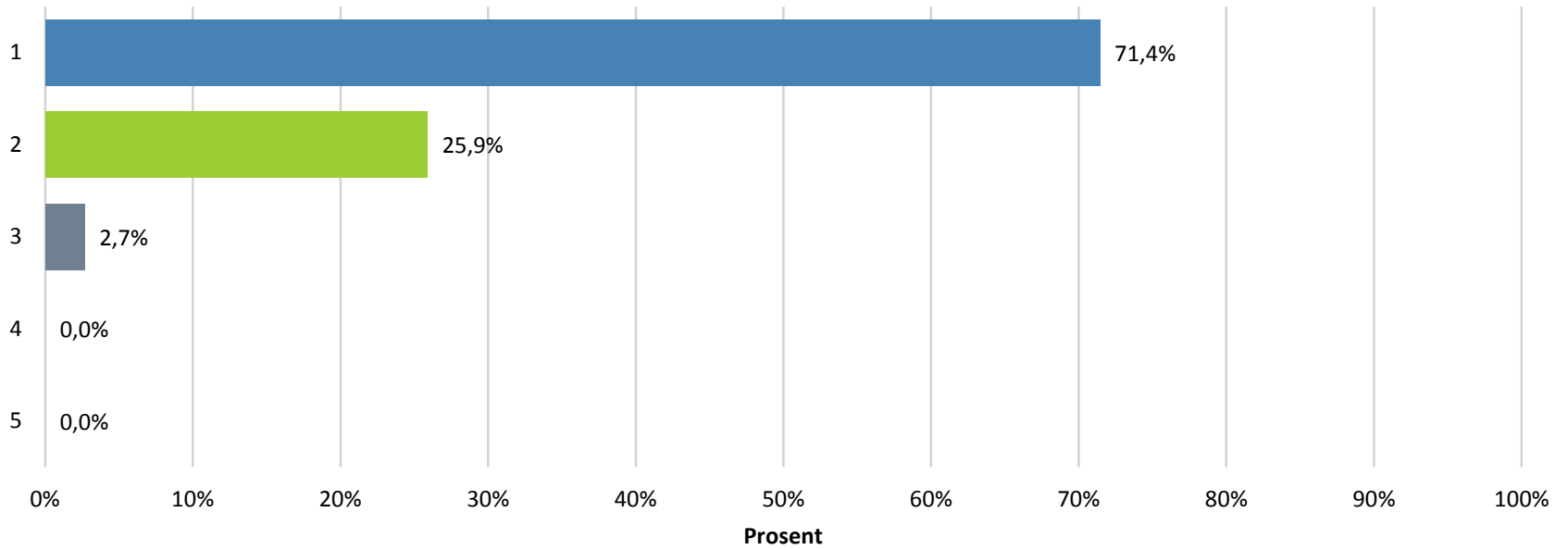
27. Vennligst svar på følgende påstander om oppnådd læringsutbytte etter fullført emne:^{48o}

Navn

1	Jeg har opparbeidet meg faglig innsikt innen fagområdet
2	Jeg har opparbeidet meg relevant metodisk kunnskap
3	Jeg har opparbeidet meg ferdigheter innen skriftlig kommunikasjon og formidling av faget
4	Jeg har opparbeidet meg ferdigheter til å kunne fremstille og presentere faget muntlig

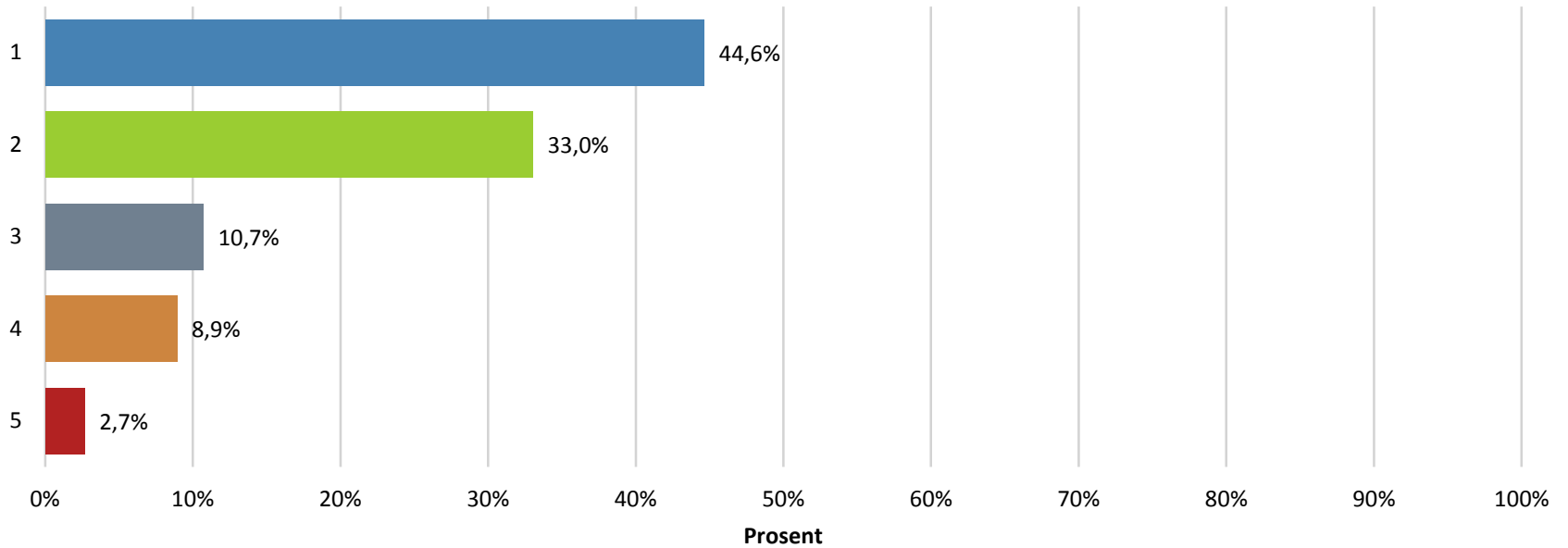
28. Jeg har opparbeidet meg faglig innsikt innen fagområdet⁴⁹

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

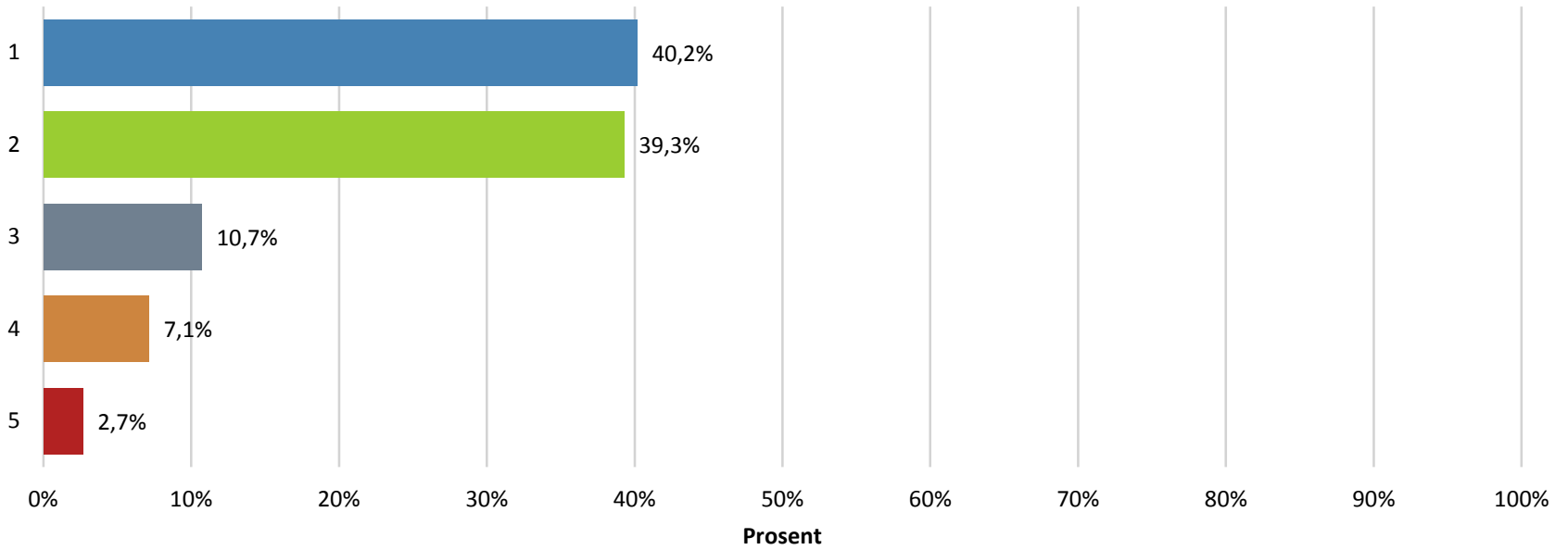
29. Jeg har opparbeidet meg relevant metodisk kunnskap⁵⁰

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

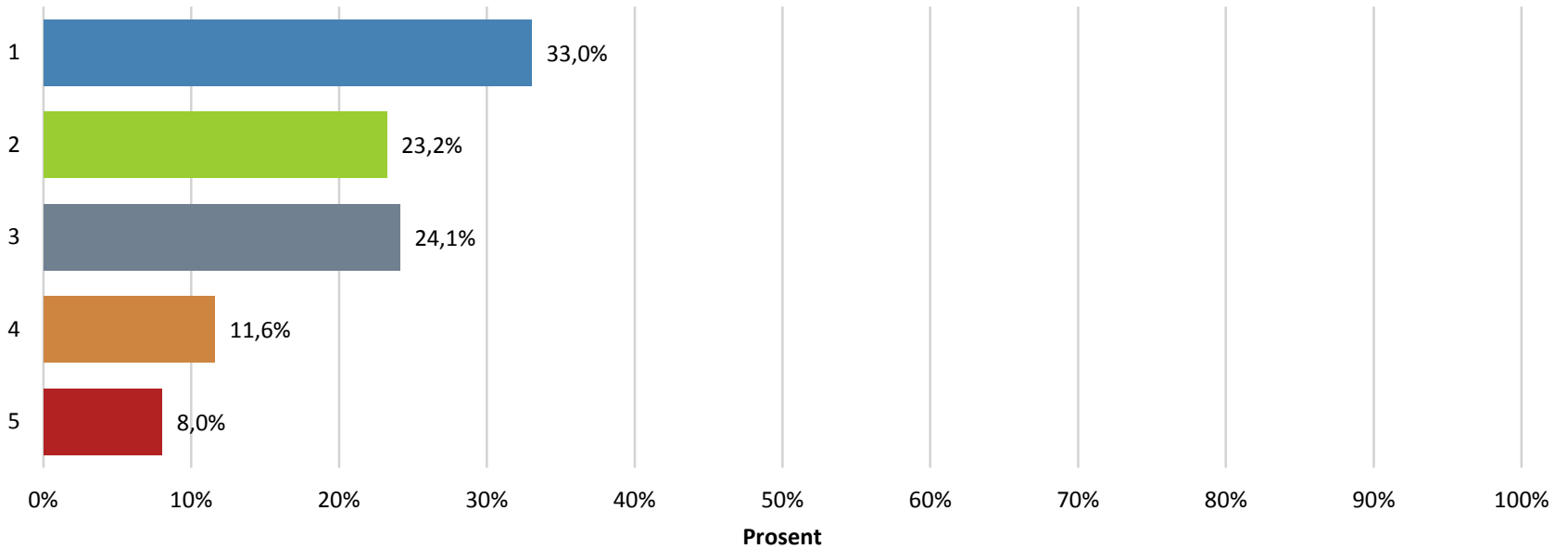
30. Jeg har opparbeidet meg ferdigheter innen skriftlig kommunikasjon og formidling av faget ⁵¹

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

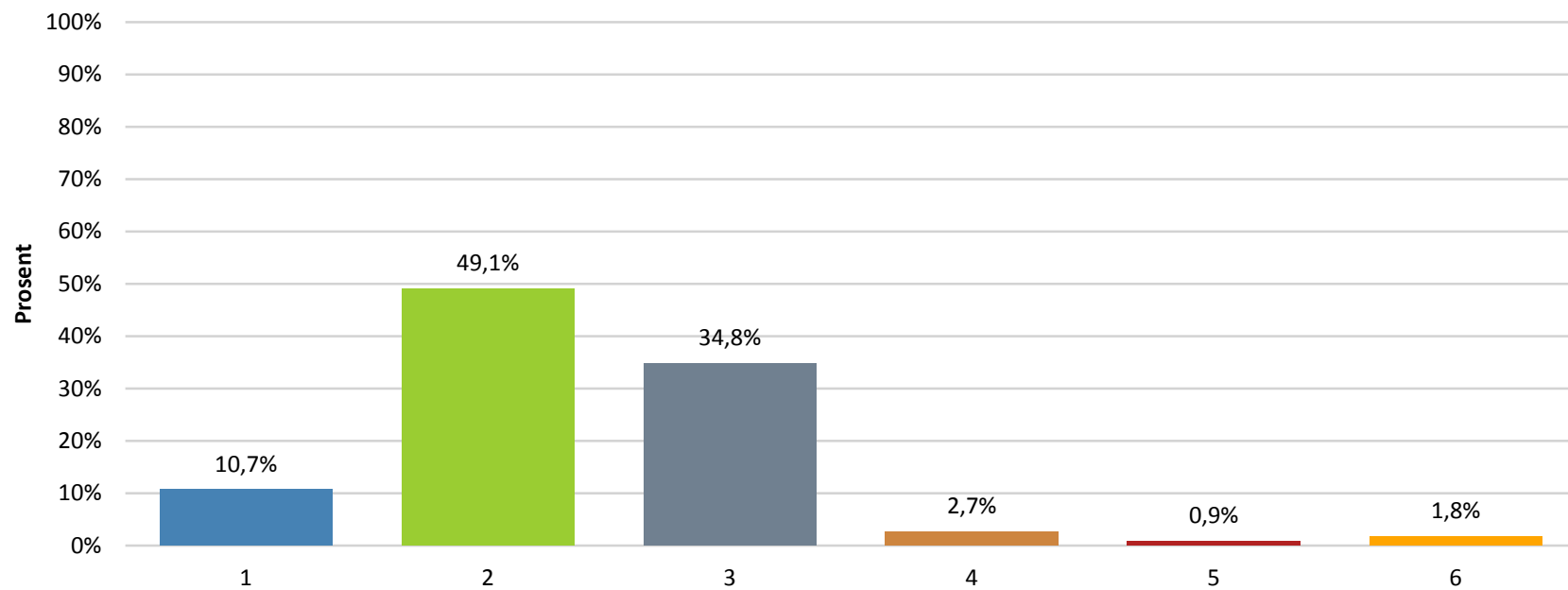
31. Jeg har opparbeidet meg ferdigheter til å kunne fremstille og presentere faget muntlig⁵²

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

32. I hvilken grad opplever du at undervisningen totalt sett og læringsmidler (pensum) dekker læringskravene for emnet?

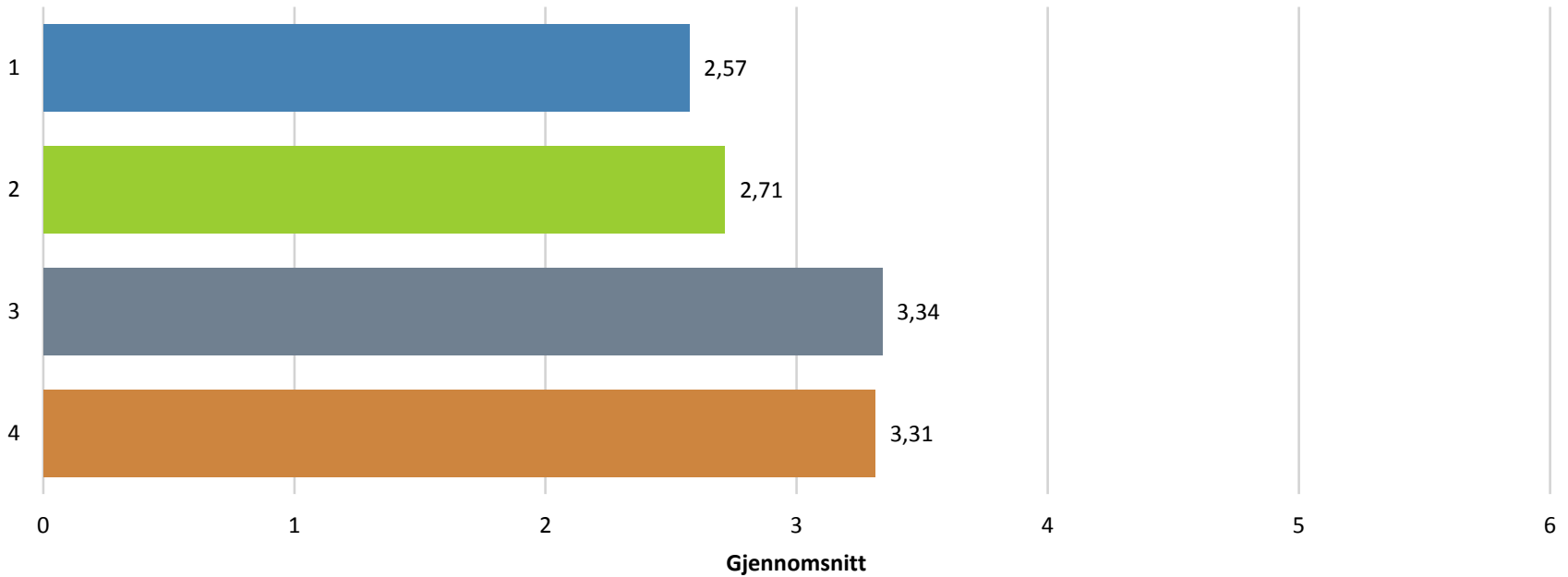

Navn

1	I svært stor grad
2	I stor grad
3	Til en viss grad
4	I liten grad
5	I svært liten grad
6	Ingen formening

33. Vennligst svar på følgende påstander om emnets vurderingsform:⁵⁴

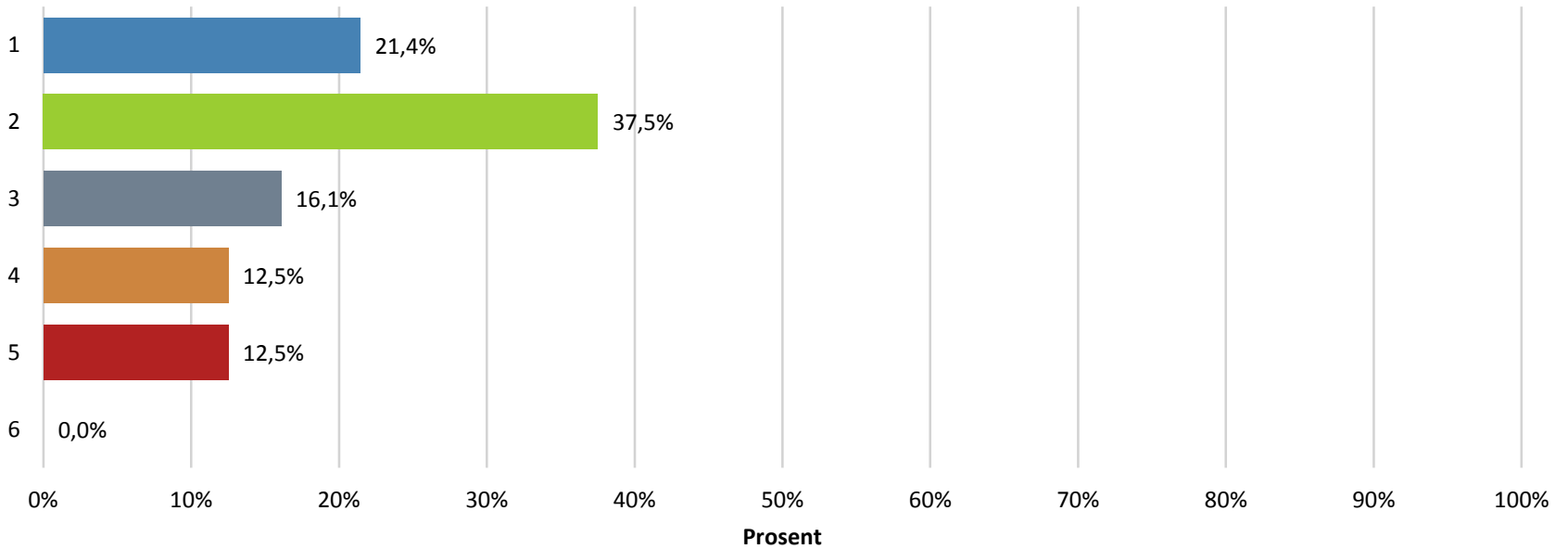
VURDERINGSFORMER:

Navn

1	Jeg synes gjeldende eksamensform (skriftlig skoleeksamen) er en god måte å få vist min faglige kompetanse på
2	Jeg synes eksamensoppgaven var for omfattende i forhold til tidsrammen
3	Jeg ønsker en annen eksamensform
4	Jeg ønsker i større grad obligatorisk undervisning og/eller oppgaver

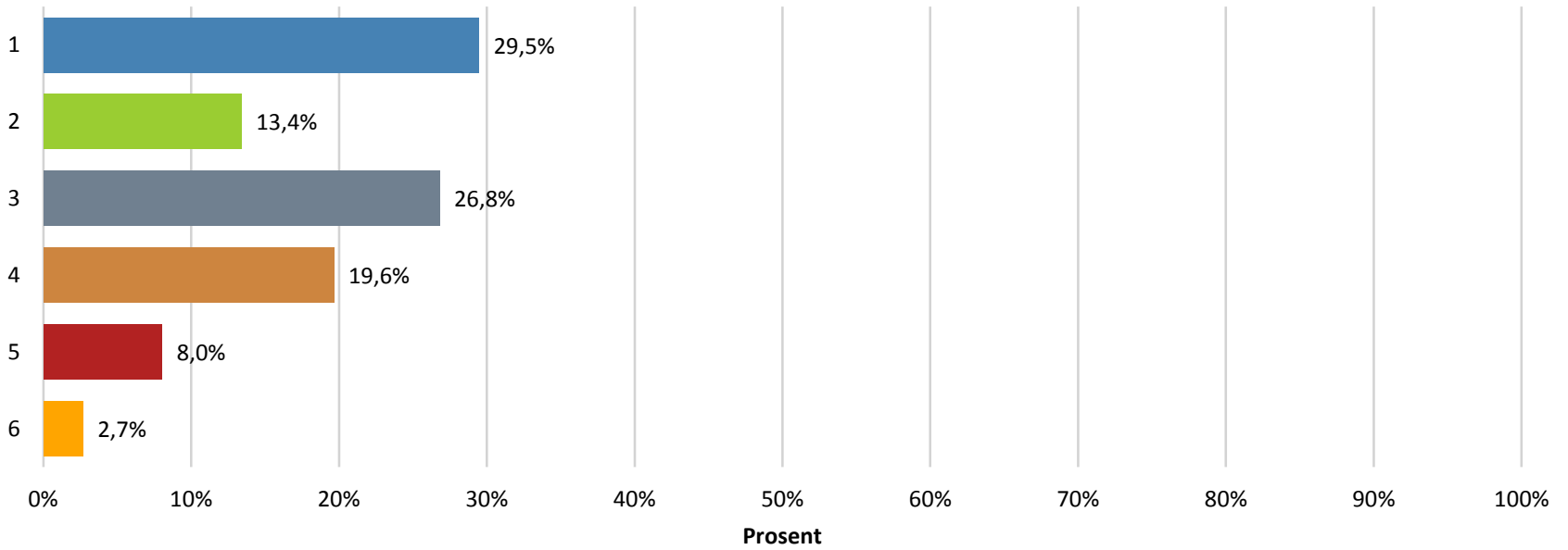
34. Jeg synes gjeldende eksamensform (skriftlig skoleeksamen)⁵⁵ er en god måte å få vist min faglige kompetanse på

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

35. Jeg synes eksamensoppgaven var for omfattende i forhold til tidsrammen⁵⁶

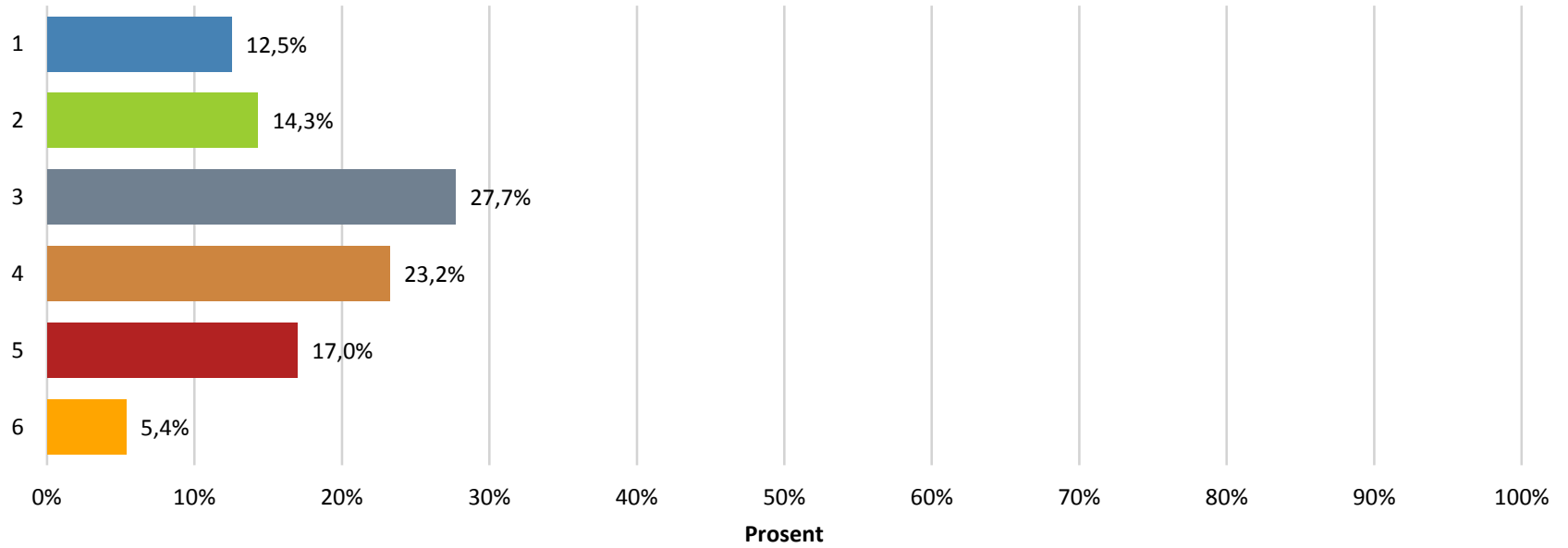

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

36. Jeg ønsker en annen eksamensform

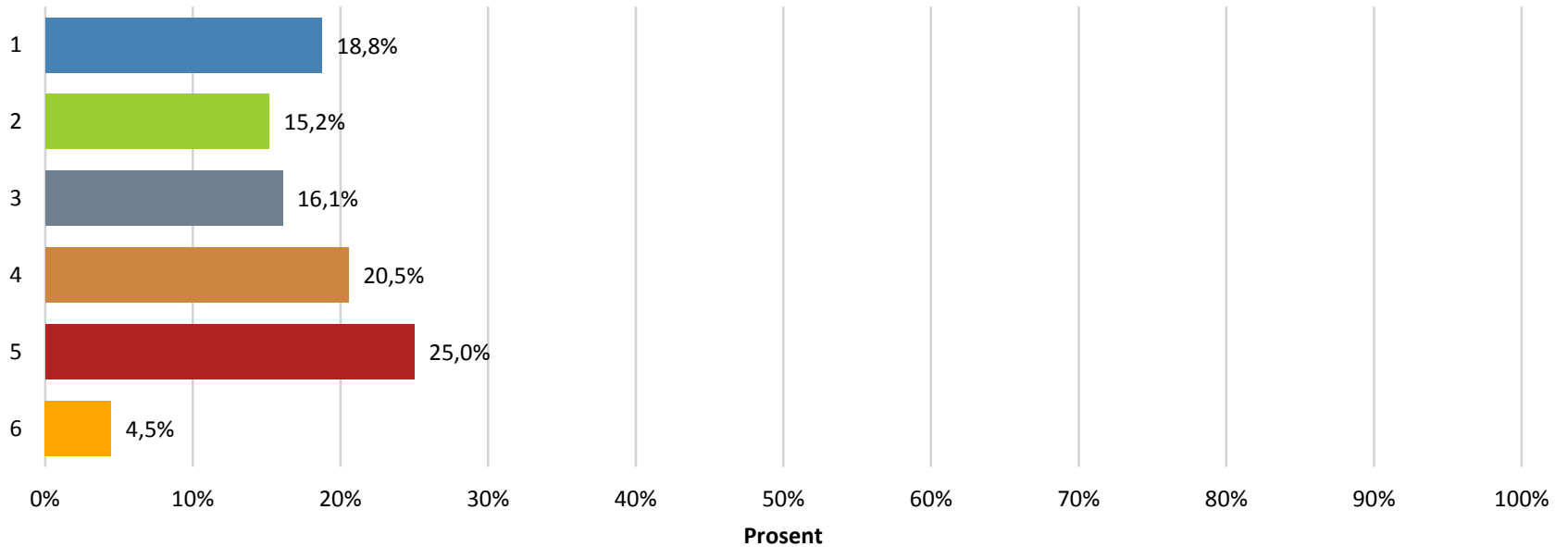
57

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

37. Jeg ønsker i større grad obligatorisk undervisning og/eller oppgaver⁵⁸

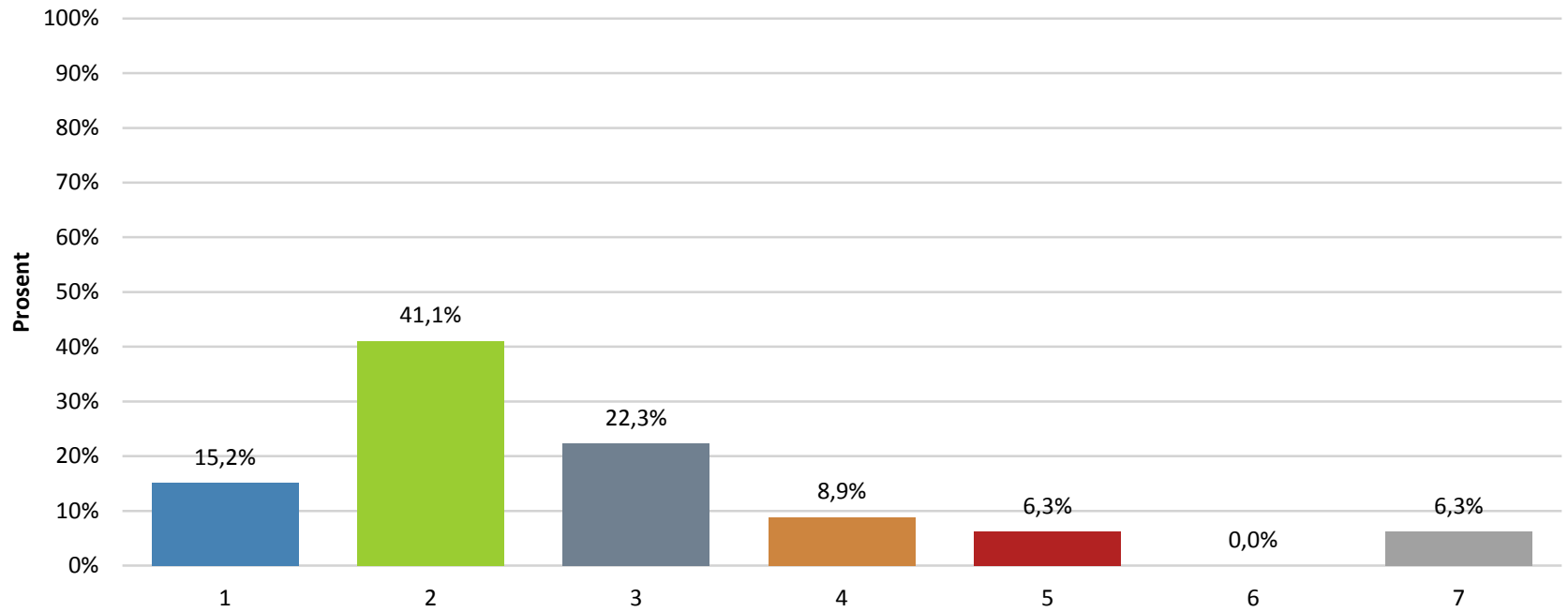

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

39. Hva synes du om læringsmiljøet blant studentene på emnet?⁵⁹

LÆRINGSMILJØ:

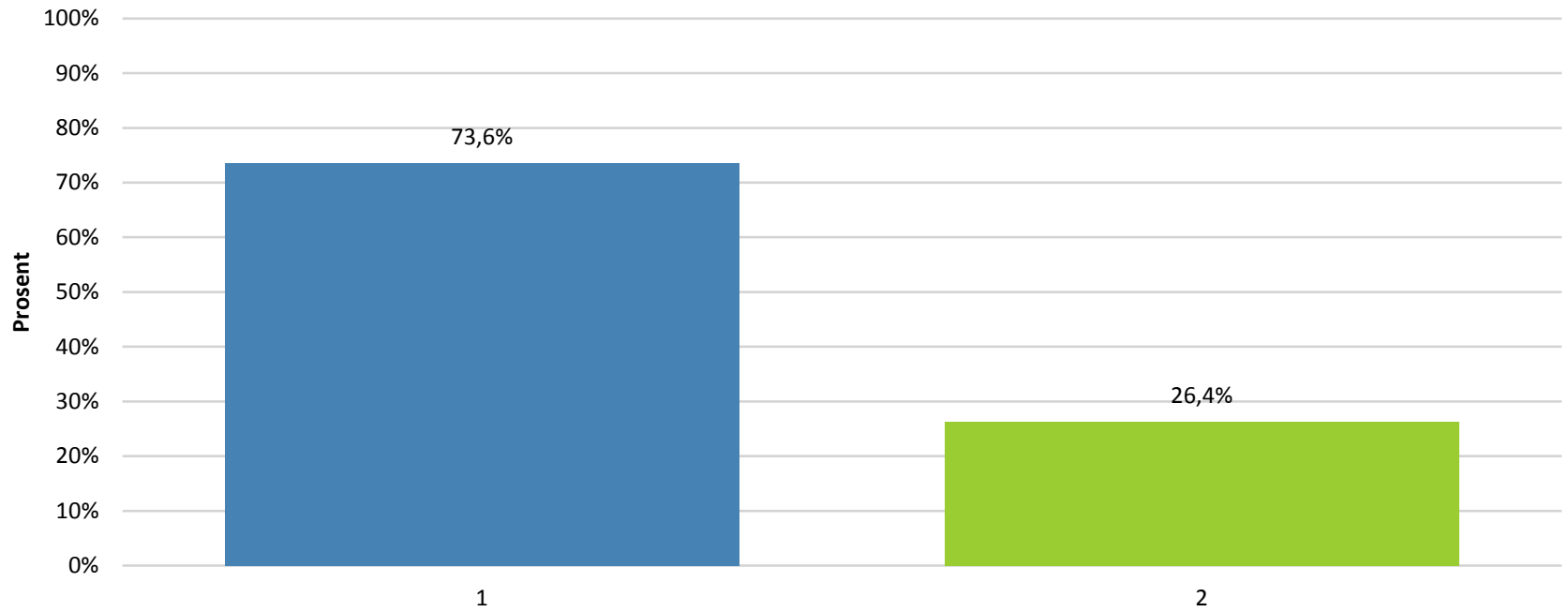
Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

42. Kjønn?

60

BAKGRUNNSVARIABLER:

Navn

1

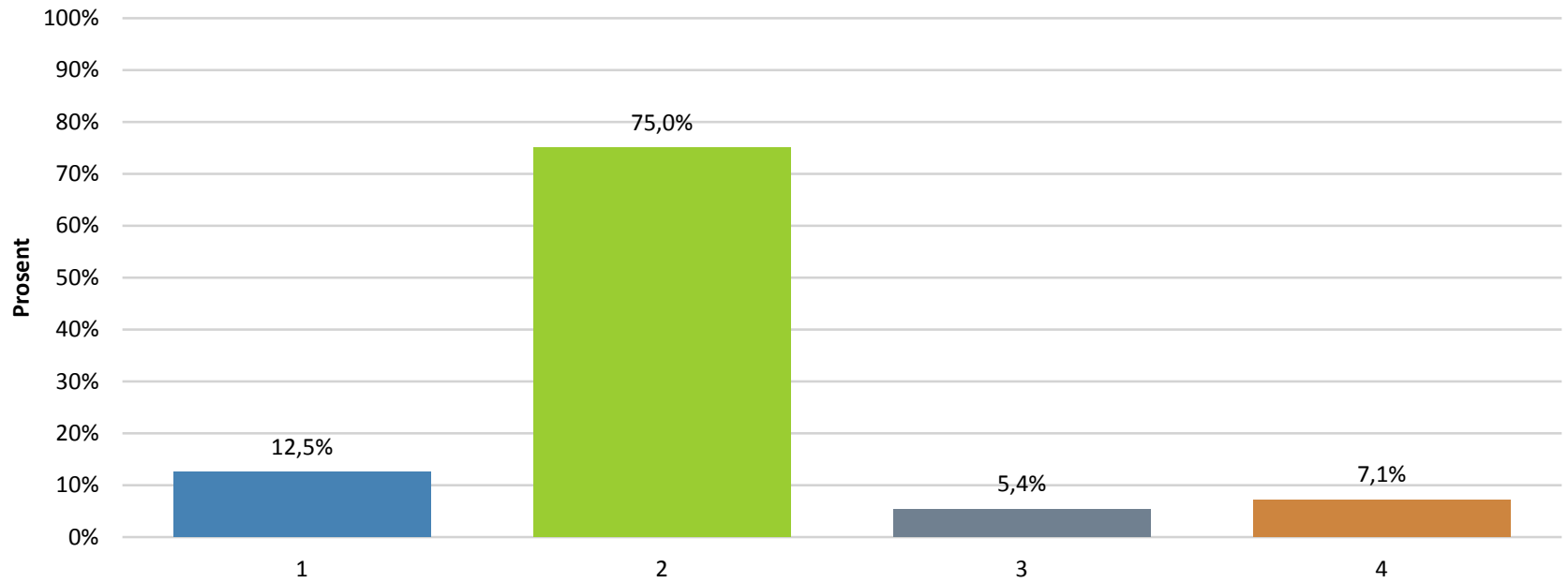
Kvinne

2

Mann

43. Alder?

61

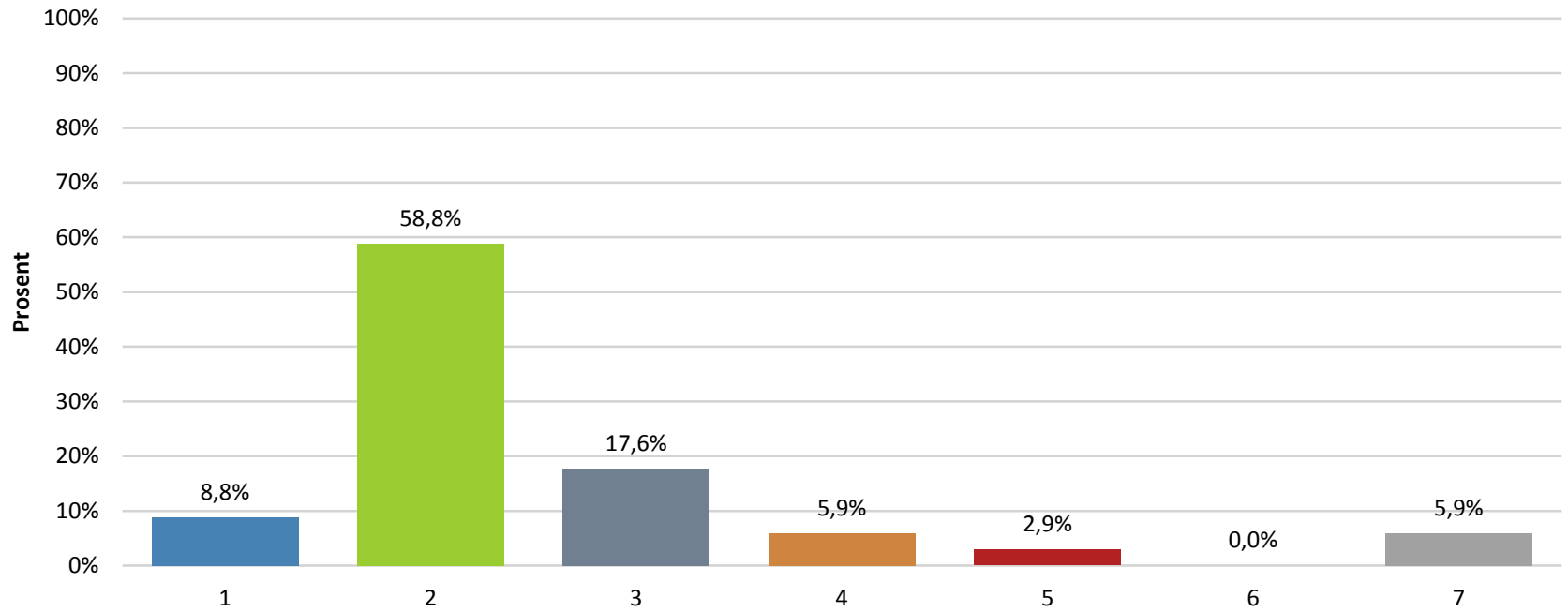

Navn

1	20 år eller yngre
2	21-25 år
3	26-30 år
4	31 år eller eldre

1. Hva synes du om emnets undervisningsstart? ⁶²

UNDERVISNINGSTART:

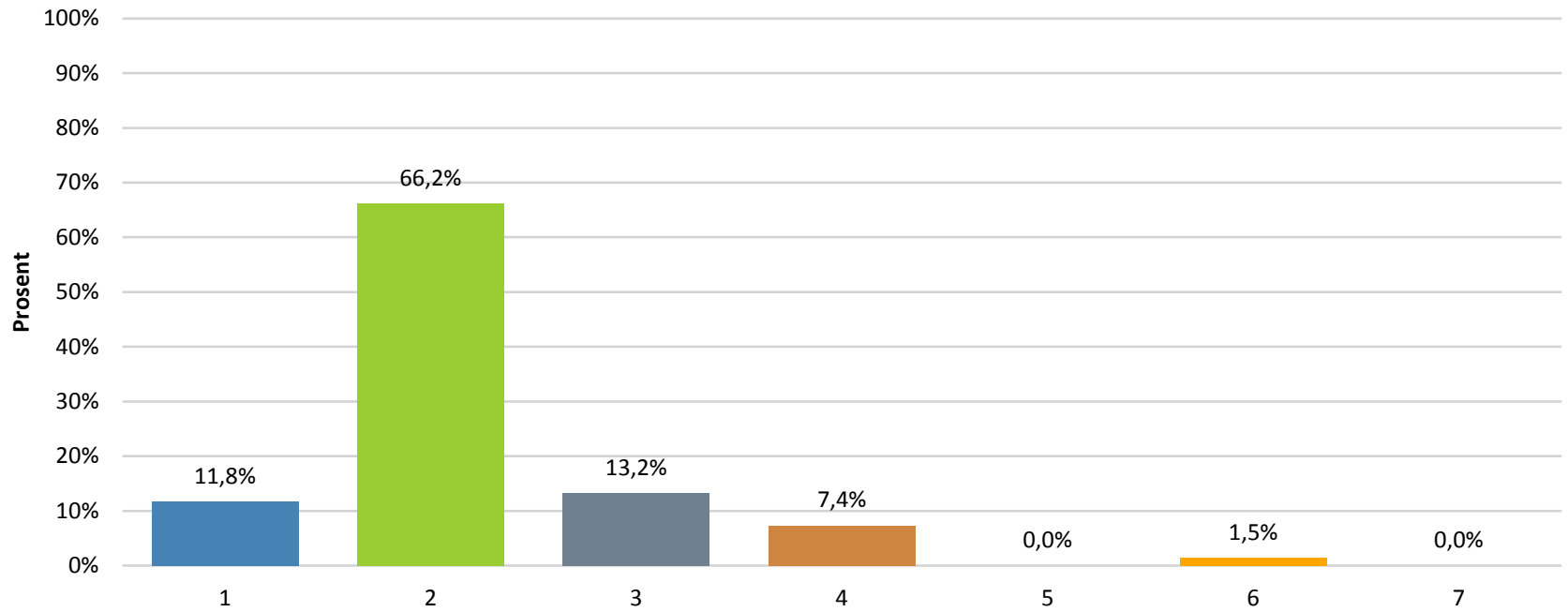

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

3. Hva synes du om informasjonen som har med emnet å gjøre?

STUDIEINFORMASJON:

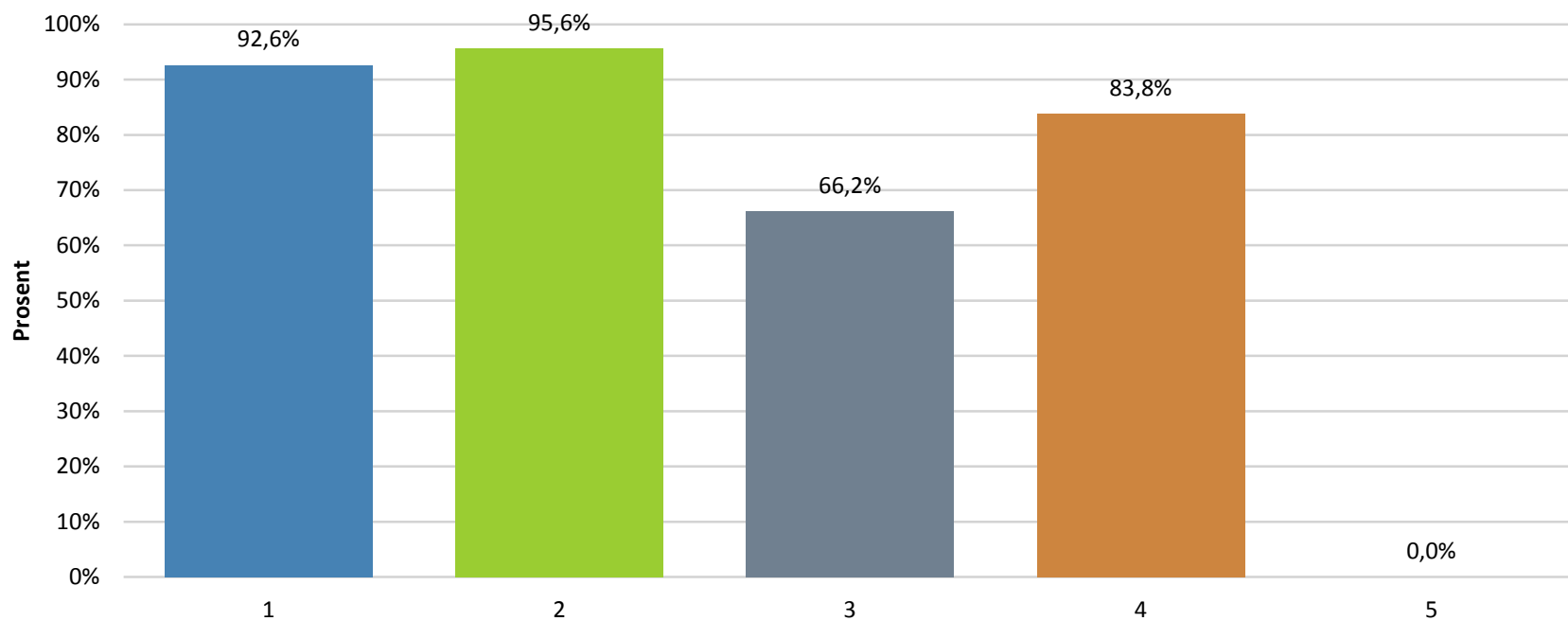
Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

5. Hva slags undervisning i emnet har du deltatt på? (flere svar mulig)

UNDERVISNING OG UNDERVISNINGSSOPPLEGG:

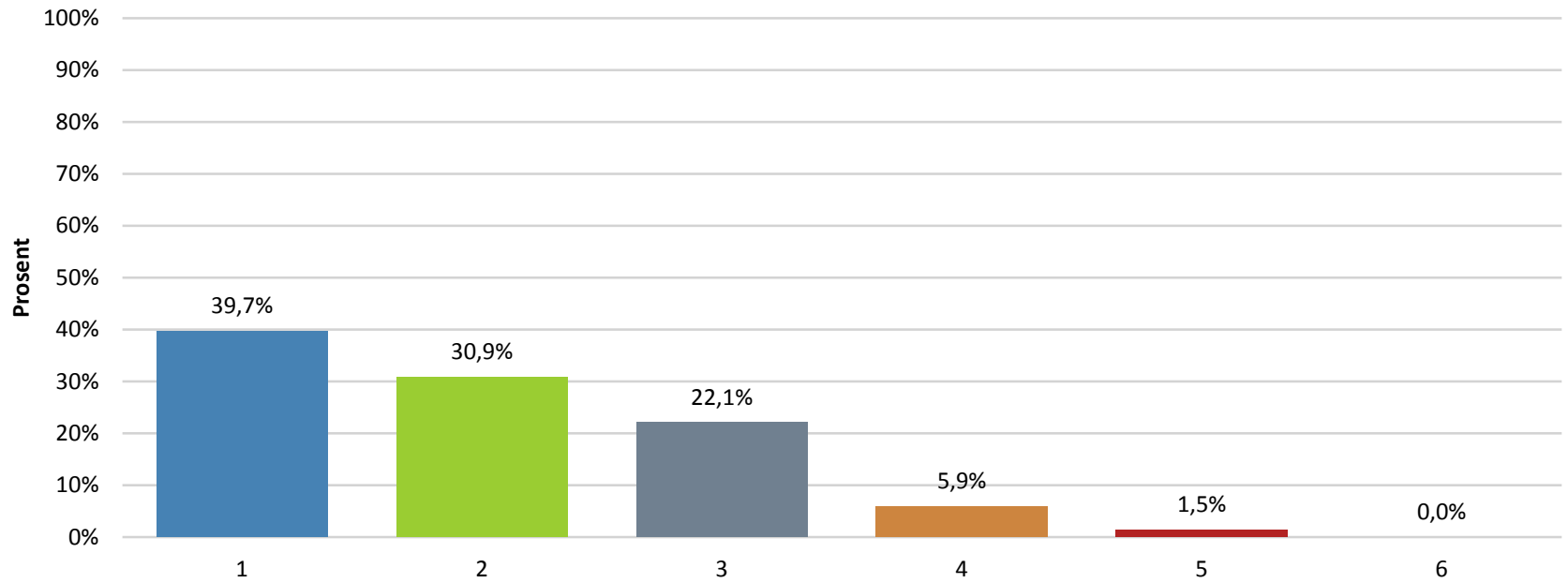
Egeninnsats og undervisningsform:

Navn

1	Forelesninger
2	Kurs
3	PBL
4	Manuduksjoner
5	Annet, spesifiser her

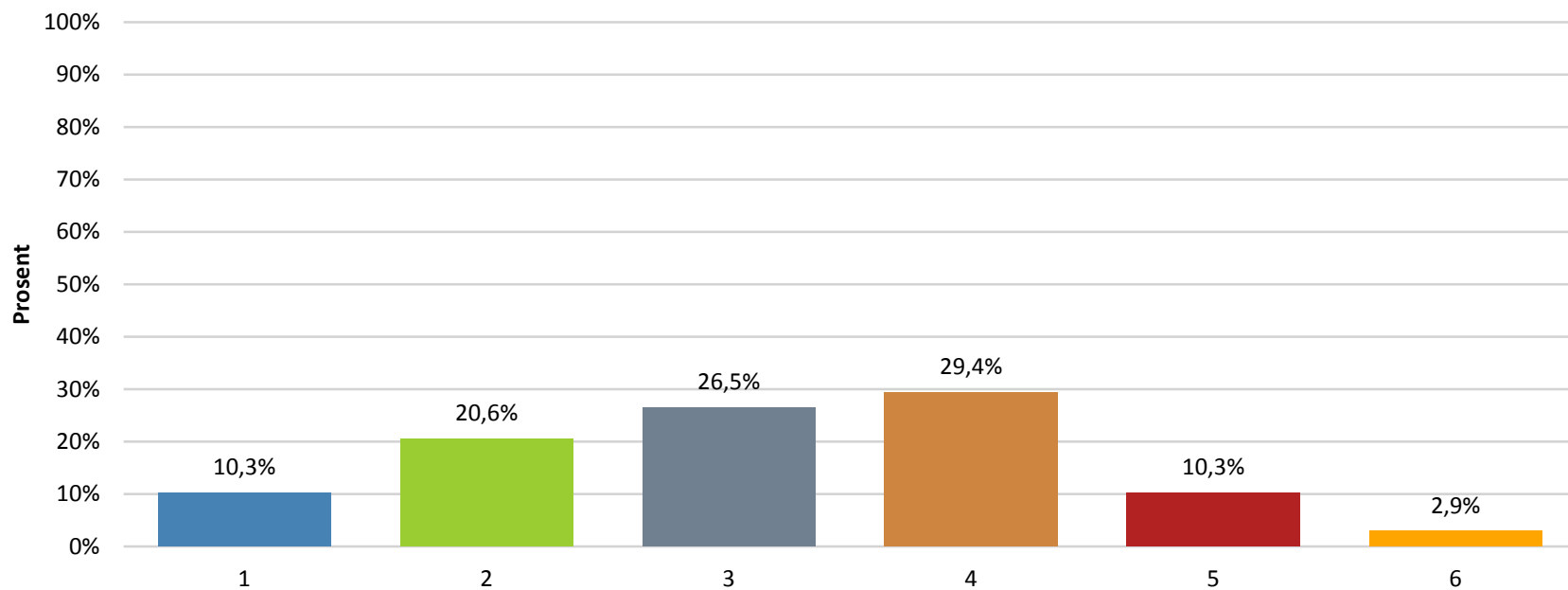
6. Hvor mye av undervisningen i emnet har du deltatt på?⁶⁵

Navn

1	Svært mye/alt
2	Mye
3	Ganske mye
4	Ganske lite
5	Lite
6	Svært lite/ingen ting

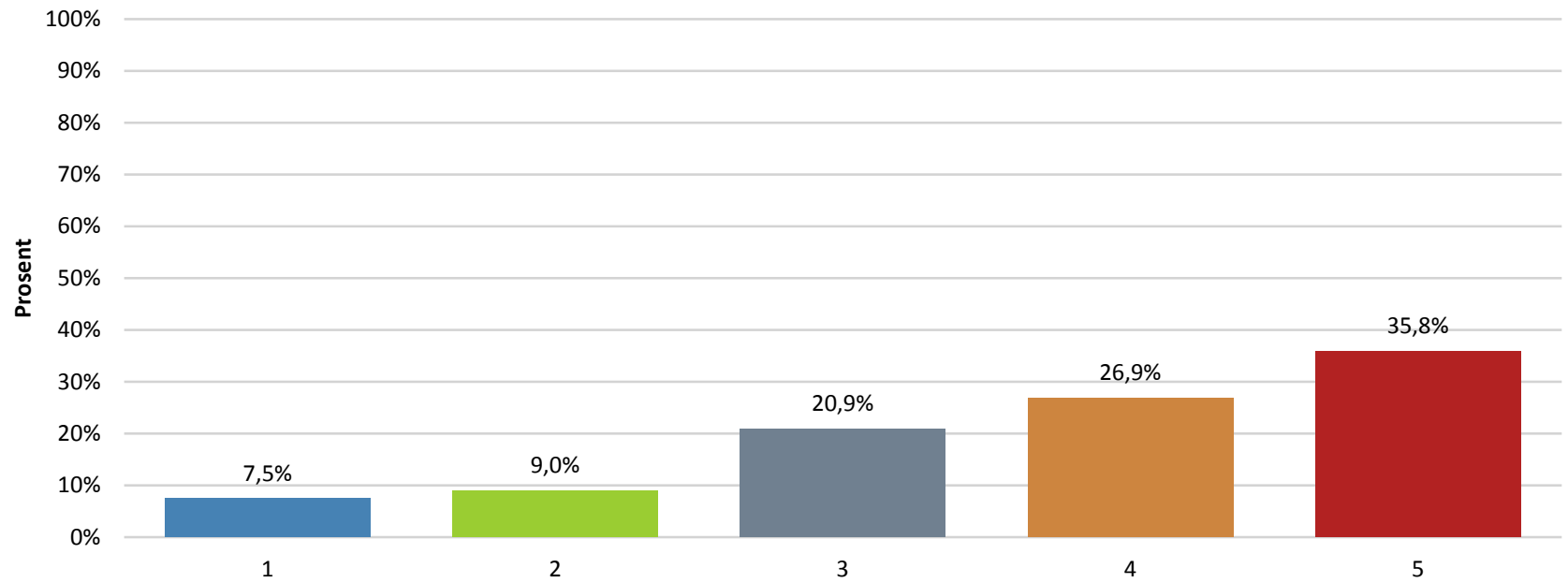
7. Hvor mye av aktuelt pensum gjennomgikk du før forelesningene?

Navn

1	Svært mye/alt
2	Mye
3	Ganske mye
4	Ganske lite
5	Lite
6	Svært lite/ingen ting

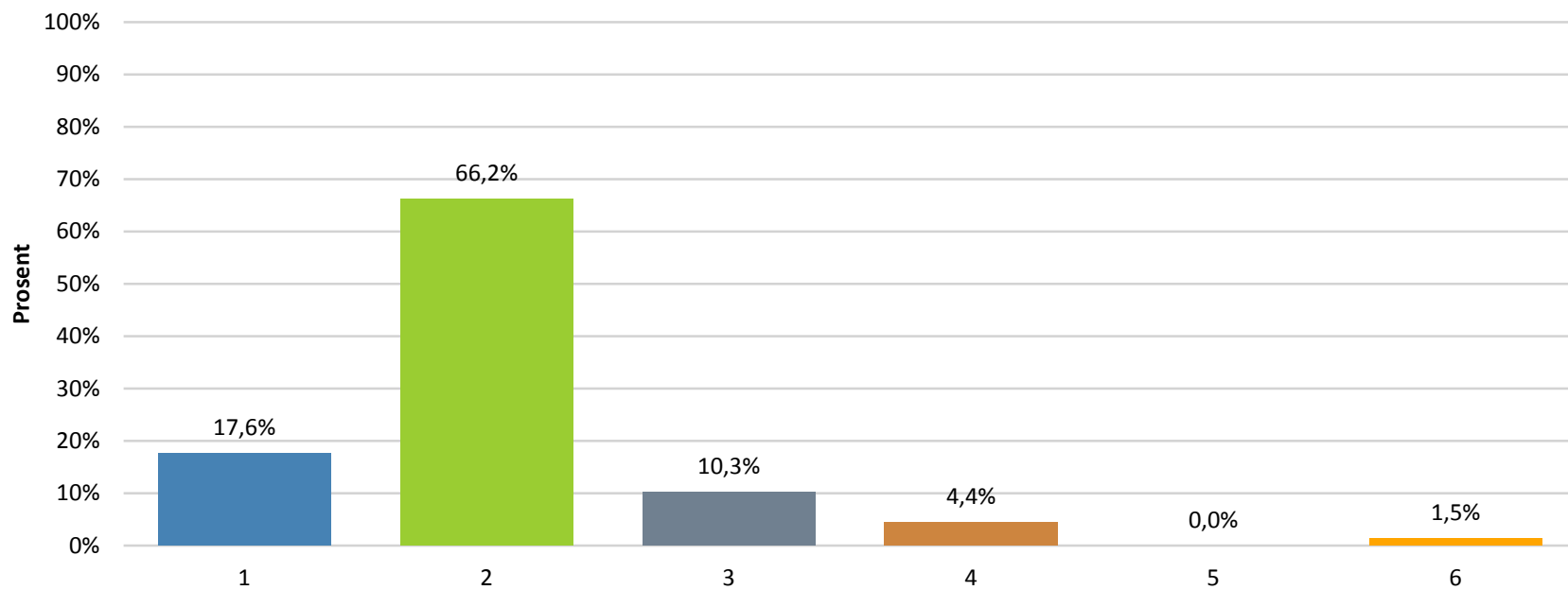
8. Hvor mange kurs- og fakultetsoppgaver leverte du i dette emnet?⁶⁷

Navn

1	0 av 4
2	1 av 4
3	2 av 4
4	3 av 4
5	4 av 4

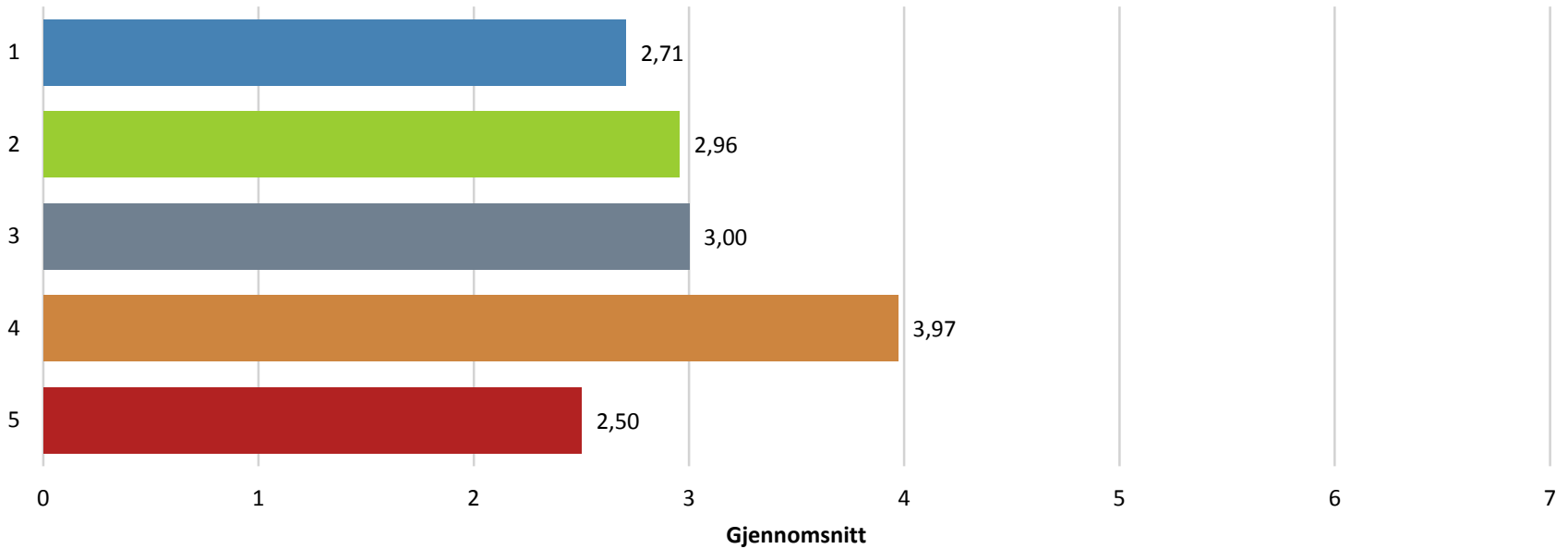
9. Hvordan vil du vurdere din egen studieinnsats i emnet?⁶⁸

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd

10. I hvilken grad er du fornøyd med følgende: ⁶⁹

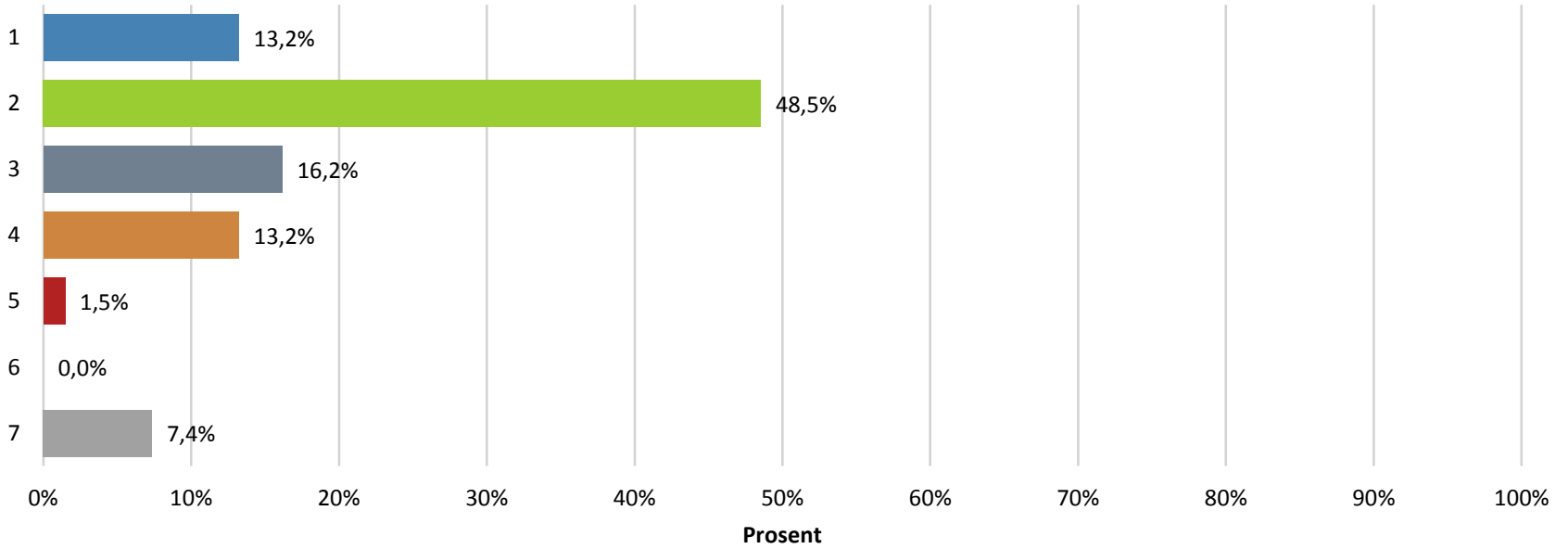

Navn

1	Forelesningene
2	Kursopplegget (frivillig kurs)
3	De obligatoriske kursene
4	PBL-undervisningen
5	Manuduksjonene

11. Forelesningene

70

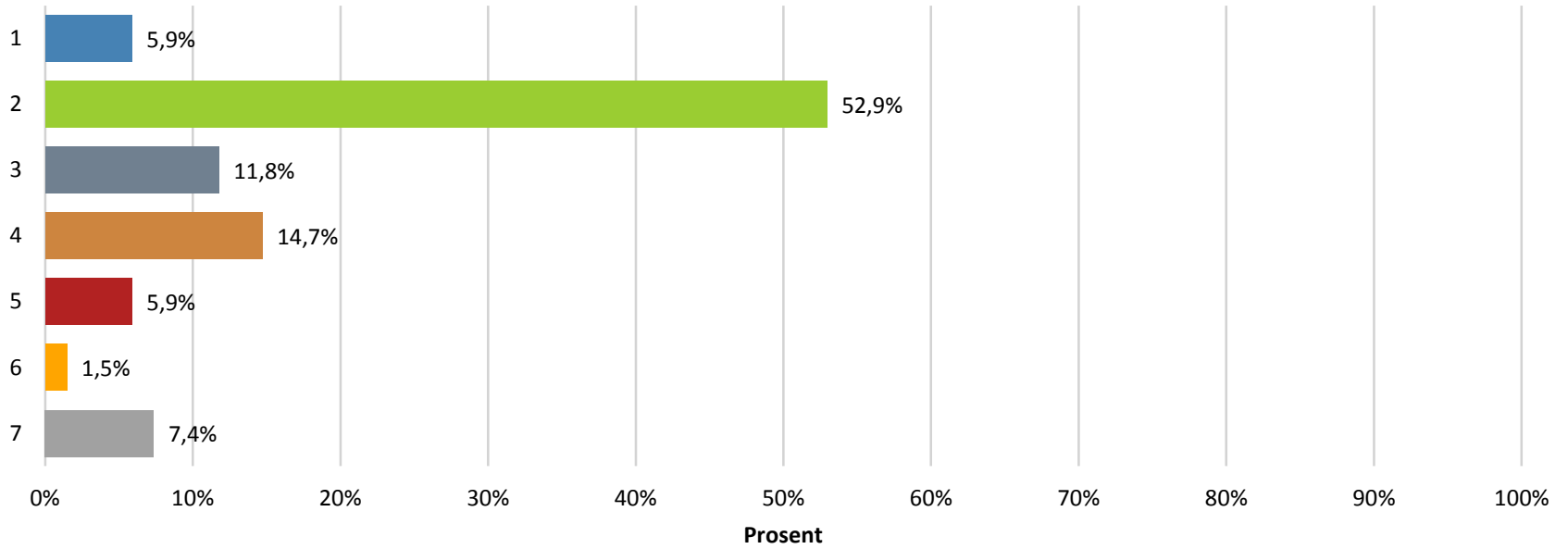

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

12. Kursopplegget (frivillig kurs)

71

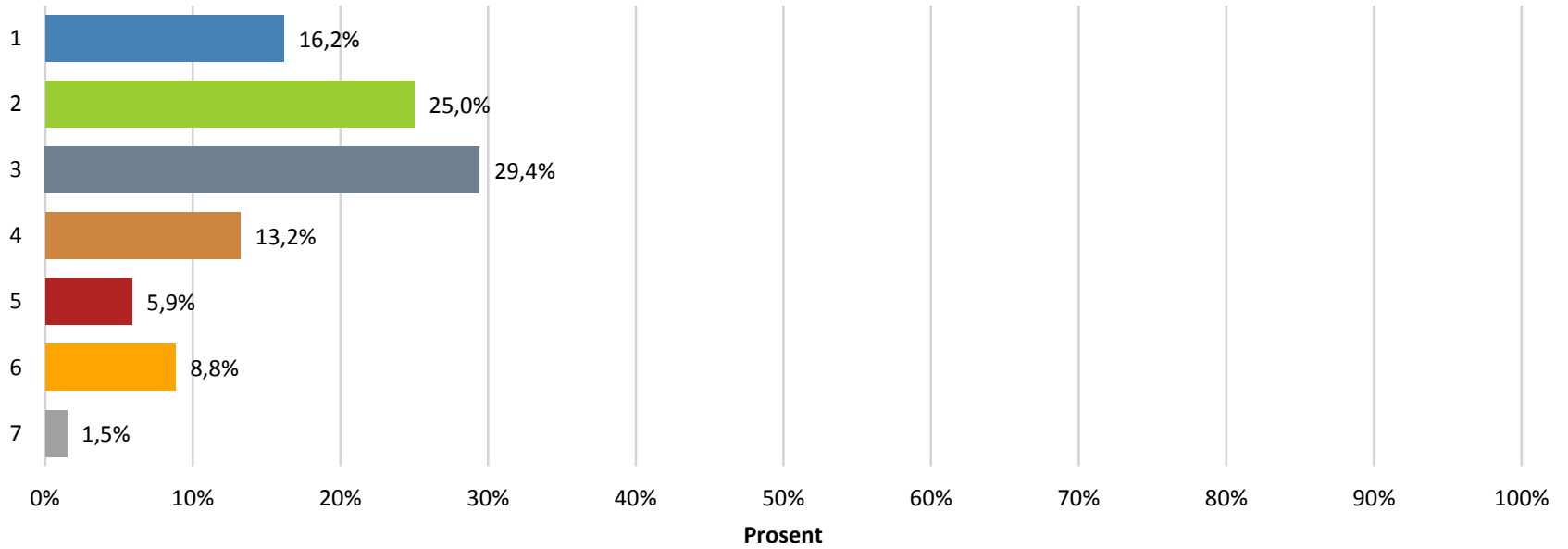

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

13. De obligatoriske kursene

72

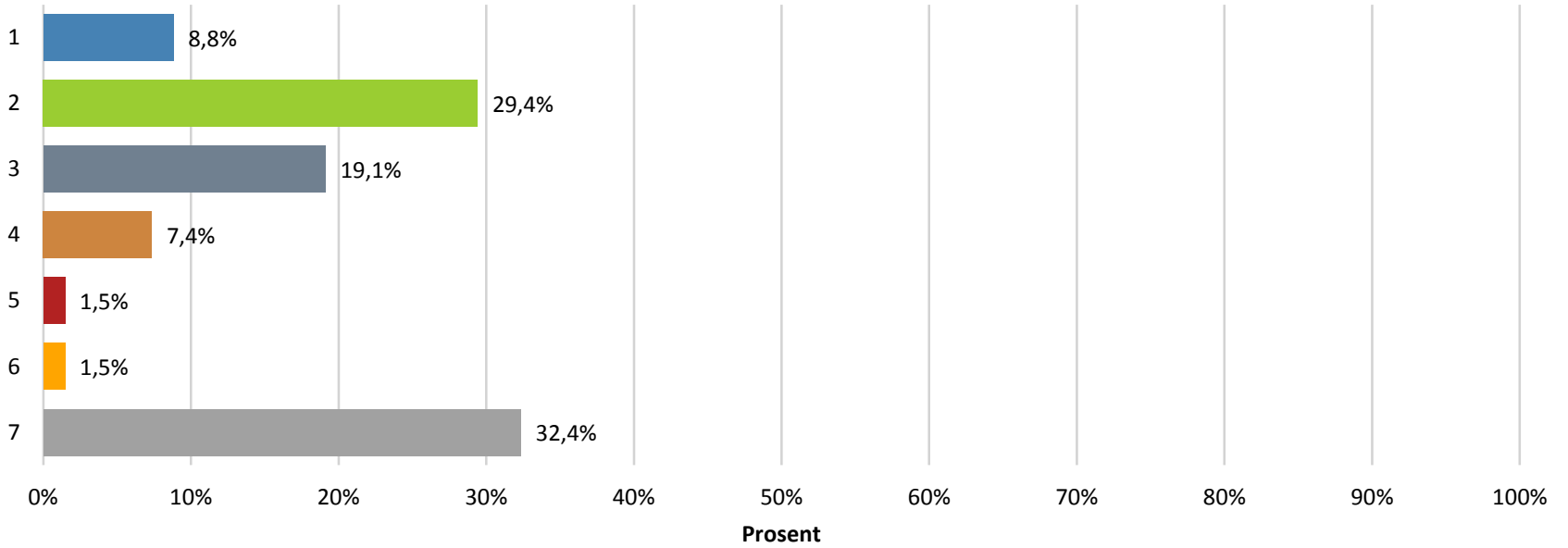

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

14. PBL-undervisningen

73

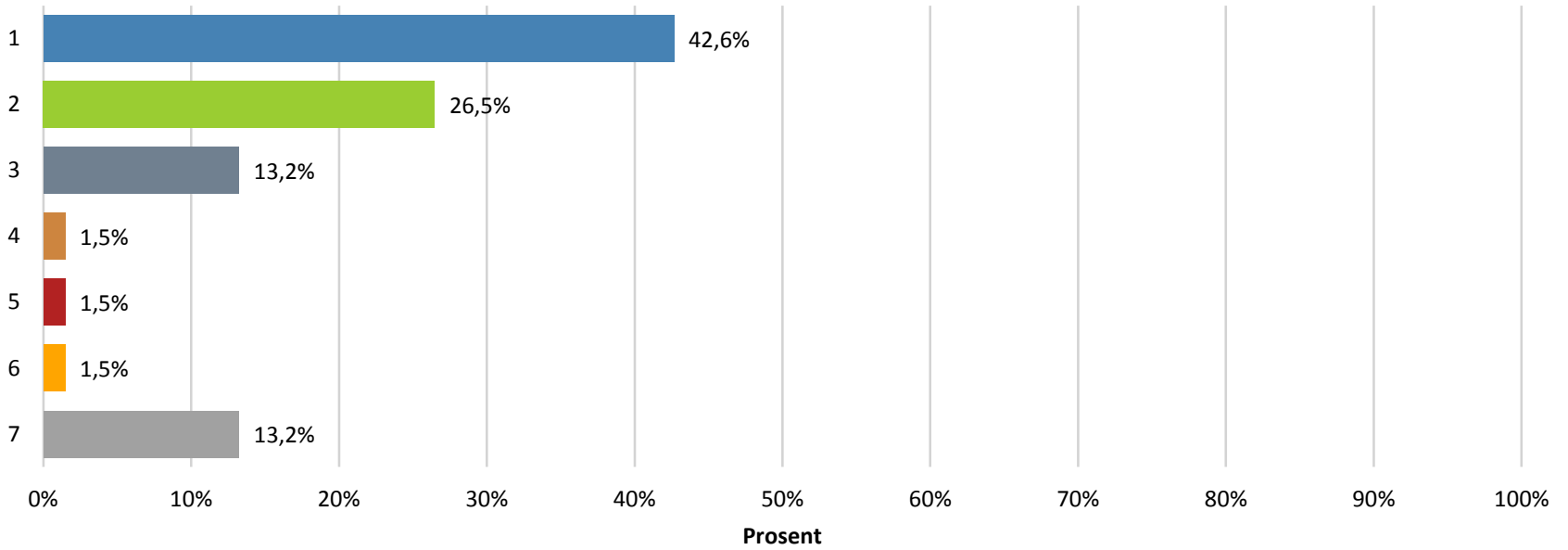

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

15. Manuduksjonene

74

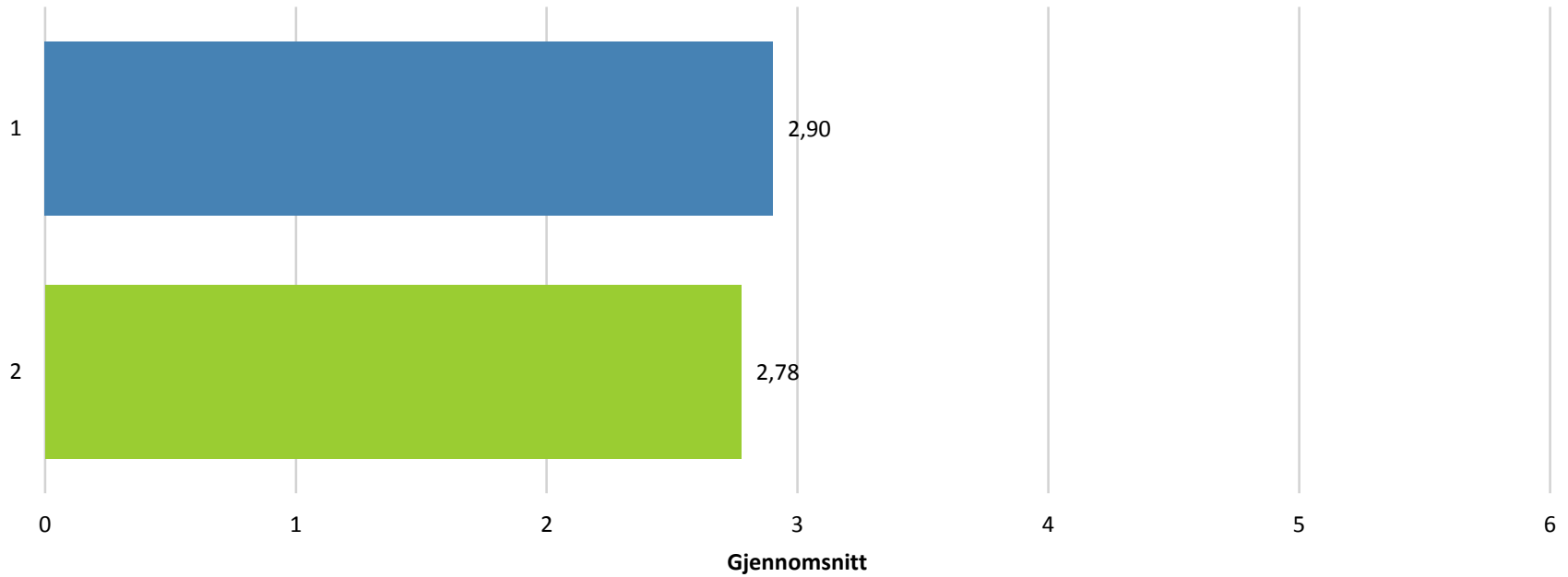

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

22. I hvilken grad er du fornøyd med følgende: ⁷⁵

Faglige tilbakemeldinger:

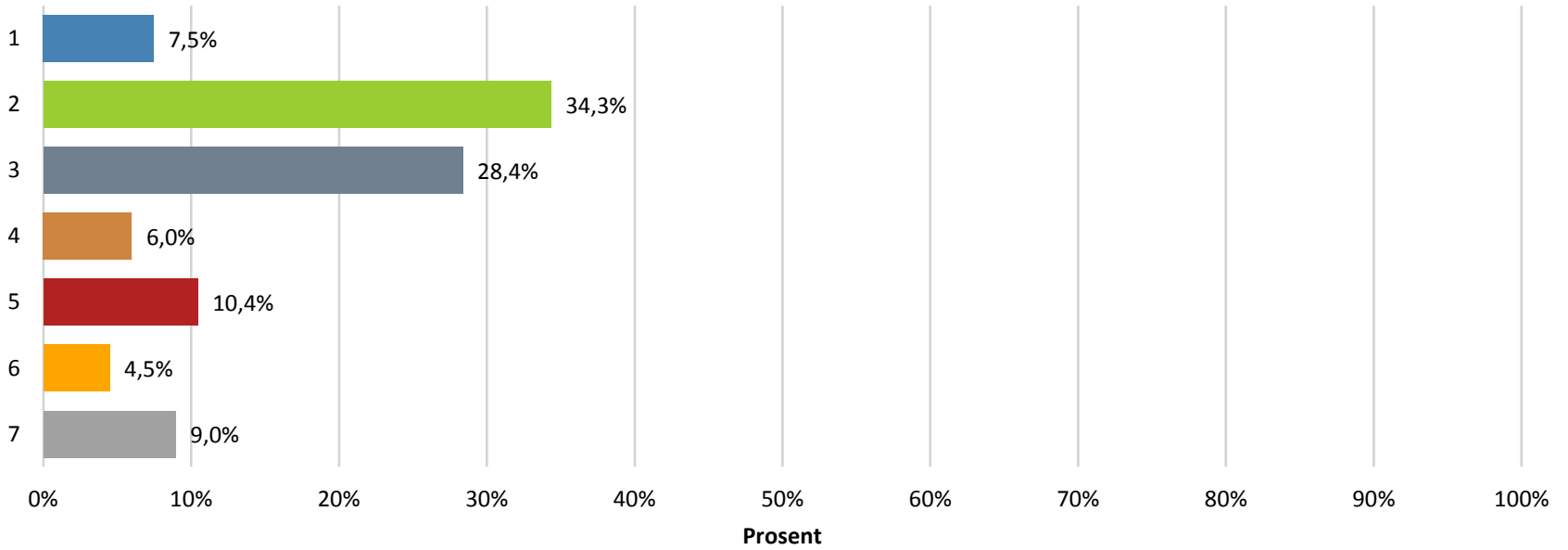

Navn

1	Faglige tilbakemeldinger på kursoppgaver
2	Faglige tilbakemeldinger på fakultetsoppgaver

23. Faglige tilbakemeldinger på kursoppgaver

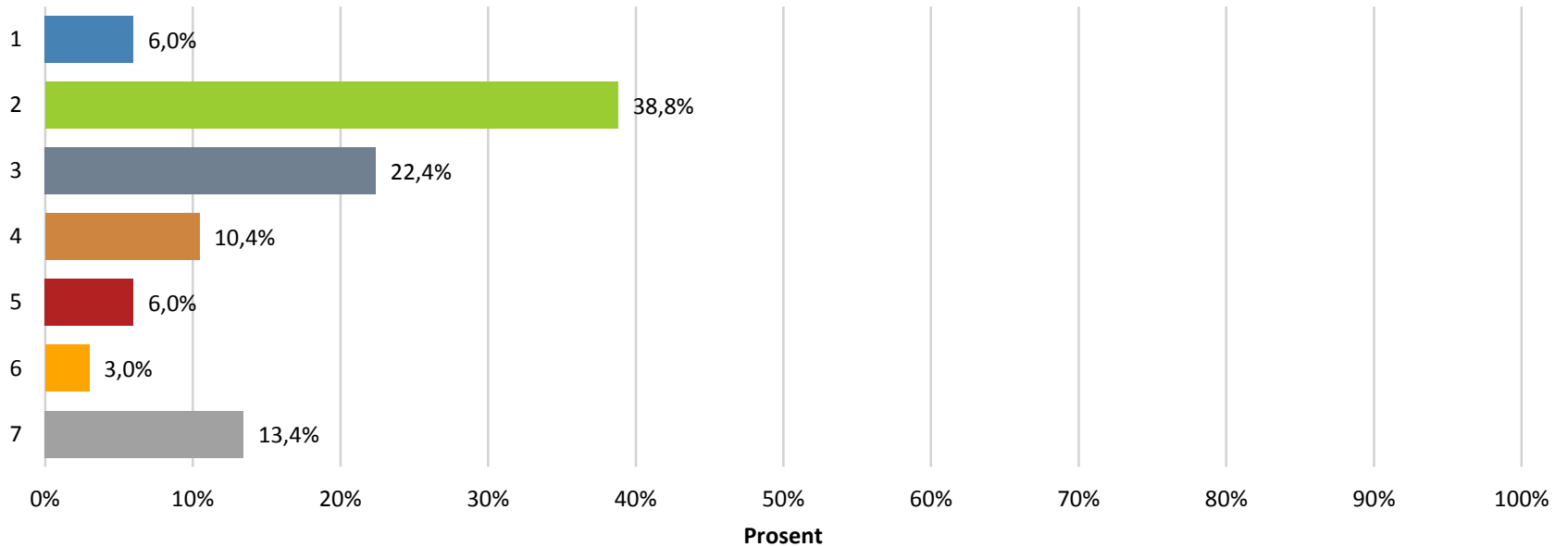
76

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

24. Faglige tilbakemeldinger på fakultetsoppgaver⁷⁷

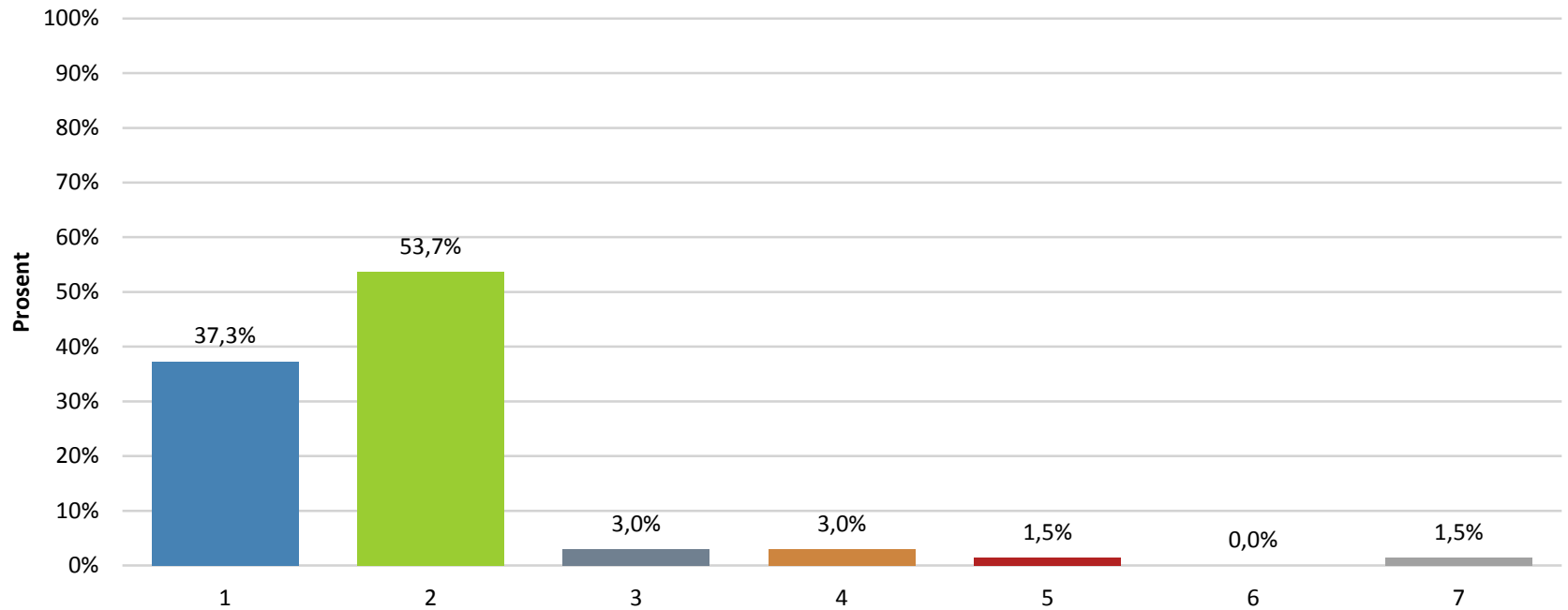

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

26. I hvilken grad er du fornøyd med fagsammensetningen på emnet?⁷⁸

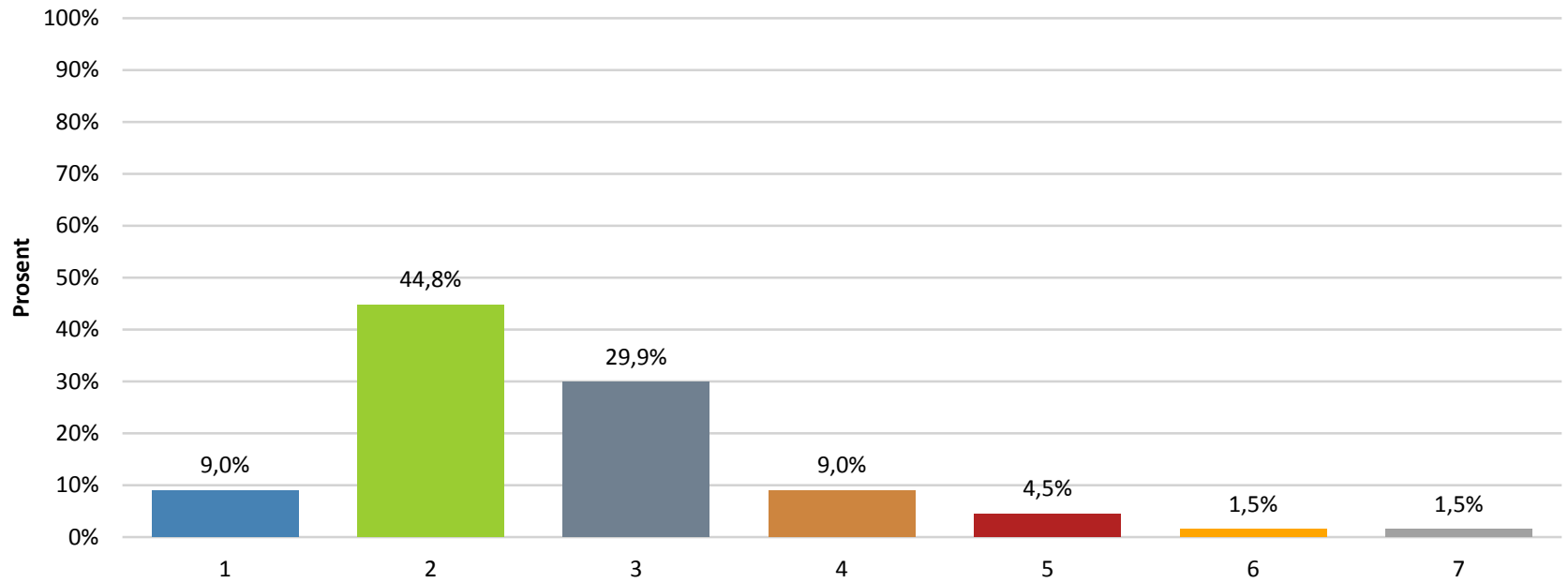
Fagsammensetning, litteratur og læringskrav:

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening/ikke deltatt

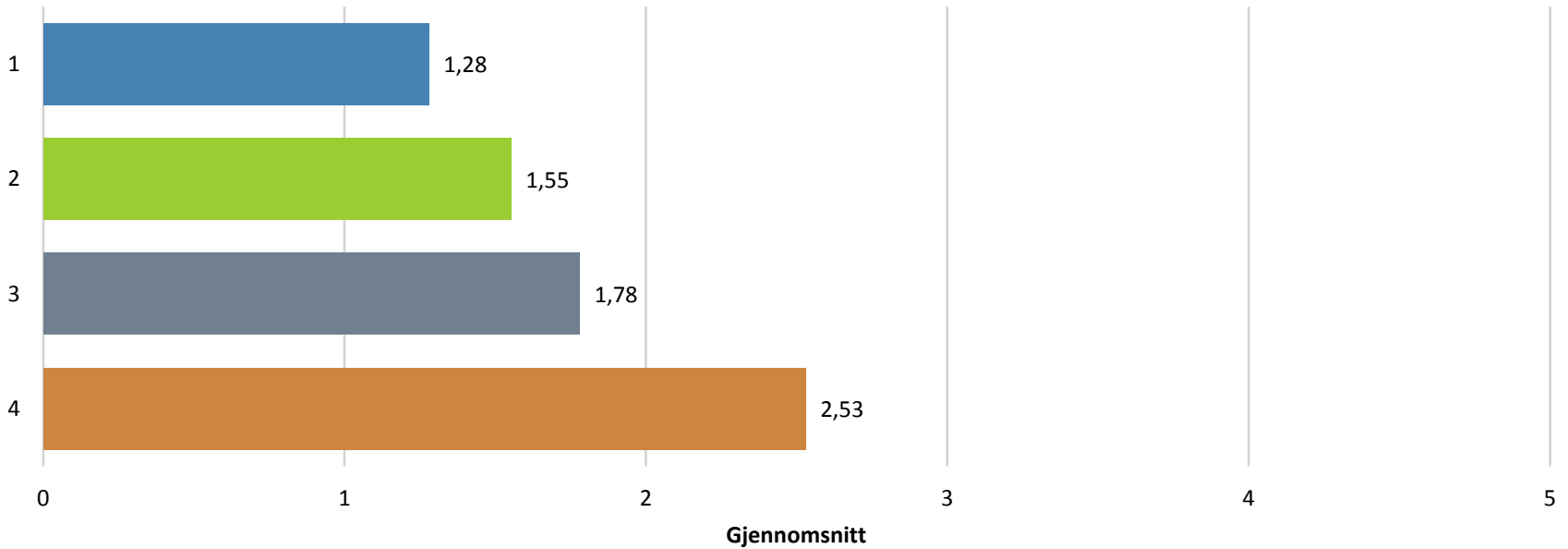
27. I hvilken grad er du fornøyd med de skriftlige læremidlene til emnet?⁷⁹

Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

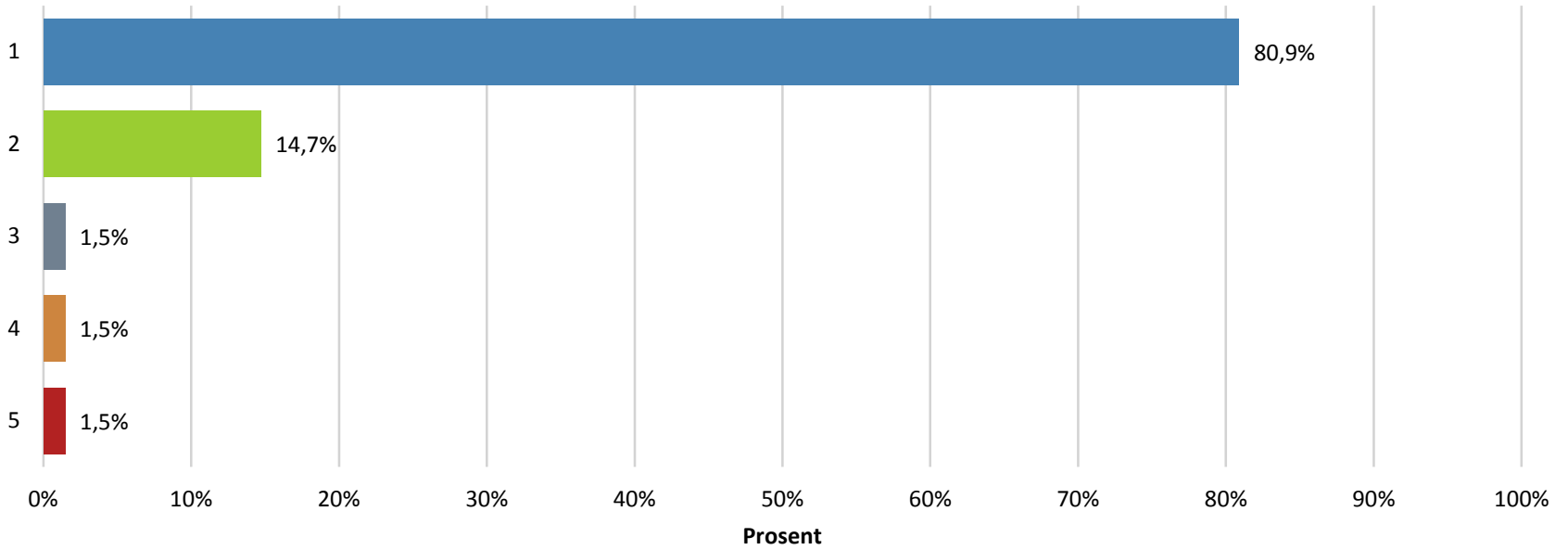
28. Vennligst svar på følgende påstander om oppnådd læringsutbytte etter fullført emne:

Navn

1	Jeg har opparbeidet meg faglig innsikt innen fagområdet
2	Jeg har opparbeidet meg relevant metodisk kunnskap
3	Jeg har opparbeidet meg ferdigheter innen skriftlig kommunikasjon og formidling av faget
4	Jeg har opparbeidet meg ferdigheter til å kunne fremstille og presentere faget muntlig

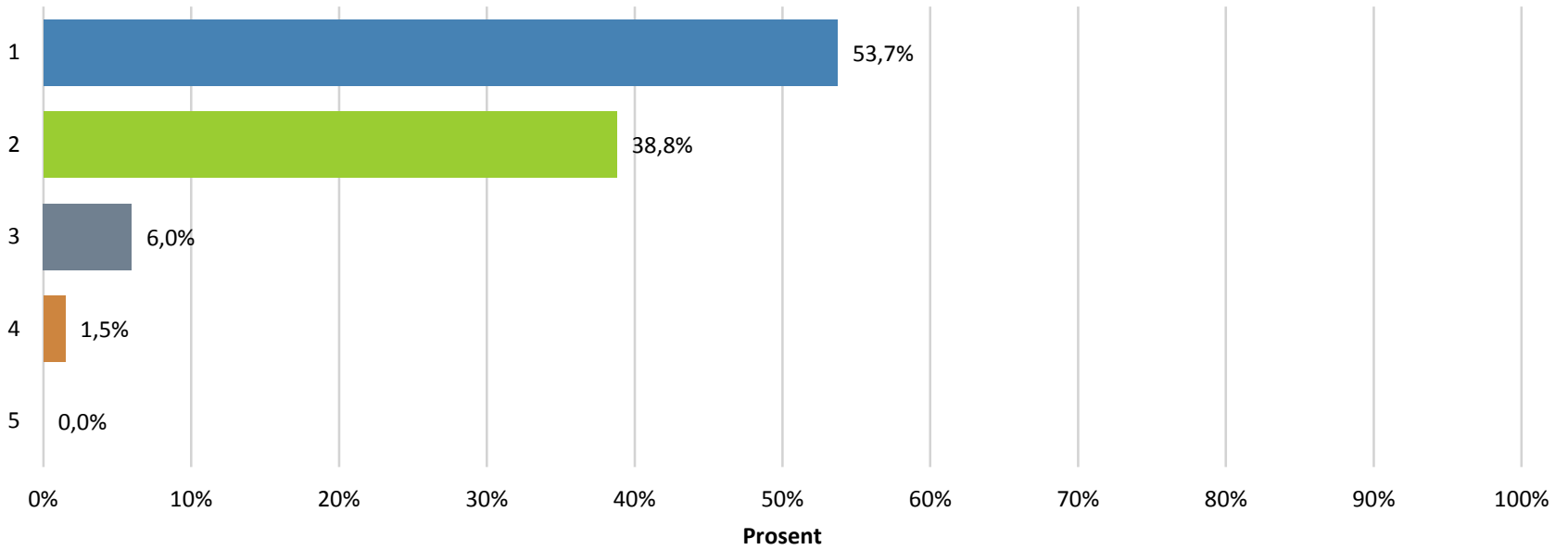
29. Jeg har opparbeidet meg faglig innsikt innen fagområdet⁸¹

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

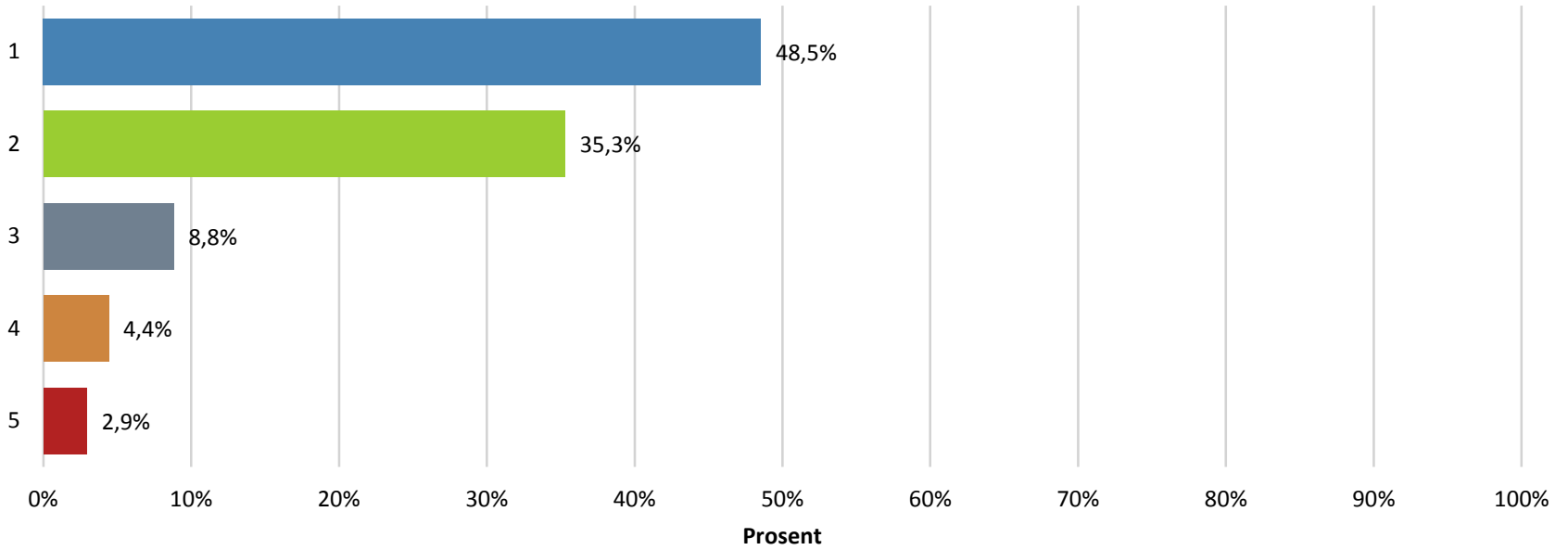
30. Jeg har opparbeidet meg relevant metodisk kunnskap⁸²

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

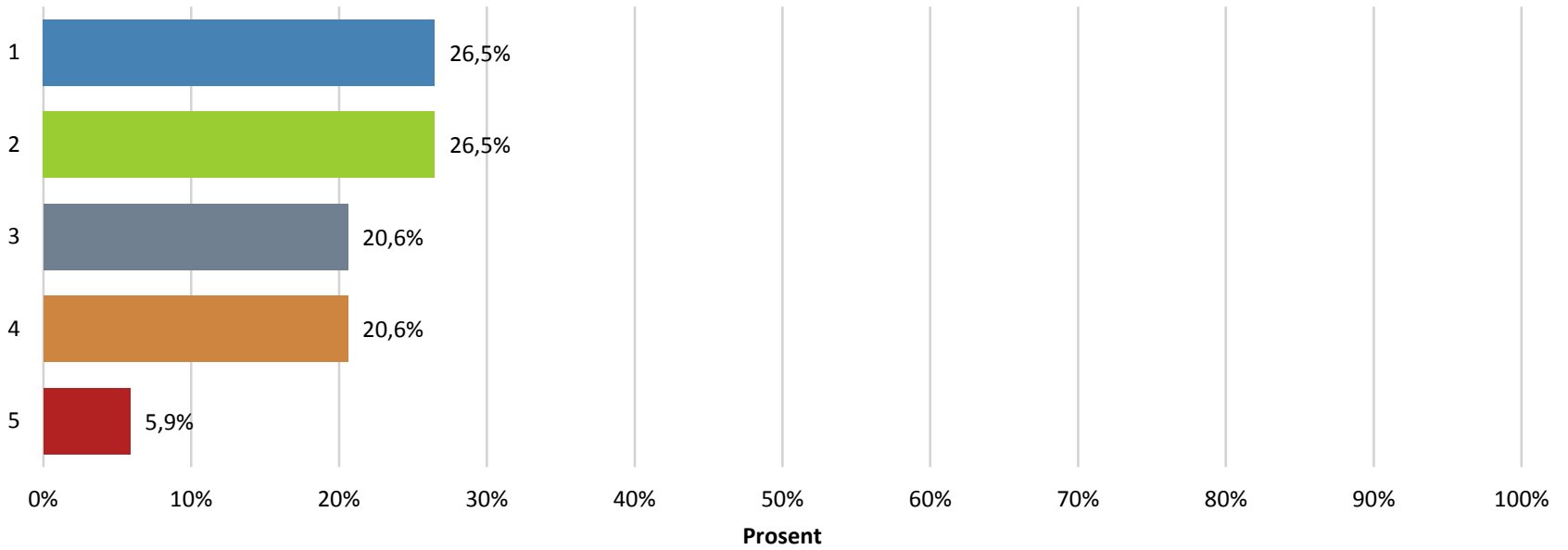
31. Jeg har opparbeidet meg ferdigheter innen skriftlig kommunikasjon og formidling av faget ⁸³

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

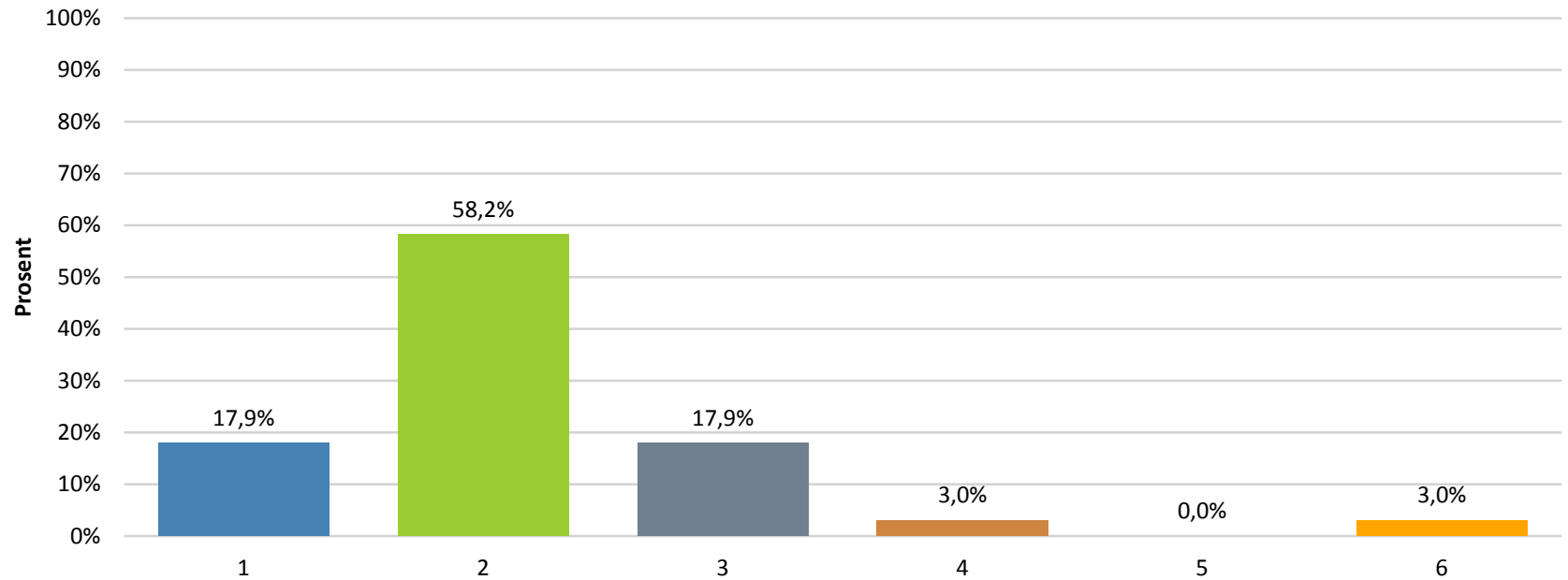
32. Jeg har opparbeidet meg ferdigheter til å kunne fremstille og presentere faget muntlig⁸⁴

Navn

1	Enig
2	Litt enig
3	Verken enig eller uenig
4	Litt uenig
5	Uenig

33. I hvilken grad opplever du at undervisningen totalt sett og læringsmidler (pensum) dekker læringskravene for emnet?

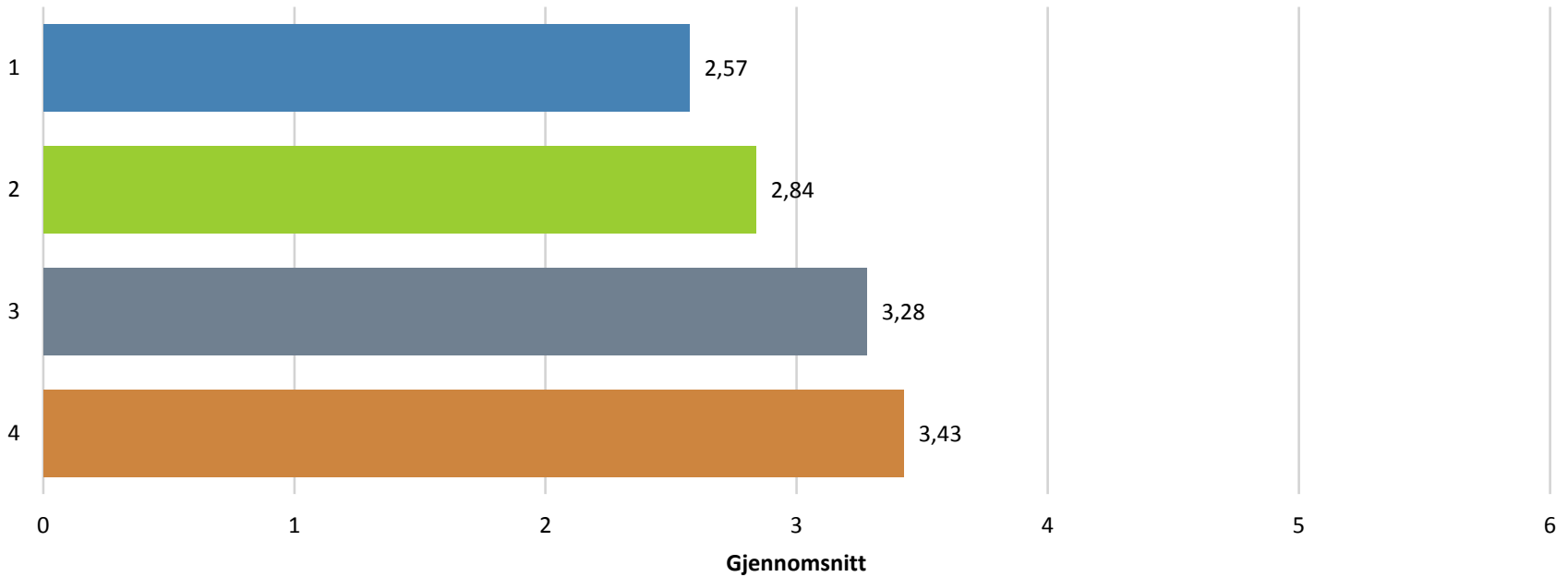

Navn

1	I svært stor grad
2	I stor grad
3	Til en viss grad
4	I liten grad
5	I svært liten grad
6	Ingen formening

34. Vennligst svar på følgende påstander om emnets vurderingsform:⁸⁶

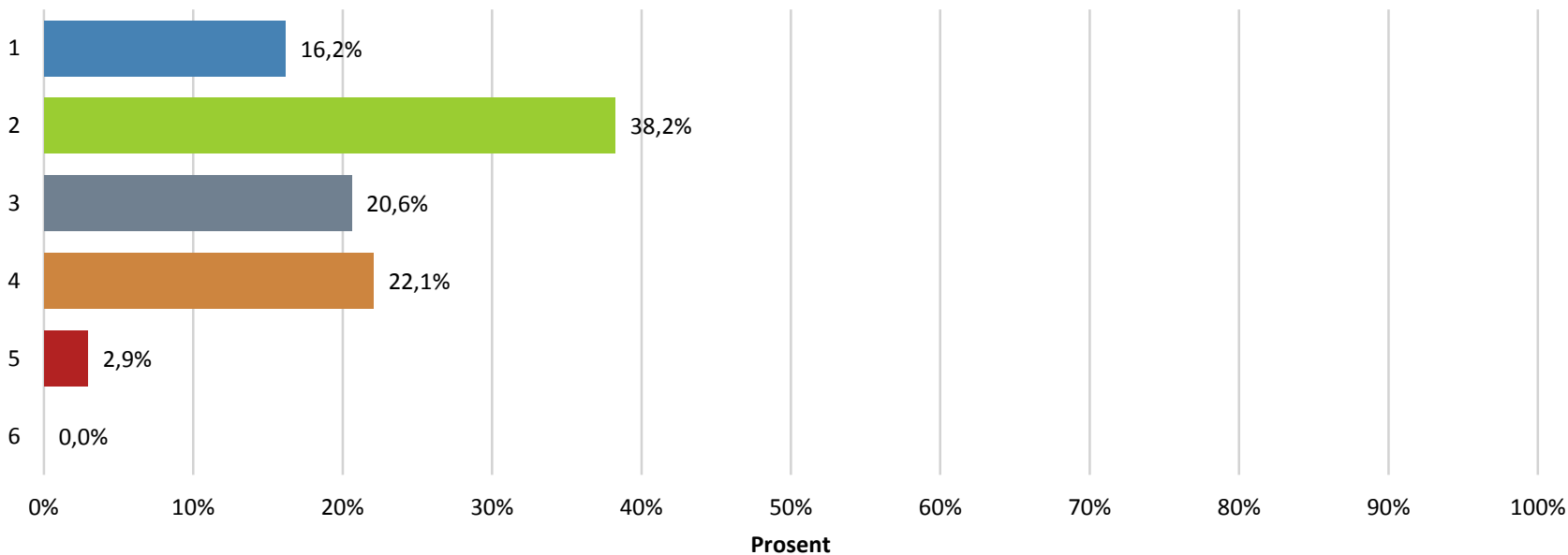
VURDERINGSFORMER:

Navn

1	Jeg synes gjeldende eksamensform (skriftlig skoleeksamen) er en god måte å få vist min faglige kompetanse på
2	Jeg synes eksamensoppgaven var for omfattende i forhold til tidsrammen
3	Jeg ønsker en annen eksamensform
4	Jeg ønsker i større grad obligatorisk undervisning og/eller oppgaver

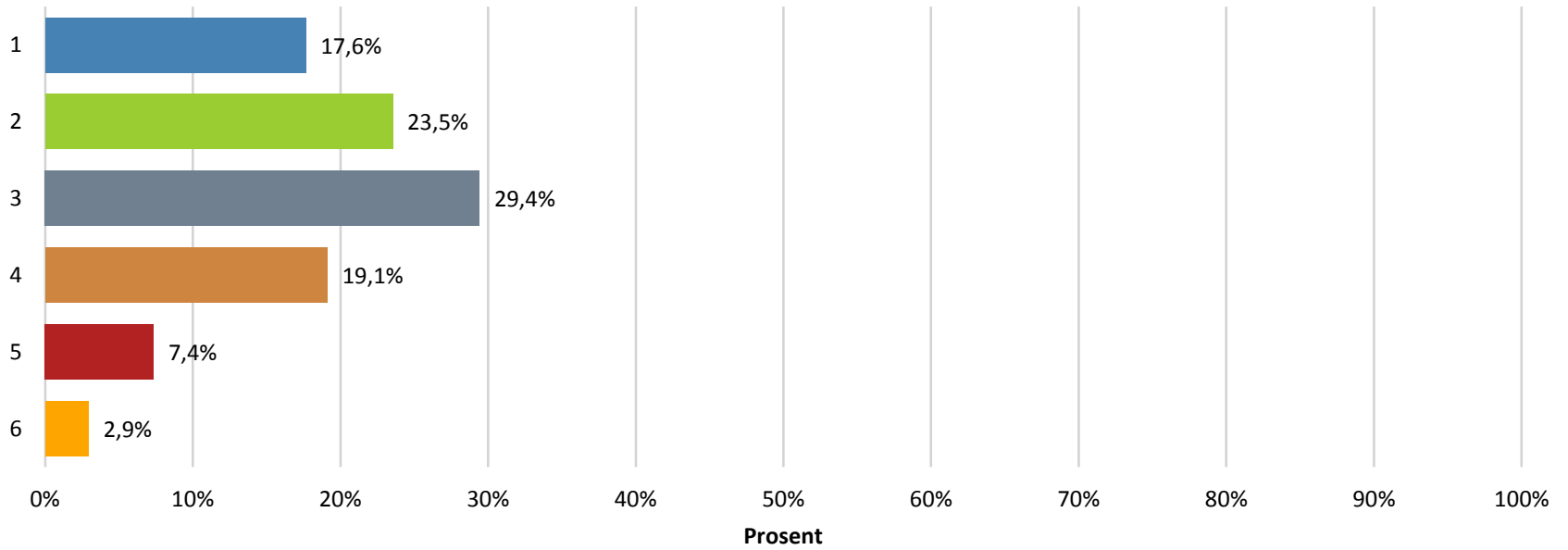
35. Jeg synes gjeldende eksamensform (skriftlig skoleeksamen)⁸⁷ er en god måte å få vist min faglige kompetanse på

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

36. Jeg synes eksamensoppgaven var for omfattende i forhold til tidsrammen⁸⁸

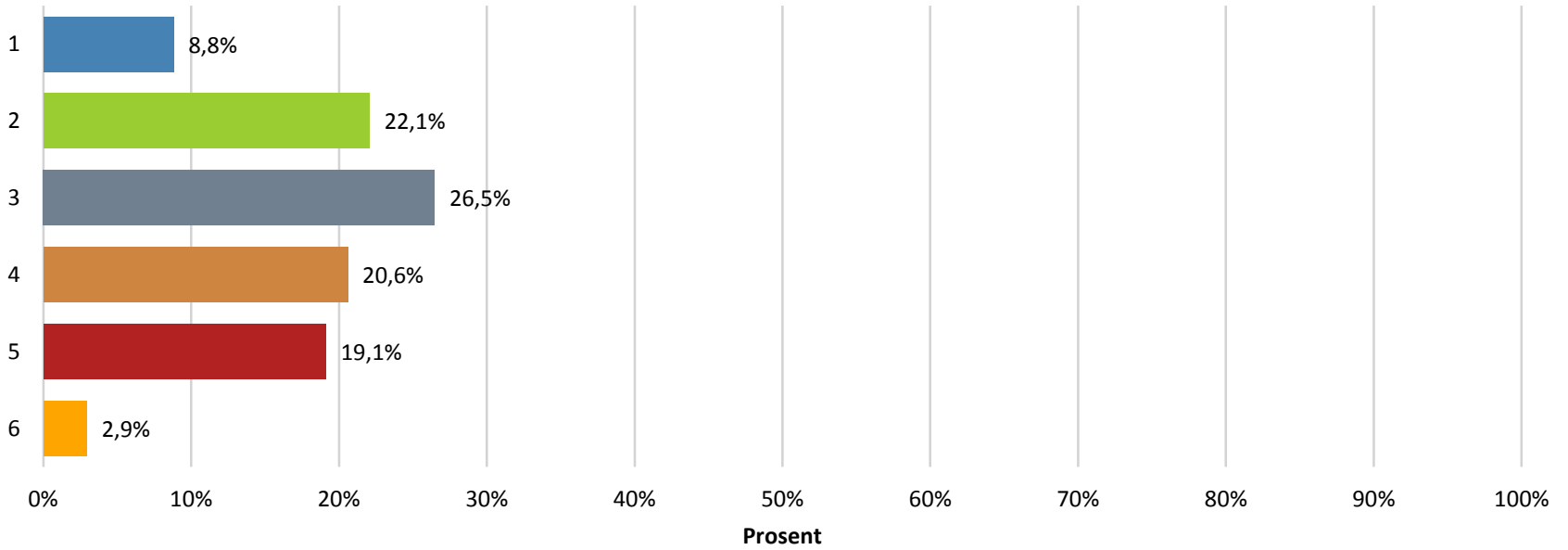

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

37. Jeg ønsker en annen eksamensform

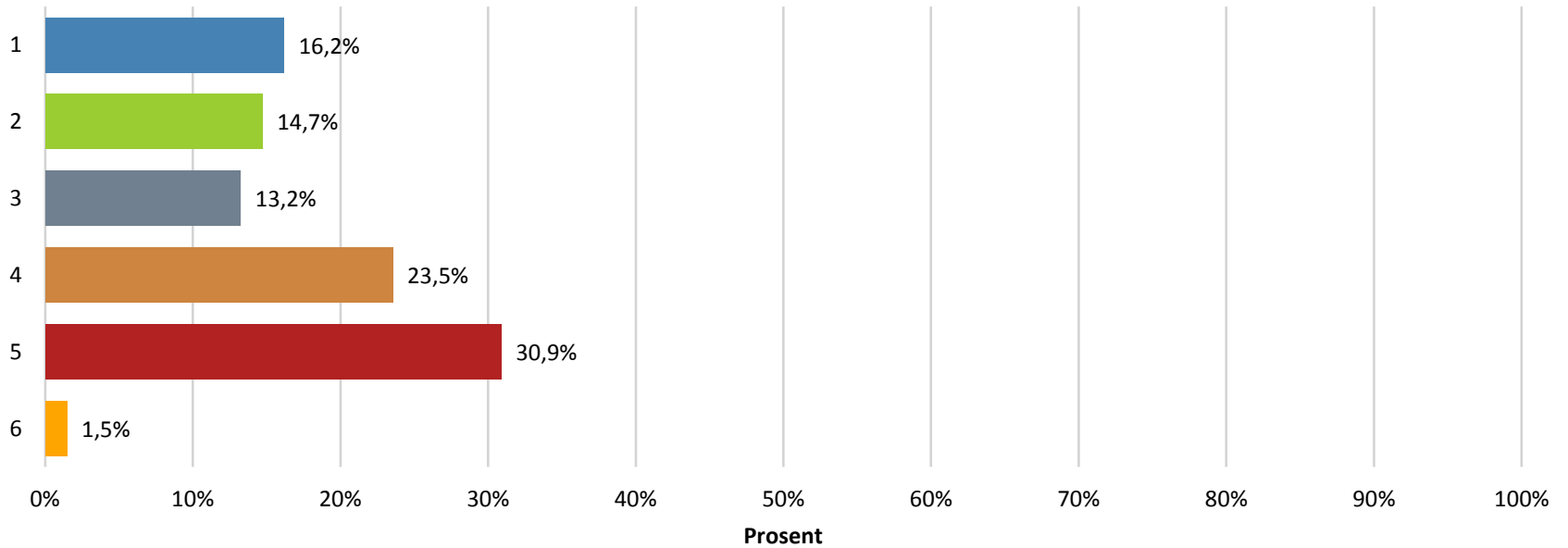
89

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

38. Jeg ønsker i større grad obligatorisk undervisning og/eller oppgaver⁹⁰

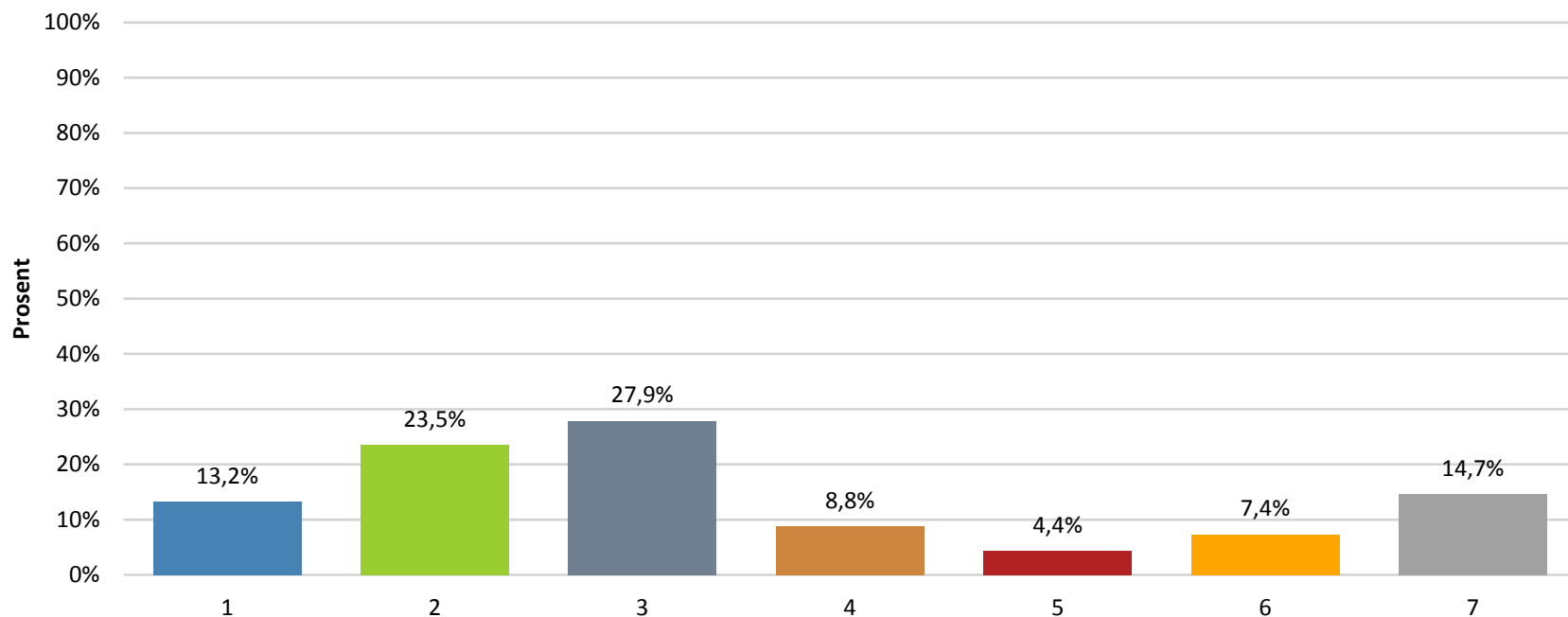

Navn

1	Helt enig
2	Enig
3	Verken enig eller uenig
4	Uenig
5	Helt uenig
6	Ingen formening

40. Hva synes du om læringsmiljøet blant studentene på emnet?⁹¹

LÆRINGSMILJØ:

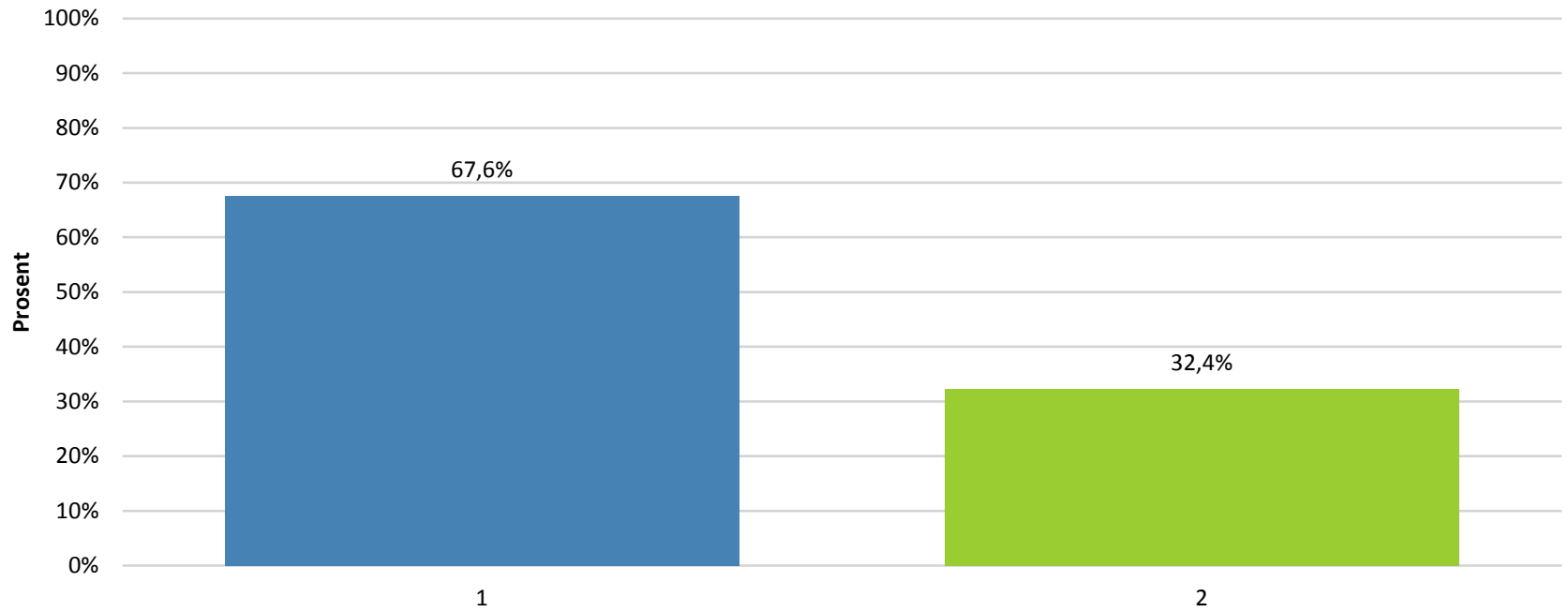
Navn

1	Svært fornøyd
2	Fornøyd
3	Litt fornøyd
4	Litt misfornøyd
5	Misfornøyd
6	Svært misfornøyd
7	Ingen formening

43. Kjønn?

92

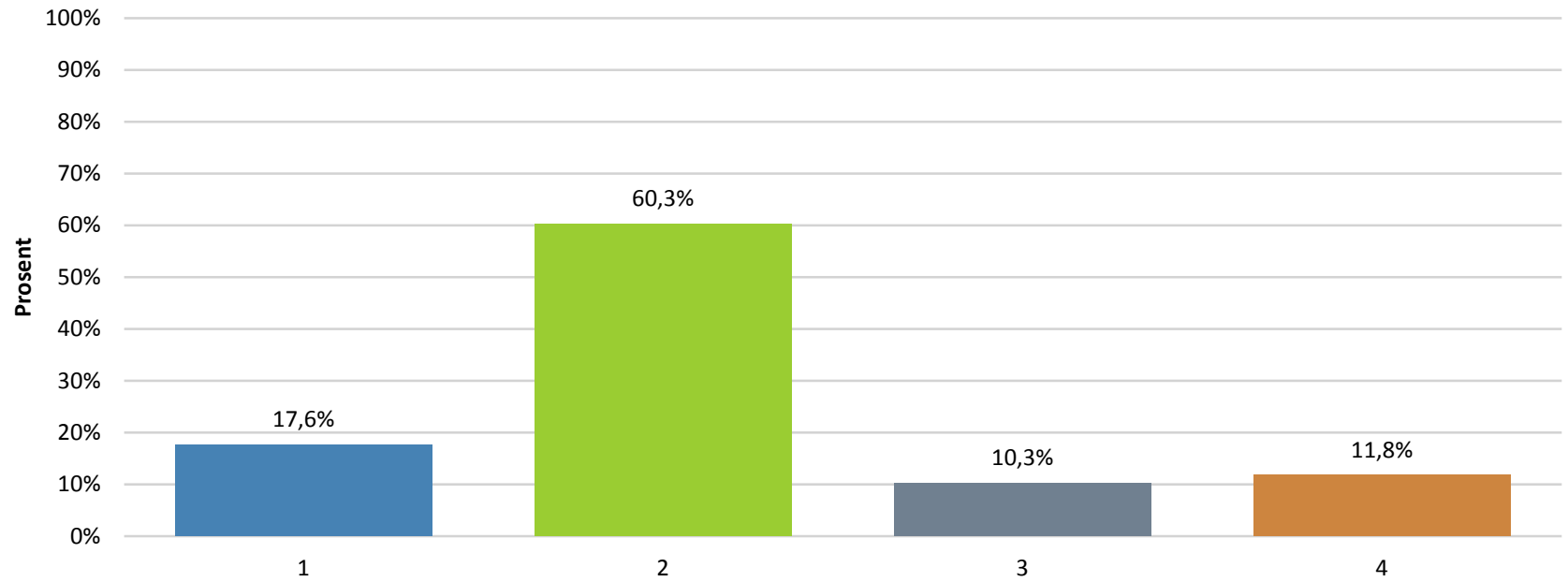
BAKGRUNNSVARIABLER:

	Navn
1	Kvinne
2	Mann

44. Alder?

93

Navn	
1	20 år eller yngre
2	21-25 år
3	26-30 år
4	31 år eller eldre

Avdelingsdirektør Fredrik Bøckman Finstad

Justis- og beredskapsdepartementet, Lovavdelingen

Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Universitetet i Oslo

Det juridiske fakultet

Postboks 6706 St. Olavs plass

0130 Oslo

Oslo, 6. november 2015

Tilsynssensors rapport for 2. studieår master i rettsvitenskap 2014/2015

1. Tilsynssensuren 2014/2015 – oppdraget

Det vises til møte 23. februar 2015 med studiedekan Trygve Bergsåker, studieansvarlig lærer for 2. studieår Christoffer Eriksen og rådgiver Eline Sørensen, samt til senere kontakt med Sørensen.

I ovennevnte møte ble det fastlagt at følgende forhold skulle vurderes ved tilsynet av 2. studieår master i rettsvitenskap 2014/2015, jf. brev vedlagt e-post 9. mars 2015 fra Sørensen:

- **Blind annengangssensur:** Blind klagesensur er innført. Erfaringen fra første semester med blind klagesensur er at det er langt større avvik mellom ordinær sensur og annengangssensur. Tilsynssensor går gjennom fem besvarelser som har vært gjennom annengangssensur, og vurderer informasjonen som sendes til sensorene fra fakultetet vedrørende blind klagesensur.
- **Innføring av digital eksamen**
- **Eksamensoppgavene og sensorveiledninger**
- **Fagkombinasjonen:** Vurdering av endring på annet studieår sammenlignet med annen avdeling, for eksempel ny fagkombinasjon uten menneskerettigheter.

- **Obligatorisk undervisning i forvaltningsrett**
- **Internasjonalisering og pensumdekning**
- **Læringsinformasjon på nettet**
- **Sensorkorpsets sammensetning og undervisningsaktivitet ved fakultetet**
- **Formelle feil ved eksamen**

Rapporten her er i hovedsak søkt bygget opp på samme måte som rapporten for 2013/2014. Jeg behandler læringsinformasjon på nettet under punktene om administrativ gjennomføring og om digital eksamen.

2. Oppsummering og anbefalinger

- **Hovedinntrykk:** Eksamen på annet studieår prøver og vurderer studentenes ferdigheter på en upartisk og faglig betryggende måte. Fakultetets klare oppfordring til sensorene om å delta på sensormøter, bør opprettholdes og understrekes.
- **Blind annengangssensur:** Ordningen er lite rettssikker og uheldig. Fakultetet bør gå inn for gjeninnføring av en reell og åpen klagebehandling.
- **Digital eksamen:** Ordningen virker nå å fungere godt og effektivt for kandidatene og sensorkorpset.
- **Eksamensoppgavene:** I hovedsak er det gitt eksamensoppgaver som prøver sentralt stoff. Enkelte deloppgaver er uklart utformet og krever dels betydelig refleksjon, modenhet og forståelse for forholdet mellom jus og politikk. Slike oppgaver bør unngås på tredje semester (JUS2111).
- **Sensorveiledningene:** Sensorveiledningene bør i større grad gi veiledning ved bedømmelsen av besvarelsene.
- **Fagsammensetningen:** Internasjonale menneskeretter bør flyttes fra 1. studieår til 2. studieår.
- **Obligatorisk kurs i forvaltningsrett** virker pedagogisk og faglig godt oppbygget. Bedømmelsesmåten bør endres.
- **Læringsinformasjon på nettet:** Fakultetets nettinformasjon er profesjonell, brukervennlig, innbydende og dekkende. Faginformatjonen fremstår som en betydelig pedagogisk ressurs og bygger fakultets omdømme.
- **Sensorkorpsets sammensetning:** Fakultetet bruker i stor grad eksterne sensorer. Fakultetet bør vurdere om faglig eksamensleder skal ha plikt til å delta ved sensuren.

3. Oversikt over tilsynssensors oppgaver i universitetets og fakultetets kvalitetssystem

Etter universitets- og høyskoleloven § 3-9 nr. 1 skal universiteter og høyskoler sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivået ved vedkommende studium. Det fastsettes endelig at det skal foretas en ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

I tråd med dette har Universitetet i Oslo vedtatt et kvalitetssystem som skal sikre jevnlig vurderinger av kvalitet og påpeke forbedringstiltak. Gjeldende utgave av kvalitetssystemet ble vedtatt av Universitetsstyret 10. mars 2015. I kvalitetssystemets kapittel 10 om ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene, fremgår følgende:

«Mellom de periodiske programevalueringene skal det foretas ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene etter en frekvens fastsatt av fakultetet. Formålet med evalueringen er å bidra til at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvd og vurdert på en faglig betryggende måte.

Sentrale tema for evalueringen er vurderingsformer, vurderingsprosesser og standarden på vurderingsresultatene i forhold til faglig innhold, undervisningsopplegg og forventet læringsutbytte.

Evalueringen kan organiseres med bruk av eksterne bedømmersensorer, tilsynssensorer, programrådgivere eller på andre måter som er hensiktsmessig for fakultetet. Fakultetet fastsetter om evalueringen gjennomføres for emner, emnegrupper, fagområder eller studieprogram.

Resultatene fra evalueringen skal dokumenteres slik at de kan være en del av grunnlaget for den periodiske programevalueringen.»

Det fremgår av kvalitetssystemets kapittel 2 om ansvar og medvirkning at fakultetene kan tilpasse ansvarsfordelingen eller legge til ytterligere arbeidsoppgaver i samsvar med egne satsningsområder, tiltak og organisatorisk struktur. Det fremkommer videre at ordningen med tilsynssensur er én av flere måter å evaluere vurderingsordningene på. Juridisk fakultet har valgt å videreføre ordningen med tilsynssensur av blant annet eksamen. Tilsynssensors rolle og funksjon er beskrevet slik i fakultetets studiekvalitetssystem pkt. 3.2:

«Tilsynssensors arbeidsoppgave skal minimum være: Å føre tilsyn med vurderingsformer innen rammen av emnegruppe, et studieprogram, gjennomførte vurderinger og vurderingsprosesser, standarden på resultatene, undervisningsopplegg og forventet læringsutbytte.

Tilsynssensor skal rapportere om tilsynet og gi råd om videre utvikling av vurderingsopplegg og om gjennomføring av vurderingsopplegg. Fakultetet kan også tillegge tilsynssensor andre arbeidsoppgaver.

Tilsynssensor skal få tilsendt alt relevant materiale om det eller de studiene sensoren skal jobbe innenfor.»

Om rapporten fra tilsynssensor heter det i pkt. 3.3:

«Tilsynssensor skal minst hvert annet år gi rapport om sitt arbeid til fakultetet. Tilsynssensor står fritt til å komme med kommentarer om forhold ved undervisningsopplegg, struktur og innhold i det eller de studier sensor er oppnevnt for. Fakultetet skal sende kopi av rapporten til berørte programledere, instituttledere og ansvarlig faglærere. [...]»

På denne bakgrunn og sett hen til beskrivelsen av oppdraget, tillater jeg meg i underveis i rapporten å knytte noen kommentarer til forhold som går utover selve eksamensavviklingen.

4. Tilsendt materiale

På bakgrunn av de spørsmål som ønskes belyst, jf. pkt. 1 ovenfor, er følgende materiale mottatt fra fakultetet:

- Eksamensoppgaver og sensorveiledninger for JUS2111 og JUS2211 fra høst 2014 og vår 2015.
- Lenker til studieinformasjon på nettet.
- Kopi av sensurkommisjonenes protokoller fra høst 2014 og vår 2015.
- Oversikt over klageomgangene høst 2014 og vår 2015.
- Karakterstatistikk før og etter innføring av digital eksamen høst 2013.
- Fem besvarelser underlagt annengangssensur høst 2014.
- Fem besvarelser underlagt annengangssensur vår 2015.
- Beskrivelse av obligatorisk kurs i forvaltningsrett.
- Obligatorisk prøve i forvaltningsrett høst 2014.
- Administrativ informasjon sendt sensorer og klagesensorer høst 2014 og vår 2015.
- Det er ikke mottatt klager på formelle feil ved eksamensavviklingen.

5. Administrativ gjennomføring og nettinformasjon

Som ved tidligere års tilsynssensur er det klare inntrykket at fakultetets forberedelse og gjennomføring av eksamen fremstår som *upartisk, profesjonell, gjennomtenkt og effektiv*. Gjennomføringen av digital eksamen omtales i pkt. 6 nedenfor.

Eksamensinformasjonen til studentene er god og dekkende på fakultetets hjemmesider på nettet. Det gis fylldig og lett tilgjengelig informasjon om tid og sted for eksamen, tilrettelegging, sykdom og trekk, gjennomføring av eksamen, sensur, begrunnelse for sensuren og klage.

Jeg vil særlig berømme Universitetet og fakultetet for også å ha lagt inn en godt synlig peker om *eksamensforberedelser*. Her vises det til Studentsamskipnadens ressurser blant annet om motivasjon, stressmestring og søvn. Dette kan være viktige ressurser å trekke på for studentene våre på jus, hvor det er vel kjent at mange er under et betydelig press under hele studiet, og særlig i eksamensperioden. Presset skal selvsagt være der, men jeg er ikke i tvil om at for mange eksamenskandidater underpresterer grunnet et for høyt opplevet prestasjonspress. Jeg tillater meg i denne forbindelse å oppfordre fakultetet til å gjøre Studentsamskipnadens tilbud kjent på egnet måte for studentene under forelesninger, kurs og manuduksjoner, og gjerne også at kursledere mv. er åpne for å samtale med studentene om slike spørsmål.

Sensorbrevet til sensorene gir klar informasjon til sensorene om den forestående eksamenen. Sensorbrevet mottas nå digitalt med egne hyperlenker til instruks for eksamen og sensur, læringskrav og litteraturliste. Det opplyses også om tidspunkt for sensormøtet. Viktigheten av å *delta i sensormøtet* understrekes i invitasjonen til å delta ved semesterets sensur. Etter tilsynssensors oppfatning bør fakultetet også i selve *sensorbrevet* gi klart uttrykk for at det å være sensor ved Juridisk fakultet i Oslo, også innebærer å *delta i sensormøtet*. Enten møter man fysisk opp i Videokonferanserommet, eller så benytter man seg av telefonkonferansefasilitetene der. Et samlet sensorkorps bør bidra til en felles forståelse av hvilke kriterier som skal legges til grunn ved sensuren, og at disse innarbeides i sensorveiledningene. Dette er desto viktigere etter innføringen av en annengangssensur uten innsyn hverken i hva det klages over eller i det opprinnelige sensurvedtaket. Sensorer som ikke kan avse tid til å delta i sensormøtet, bør vurderes utelukket fra en fortsatt sensorgjerning ved fakultetet.

Tilsynssensor støtter at sensorbrevet klart utpeker hvem av sensorene som skal gi begrunnelse til kandidatene, og at det understrekes at begrunnelsesplikten er fastsatt i universitets- og høyskoleloven § 5-3. Som i forrige tilsynsrapport støtter jeg også at det eksplisitt uttales at fakultetet legger stor vekt på at det settes av tilstrekkelig tid til god sensorbegrunnelse, og at det settes minstemål for når man skal være tilgjengelig for å gi begrunnelse. En god begrunnelse gir kandidaten en bedre forståelse for besvarelsens styrker og svakheter, og kan således fungere som en god og personlig tilbakemelding på den faglige prestasjonen under eksamen. God begrunnelse for resultatet er også meget viktig for kandidatens vurdering av

om det skal bes om ny sensur. Det er nå langt flere tilfeller av både opp- og nedjustering enn før. Det sier seg selv at en ordentlig tilbakemelding kan bety mye for kandidatens vurdering av om det skal bes om ny sensur.

Om annengangssensuren understreker jeg at det er vesentlig at de som foretar denne, også har *deltatt i den opprinnelige sensuren*. Det foreligger etter min oppfatning for mange avvik fra den opprinnelige sensuren til at det er akseptabelt å la andre sensorer enn det opprinnelige korpset delta ved annengangssensuren. Det er derfor prisverdig at det understrekes i sensorbrevet på side 2 at sensorer til ordinær eksamen er *forpliktet* til å delta ved klagesensuren, og at det i denne sammenheng vises til fakultetets instruks for eksamen og sensur § 3-2 nr. 1.

I informasjonen som sendes sensorene i forbindelse med klagebehandlingen, gis det klar beskjed om at det skal foretas en helt ny sensur uten innsyn i tidligere karakter eller i hvorfor det ønskes ny sensur. Det opplyses altså hverken om tidligere karakter eller klagegrunnlag. Fakultetet følger således lojalt opp lovendringen om såkalt «blind klagesensur». Jeg kommer nærmere tilbake til en vurdering av selve ordningen i pkt. 8 nedenfor.

Fakultetets *faginformasjon på nettet* til studentene er for øvrig på et meget høyt nivå, jf. også omtalen i forrige tilsynsrapport. Jeg forstår det slik at fakultetet legger store ressurser i utviklingen av nettinformasjonen, og det gir resultater. Relevant informasjon er nå i enda større grad enn tidligere samlet på ett sted, dette gjelder blant annet for opplysninger om eksamen, se over. *Emnesidene* er lett tilgjengelige, og de inneholder oversiktlig og oppdatert informasjon med beskrivelse av emnet, pekere til timeplan, pensum og eksamensdato, ferdighets- og kompetansemål mv.

Semestersiden for emnet gir konkret informasjon blant annet om undervisningsmateriale. Det legges ut forelesningsdisposisjoner, kursoppgaver og spørsmål og svar. I tillegg foreligger det en god del pedagogisk tilleggsmateriale, jf. for eksempel professor Kjellands webside om velferdsrett som inneholder emnesortert supplerende undervisningsmateriale. Jeg vil også berømme fakultetet for å legge ut forelesninger som *podcasts*. For JUS2211 ligger det således podcastede forelesninger i forvaltningsrett, velferdsrett og miljørett.

Fakultetes nettinformasjon er profesjonell, brukervennlig, innbydende og dekkende. Faginformasjonen fremstår som en betydelig pedagogisk ressurs, og den tjener til å bygge fakultetets omdømme.

6. Digital eksamen

Fakultetet innførte digital eksamen på 2. studieår høsten 2013. Jeg knytter noen generelle merknader til innføringen av ordningen, før jeg ser på karakterstatistikken før og etter innføringen av digital eksamen.

I forbindelse med innføring av digital eksamen er det avgjørende å sørge for forutberegnelighet og trygghet for alle involverte vedrørende den digitale eksamensformen. Dette er viktig, selv om nok brorparten av studentene er vel kjent med digital eksamen fra videregående skole mv. I gjennomføringsmenyen på fakultets nettside om eksamen er det lagt inn god og dekkende informasjon om hva digital eksamen innebærer i praksis, nærmere om hva som møter studentene på eksamensdagen, om brukernavn og passord, om besvarelsesmalen og lagring, innlevering og egen kopi, og nærmere om retningslinjer for digital eksamen.

Selv om man har hatt noen uheldige episoder grunnet tekniske problemer i oppstartsfasen, synes fakultetets system utviklet for digital eksamen i hovedsak nå å fungere godt. Jeg er kjent med at systemet for digital eksamen utviklet ved fakultetet omtales positivt ved andre læresteder.

For sensorenes del synes også ordningen med digital eksamen i all hovedsak å fungere godt og effektivt. Det er en stor fordel å få tilgang til alle oppgaver raskt gjennom sensorportalen etter at eksamen er gjennomført. Videre er det en betydelig lettelse å slippe til stadighet å måtte tyde vanskelig tilgjengelig håndskrift – særlig på gjennomslagskopien. For mange av sensorene er det også en fordel å kunne utføre selve sensurarbeidet digitalt.

Karakterstatistikken etter innføring av digital eksamen synes ikke å gi grunnlag for å påvise noen vesentlig karaktermessig forskyvning. Antall stryk synes å ha falt noe. Antall avbrudd var lavt før innføringen av digital eksamen, og synes enda lavere etter innføringen av digital eksamen.

7. Eksamensoppgavene og sensorveiledningene

JUS2111 – statsforfatningsrett og internasjonal rett: Høsten 2014 ble det gitt et oppgavesett som i spørsmål 1 og 2 gjaldt tolkning av folkerett, EU-rett og norsk statsforfatningsrett. Spørsmålene må anses godt dekket i hovedlitteraturen, selv om de dels er overlappende og legger opp til en repetitiv besvarelse.

Videre ble det gitt et spørsmål 3 som lyder slik:

«Hva slags plass er det igjen i tolkningsmetoden i folkeretten og EU-retten til begreper som nasjonal skjønnsmargin og nasjonalt handlingsrom, og hva slags plass gir tolkningsmetoden i norsk statsforfatningsrett for lovgivers handlingsrom?»

Noen studenter vil kanskje nokså raskt se hva spørsmålet skal prøve. Etter min mening er imidlertid spørsmålet meget omfattende, og det er uklart formulert. En god besvarelse forutsetter betydelig faglig modenhet og innsikt i dels kontroversielle rettspolitiske spørsmål. Dette preger neppe flertallet av tredjesemesterstudentene. Spørsmålet egner seg derfor i mindre grad enn de øvrige spørsmålene som en prøve på studentenes kunnskap ut fra læringskravene. I stedet for å formulere et ytterligere teoretisk og vanskelig tilgjengelig spørsmål i tillegg til teorispørsmål 1 og 2, bør man kanskje la seg inspirere av oppgavesettet gitt våren 2013. Det tok opp lignende tolkningsspørsmål som høst 2014, men det inneholdt i stedet en kortfattet praktikumoppgave som avsluttende spørsmål 3. Det semesteret ble altså også studentens evne til å løse konkrete rettsspørsmål prøvet.

Sensorveiledningen til JUS2211 høsten 2014: Det er bra at veiledningen på s. 1, 2 og 10 reflekterer erfaringer fra sensormøtet. Dette kan imidlertid gjøres i enda større grad og konkretiseres. Veiledningen bærer videre i for stor grad preg av å være en ren *faglig* orientering om stoff mange sensorer vil være rimelig vel kjent med.

Etter min oppfatning bør veiledningene i større grad rette seg *konkret mot bedømmelsen*. En felles forståelse av bedømmelsesstandarden bør vektlegges i enda større grad etter innføringen av såkalt «blind klagesensur». Vendinger som «kandidater som klarer å få sagt noe interessant om art. 31(2)-(3), må belønnes for dettc, men her kan det neppe forventes mye» (s. 3), gir i liten grad veiledning for sensorene. Veiledningene bør altså gi tydeligere anvisninger om bedømmelsesnormen.

Våren 2015 ble det til JUS2111 gitt en blanding av en teoretisk og praktisk oppgave om Grunnloven § 92 som erstattet den tidligere § 110 c om menneskerettigheter. Forholdet mellom grunnlovsvern og vern etter konvensjoner som er gjort til norsk rett er dekket av læringskravene, selv om den aktuelle grunnlovsendringen ikke var dekket av pensumlitteraturen høsten 2014. Oppgaven viser at det vil være en fordel om kandidatene leser statsforfatningsrett og internasjonale menneskeretter i sammenheng, jf. pkt. 9 om fagsammensetningen nedenfor. Videre ble det gitt en oppgave om ansvarsfrihetsgrunnene i folkeretten. Oppgavens tema er dekket i hovedlitteraturen og i undervisningen. Oppgavesettet reiser dels vanskelige spørsmål, men må samlet sett ansees å ligge på riktig nivå og omfang, også med hensyn til at det dreier seg om en sekstimers eksamen.

Sensorveiledningen er kortfattet, men instruktiv. Den understreker fortjenstfullt innledningsvis at den er «en veiledning til sensorene til hjelp for deres sensurarbeid, som ikke er det samme som en redegjørelse for hva kandidatene forventes å prestere på eksamen». Læringskrav og relevant hovedlitteratur refereres ryddig og greit, og det gis løpende gode og instruktive direktiver om bedømmelsen. Det er i denne sammenheng bra at det vises hvilke emner som er dekket i undervisningen, hvilke emner som er kortfattet dekket og vanskelig tilgjengelig i litteraturen, og også hvilke hjelpemidler som er tillatt på eksamen (herunder ILCs utkast til regler om statsansvar).

JUS2211 – forvaltningsrett: Høsten 2014 ble det gitt et klassisk praktisk oppgavesett i forvaltningsrett og miljørett. Oppgavene ligger i kjernen av læringskravene og er godt dekket av hovedlitteraturen i forvaltningsrett og miljørett.

Sensorveiledningen inneholder tendenser til direktiver om hvordan besvarelsene skal vurderes, men bærer i hovedsak preg av å være et forslag til hvordan oppgaven kan løses. Deler av veiledningen til del II synes videre å utgjøre en slags kritikk av en dom som oppgaven er inspirert av. Samlet gir veiledningen en faglig orientering om oppgavens spørsmål, men utover det gir den forholdsvis lite veiledning om vurderingen av kandidatens prestasjoner.

Våren 2015 ble det i del I gitt en sentral oppgave i velferdsrett om rettssikkerhetsutfordringer ved bruk av tvang. Del II var en praktisk oppgave i forvaltningsrett. Begge oppgaver er godt dekket av hovedlitteraturen, og omfanget er lagt på riktig nivå med hensyn til læringskrav og en sekstimers eksamen.

Sensorveiledningen gir gode føringer for sensuren; det gis klare eksempler på hva som bør forventes, og det vises til hvordan spørsmålene er behandlet i litteratur og i undervisning. Det ville vært en fordel om veiledningen kunne ha gitt uttrykk for om dommene det vises til, er tatt inn i domsamlingen som er lovlig hjelpemiddel til eksamen.

Oppsummeringsvis prøver oppgavene læringskravene på en god måte innenfor en sekstimers prøve. Oppgavene er gjennomgående godt dekket av hovedlitteratur og undervisning. Sensorveiledningene er faglig solide, og gir et godt faglig grunnlag for å vurdere studentenes prestasjoner. For å gi *et så likt vurderingsgrunnlag som mulig*, er det også av betydning at veiledningene gir klare anvisninger på hvordan selve *bedømmelsen* skal foretas, og at diskusjonen under sensormøtet reflekteres i veiledningene, der dette er naturlig.

8. Blind klagesensur

Universitets- og høyskoleloven § 5-3 gir regler om klage over karakterfastsetting og rett til begrunnelse. Tidligere var ett hovedalternativ for klagebehandlingen såkalt «åpen klagebehandling», det vil si at kandidatens begrunnelse for klagen og det opprinnelige sensurvedtaket ble lagt frem for en klagekommisjon, som behandlet klagen ut fra en full opplysning av det opprinnelige sensurvedtaket i tråd med vanlige forvaltningsrettslige prinsipper. Slik ble da også klagesystemet praktisert ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Norsk studentorganisasjon ba i brev 17. juni 2013 Kunnskapsdepartementet om å endre regelverket, slik at all klagesensur skal gjennomføres uten at sensorene har informasjon om det første karaktervedtaket, se nærmere Prop. 59 L (2013-2014) pkt. 5.3.1. Et slikt forslag ble sendt på høring. Forslaget møtte motbør under høringen, blant annet fra Universitetet i Oslo. På tross av dette valgte departementet å gå inn for en endring som foreslått. Universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd lyder etter lovendringen slik:

«En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Ved ny sensurering skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.»

Fakultetet har etter dette fra høstsemesteret 2014 gjennomført såkalt «blind klagesensur». I og med at det i realiteten ikke foretas noen reell klagebehandling, men en ny vurdering helt uten innsyn i hvorfor det klages eller hva det opprinnelige sensurvedtaket var, omtaler jeg sensuromgang nr. 2 som «annengangssensur».

Fakultetet orienterte i brev 21. september 2015 sensorkorpset om erfaringene med innføringen av annengangssensur. Fakultetet viste til at ved flere emner får over halvparten av kandidatene som har klaget endret karakter ved annengangssensuren. En god del kandidater får endret karakteren to karakterer, samtidig som langt flere kandidater går ned enn det som var tilfellet tidligere. Disse tendensene gjelder generelt innenfor emnene på studieårene og for masteroppgavene.

Ser vi nærmere på emnene ved 2. studieår, har innføringen av annengangssensur gitt følgende utslag:

Ved eksamen i JUS2111 vår 2013, høst 2013 og vår 2014 lå klageprosenten mellom 7,84 % og 11,7 %. V13 ble 1 klage tatt til følge (gunst), H13 ble 3 klager tatt til følge (gunst) og 1 satt ned, V14 ble 4 satt opp.

Etter innføringen av annengangssensur høsten 2014 var resultatene som følger ved JUS2111: Klageprosenten var 19,5 % (45 klager). Av disse ble 18 satt opp, mens 10 ble satt ned. Vår 2015: klageprosent: 17,9 % (41 klager). Av disse ble 22 satt opp, 4 ned.

Ved JUS2211 var tallene slik: Klageprosenten lå i de tre semestrene før lovendringen på mellom 8,38 % og 14,6 %. V13 ble 4 satt opp, H13 ble 3 satt opp og 1 ned, mens V14 ble 8 satt opp og 1 ned.

Etter innføringen av annengangssensur høsten 2014, var klageprosenten ved JUS2211 H14 på 12 % (30 klager). Av disse ble 7 satt opp, mens 3 ble satt ned. V15 var klageprosenten på 23,5 % (55 klager). 31 ble satt opp, 2 ble satt ned.

Dette bekrefter innholdet i fakultetets brev 21. september 2015. Tendensen er klar med hensyn til at klageantallet øker, og langt flere opprinnelige sensurvedtak endres. En del av endringene går også over to karakterer: JUS2111: H14: 3, V15: 8. JUS2211: H14: 1, V15: 4.

Fakultetet har på denne bakgrunn bedt meg se på besvarelser underlagt ny sensur. Vekten er lagt på besvarelser med sprik på to karakterer mellom opprinnelig sensurvedtak og ny sensur. Etter å ha gått gjennom fem besvarelser på JUS2111 høst 2014, ba jeg om å få oversendt ytterligere fem besvarelser fra vår 2015. Mitt hovedinntrykk er følgende:

Jeg har vurdert 8 besvarelser med sprik på to karakterer. I ett tilfelle (C til A) er jeg enig i resultatet ved ny sensur. Ved de øvrige 7 besvarelsene burde det opprinnelige sensurvedtaket enten ha blitt stående eller kanskje bli satt opp én karakter. Ved besvarelsene med sprik på én karakter, var min vurdering at ny sensur som medførte justering ned fra C til D nok var korrekt. Det samme gjelder for besvarelsen som ble satt fra B til C. Her lå besvarelsen mellom C og B, men det kan nok tenkes at denne kandidaten ville beholdt B-en ved en åpen klage.

Hovedsiktemålet med all sensurvirksomhet må være å foreta en så objektiv vurdering som mulig av den faglige prestasjonen ut fra de vurderingskriteriene som er satt, og ut fra en rimelig ressursbruk ved sensuren. En ny vurdering av besvarelsen må ha som målsetning å *rette opp* en eventuell feilvurdering. En første

kilde til ulik vurdering er at sensurvirkosomhet på jus aldri kan bli helt eksakt – det vil alltid foreligge et skjønnelement som kan gi seg utslag i en viss forskjell i karakterfastsettelsen. Det sentrale spørsmålet er imidlertid om det er grunn til å anta at ny og «blind» sensur uten innsikt i hva det klages over eller hvilken karakter som ble satt først, leder til et *riktigere resultat* for klageren.

Min gjennomgåelse (*third opinion*) av besvarelser som har vært underlagt ny sensur, viser at besvarelsene som har oppnådd karakterene E og D, og som er justert opp to karakterer, gjennomgående synes å være for mildt bedømt ved annengangssensuren. Min vurdering av disse besvarelsene basert på sensorveiledningene og 15 års erfaring som sensor, derunder på 2. avdeling og 2. studieår – og med forbehold for at jeg ikke har deltatt som sensor ved de aktuelle eksamener denne gangen – er som nevnt at noen av dem kanskje kan justeres opp én karakter. Det generelle inntrykket fra besvarelsene jeg har sett på og som ble oppjustert fra svake karakterer, er at det kan virke som om klagekommissjonen bevisst eller ubevisst kan legge inn en sikkerhetsmargin i klagerens favør. Kommissjonen vet hvilke konsekvenser det kan bety for klager dersom man settes ned, og kan da vurdere besvarelsen mer positivt enn det er grunnlag for.

Jeg vil også peke på at klageprosenten har økt dels betydelig, og den lå for JUS2211 våren 2015 på 23,5 %. Av disse ble 31 satt opp – det er 56,3 % av klagen og 13,2 % av det samlede antall kandidater som møtte til eksamen. Når så mange av klagen gis medhold, må spørsmålet stilles om rettssikkerheten til de *øvrige kandidatene som ikke klager* kan ansees tilstrekkelig ivaretatt. Dras logikken ved «blind klagesensur» helt ut til det samlede antallet kandidater, kan det hevdes at samtlige kandidater bør underlegges ny sensur. Spørsmålet som da melder seg er, som nevnt over, om det er grunn til å anta at sensuromgang nr. 2 er riktigere enn sensuromgang nr. 1. Min gjennomgåelse kan tyde på at det ikke foreligger noe sikkert grunnlag for å si at sensuromgang nr. 2 medfører et riktig resultat. Det må selvsagt tas forbehold om at min *third opinion* av besvarelsene gjelder et forholdsvis begrenset antall.

Klagesystemet bør ta særlig hensyn til de kandidatene som kan oppnå et svakere resultat etter klagen. Ved den tidligere ordning ble klagerens innsigelser til det opprinnelige sensurvedtaket vurdert. Klagesensuren tok også hensyn til den opprinnelige karakteren, slik at tvil ved vurderingen om kandidaten skulle settes ned, vanligvis falt ut i kandidatens favør. Ved klageomgangen høsten 2014 for JUS2111 ble 10 av 45 klager satt ned. Ut fra vanskelighetene ved å fastslå om ny sensur medfører et riktig resultat, er det når man ser på antallet som *settes ned*, enda større grunn til å revurdere den gjeldende klageordningen.

Basert på ovenstående er det vesentlig å sørge for en så god forståelse for bedømmelseskriteriene som mulig i sensorcorpset. Gode føringer for bedømmelsen i sensorveiledningene, deltagelse på sensormøtene og streng praktisering av plikten til å delta i klageomgangen for det opprinnelige sensorcorpset, er derfor viktig. Ordningen med «blind klagesensur» lider uansett av vesentlige svakheter. Jeg anbefaler derfor fakultetet å gå inn for gjeninnføring av en åpen klageordning.

9. Fagsammensetning og pensumdekning

Fagsammensetning: Under punktet her behandles forslag til endringer i fagkombinasjonen, spørsmål om forutsatt kunnskap, og om hovedlitteraturen reflekterer internasjonalisering av fagene.

Emnet JUS2111 - Statsforfatningsrett og internasjonal rett består av fagområdene statsforfatningsrett (10 studiepoeng), EØS-rett (5 studiepoeng) og folkerett (5 studiepoeng). På tredje semester er det i oppbyggingen av studiet lagt opp til at examen facultatum kommer i tillegg. Emnet JUS2211 – Forvaltningsrett består av fagområdene alminnelig forvaltningsrett (15 studiepoeng), velferdsrett (8 studiepoeng) og miljørett (7 studiepoeng).

Jeg har ingen merknader til plasseringen av de forskjellige fagene i hvert sitt emne. Fagene har en rekke forbindelser til hverandre innad og seg imellom, også til examen facultatum. Disse sammenhengene beskrives godt på emnesidene på nettet.

Etter min mening kan det imidlertid reises spørsmål om faget internasjonale menneskeretter bør flyttes fra annet studiesemester (JUS 1211 - Privatrett II) til JUS 2111 – Statsforfatningsrett og internasjonal rett. Faget lå tidligere på 2. avdeling som del av internasjonal rett sammen med folkerett og EØS-rett, jf. omtalen i tilsynsrapporten for 2013/2014 på s. 7. Jeg peker igjen på at det for så vidt er prisverdig at de internasjonale elementene av jusen kommer klart frem helt i begynnelsen av studiet. På den annen side hører faget bedre hjemme i fagkretsen på 2. studieår. Faget har en naturlig tilknytning til den alminnelige folkeretten. I tillegg kommer at grunnlovsrevisjonen i 2014 gav menneskerettene utvidet konstitusjonell betydning. Dette ble satt på spissen til eksamen i JUS2111 høst 2014, hvor Grunnloven § 92 dannet utgangspunkt for spørsmålene. Fagene statsforfatningsrett og menneskeretter har så nær sammenheng, at man kan miste en vesentlig faglig og prinsipiell dimensjon ved ikke å studere disse fagene i sammenheng.

De internasjonale aspektene ved de juridiske fag bør kunne dekkes i det innledende metodekurset på første studieår, eventuelt ved en noe bredere omtale i hovedlitteraturen til de enkelte fagområder på første studieår.

På denne bakgrunn bør fakultetet vurdere å flytte internasjonale menneskeretter fra JUS1211 til JUS2111.

Pensumdekningen: Jeg er bedt om å vurdere om hovedlitteraturen i fagene miljørett og velferdsrett i tilstrekkelig grad tar opp i seg internasjonaliseringen av fagene.

Ser vi på hovedlitteraturen i miljørett, så er det første alternativet Bugge, *Lærebok i miljøforvaltningsrett*, 4. utgave fra 2015. Boken vier et eget kapittel til innføring i internasjonal miljørett (kap. 3), mens hele kap. 4 er viet til miljøvern under EØS-avtalen. Det andre alternativet er Backer, *Innføring i naturressurs- og miljørett*, 5. utgave fra 2012. Etter min oppfatning reflekterer bokens innretning fagets internasjonale dimensjoner, jf. for eksempel kap. 2.2 flg. om blant annet globale, regionale og lokale miljøproblemer, og årsakene til og virkningene av miljøproblemer. I boken for øvrig tas det løpende hensyn til fagets internasjonale aspekter gjennom EØS-avtalen, EMK, CITES, Rio-erklæringen, Kyotoprotokollen mv. Jeg nevner for ordens skyld at støttelitteraturen også omhandler internasjonale aspekter.

Hovedlitteratur i velferdsrett er Kjønsstad og Syse, *Velferdsrett I*, 5. utgave fra 2012. På s. 87 flg. redegjøres det for internasjonale kilder i velferdsretten, og da i første rekke menneskerettene (EMK, SP og ØSK) og EU/EØS-retten. I boken ellers tas blant annet forholdet til EMK opp, se for eksempel kap. 3.2 om retten til opplæring og kapittel 10.5 om menneskeretter som beskytter den personlige integritet. EØS-retten berøres flere steder i boken, men det synes som den betydelige utviklingen som har skjedd på feltet, ikke er reflektert i utstrakt grad. Jeg peker for ordens skyld også her på at internasjonale aspekter er behandlet i støttelitteraturen, se for eksempel bind II av *Velferdsrett* pkt. 1.11 om internasjonal rett og Karl Harald Søvigs artikkel *Europeisering av sosialretten*.

Sammenfatningsvis synes hovedlitteraturen i faget *miljørett* å reflektere de internasjonale aspektene ved faget. Hovedlitteraturen i *velferdsrett* synes imidlertid å kunne bygges ut med hensyn til internasjonale aspekter, særlig gjelder det forholdet til *EØS-retten*. EØS-rettslige aspekter ved velferdsretten behandles i Sejersted m.fl., *EØS rett*, 3. utgave fra 2011, kap. 18 om fri bevegelse for personer, men dette kapitlet er verken hovedlitteratur eller støttelitteratur på JUS2111. Disse temaene bør derfor dekkes bedre i faget velferdsrett på JUS2211.

Anbefalte forkunnskaper: Jeg er endelig bedt om å vurdere om det er tilstrekkelig at JUS2111 er *anbefalt* forkunnskap for JUS2211. Jeg tolker spørsmålet slik at det dreier seg om sammenhengen mellom fagene er så sterk at det bør gjøres til et

obligatorisk krav for å ta eksamen i JUS2211 at JUS2111 er bestått. Som det vises til på studieårets nettside, er det en rekke sammenhenger og linjer mellom fagene:

«Det er en nær forbindelse mellom dette emnet og JUS2211 - Forvaltningsrett, som tilbys i påfølgende semester av jusstudiet. Kjennskap til og forståelse for reglene som behandles i statsforfatningsretten, er på mange måter *en forutsetning for å sette rettsreglene i (særlig) den alminnelige forvaltningsrett inn i sin rette faglige kontekst*. Samtidig setter folkerett og spesielt EØS-rett på enkelte punkter rammer for alminnelig forvaltningsrett, skjønt først og fremst for spesiell forvaltningsrett, som miljørett og velferdsrett.» (min utheving)

Dette reflekteres også dels i eksamensoppgavene, der det eksempelvis i eksamensoppgaven til JUS2211 høst 2014 var forutsatt kunnskap om statsrådets rolle i regjeringen og i et departement.

Selv om sammenhengene er åpenbare, kan jeg imidlertid ikke se at avhengigheten i utgangspunktet er så stor at bestått JUS2111 bør stilles som et krav om obligatoriske forkunnskaper ved JUS2211. Studenter og sensorer bør imidlertid gis klar beskjed om at forståelse av de nevnte sammenhenger er en forutsetning for å kunne prestere godt faglig på eksamen. Dette bør således behandles eksplisitt i sensorveiledningene i større grad enn det som har vært tilfellet så langt.

10. Obligatorisk arbeidskrav i forvaltningsrett

På 2. studieår er det innført obligatoriske arbeidskrav i form av kurs i kildesøk (JUS2111), og kurs i forvaltningsrett (JUS2211). Her skal det knyttes noen merknader til kurset i forvaltningsrett.

Kurset i forvaltningsrett går ifølge fakultetets semesterside (høst 2015) for JUS2211 over åtte dobbeltimer, hvorav de tre siste dobbeltimene er obligatoriske. Det skal innleveres en oppgave med en ordgrense på 2000 ord. Oppgaven gis som en hjemmeoppgave som skal løses innen 24 timer. For å bestå kurset skal man ha deltatt i den obligatoriske delen av kurset, man skal «ha deltatt aktivt» i gruppearbeid, og man skal bestå hjemmeoppgaven.

Oppgaven som ble gitt høst 2014 reiser sentrale spørsmål om ugyldighet, mens oppgaven vår 2015 reiser like sentrale spørsmål om legalitetsprinsippet. I begge oppgaver vektlegges forståelsen av reglenes bakgrunn – det spørres om *hvilke hensyn* som ligger bak reglene.

Kursets *innhold* synes godt egnet for å gi en god pedagogisk effekt. De obligatoriske *kursoppgavene* vektlegger en grunnleggende rettspolitisk forståelse for reglene, noe som kan være verdifullt ved tilegnelsen av rettsstoffet i forvaltningsrettsfagene for øvrig. Det kan også ha stor verdi å få arbeide selvstendig

i 24 timer med et sett rettslige spørsmål, og med alle tilgjengelige kilder. Dette trener studentene i en måte å løse spørsmål på som kan sammenlignes med det «virkelige» rettsliv.

Det kan imidlertid stilles spørsmål om *bedømmelsesmåten* for om kurset er bestått eller ikke, er hensiktsmessig. Kurslærer skal gjøre en «samlet vurdering» av arbeidskravets tre elementer: oppmøte, aktiv deltagelse i gruppe og individuell besvarelse. Etter min oppfatning er det vurderingen av den individuelle besvarelsen som er mest relevant. Kontroll av obligatorisk oppmøte og en vurdering av om deltagelse i gruppearbeid har vært «aktiv», synes ikke rimelig i et fag som vektlegger evnen til selvstendig tenkning og forståelse av sentrale rettsstatsverdier.

I stedet for kurslærers vurdering av de tre arbeidskravene, kan fakultetet vurdere om oppgaven kan bygges om til en tellende *hjemmeeksamen* som bedømmes etter den ordinære karakterskalaen. Bygges kurset opp mot en slik tellende hjemmeoppgave, antar jeg også at behovet for å måle aktiv deltagelse og oppmøte vil bortfalle.

11. Sensorkorpsets sammensetning og forhold til fakultetet

Jeg er bedt om å undersøke sensorkorpsets forhold til fakultetet, nærmere bestemt om hvordan sensorkorpset fordeler seg på interne og eksterne sensorer. Videre skal jeg se på om sensorene deltar i undervisningsvirksomhet i fagene på studieåret. Jeg antar at bakgrunnen for spørsmålene er et ønske om å undersøke om de eksterne sensorene har et aktivt forhold til fakultetet også utenom sensuren. Dette kan øke den felles forståelsen av fagområdene og læringskravene, og man kommer bedre inn i hva som vektlegges i undervisningen. Det kan antas at dette kan berede grunnen for en mer helhetlig sensur.

Høsten 2014 var sensorkorpset satt sammen som følger:

- JUS2111: 4 interne, 4 eksterne.
- JUS 2211: 1 intern, 6 eksterne.

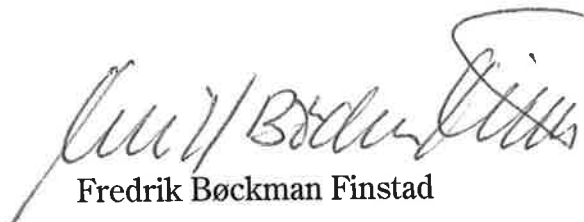
Våren 2015 var sammensetningen slik:

- JUS 2111: 1 intern, 8 eksterne.
- JUS 2211: 0 interne, 7 eksterne.

Det kan på denne bakgrunn konstateres at fakultetet i vid utstrekning benytter seg av eksterne sensorer på 2. studieår.

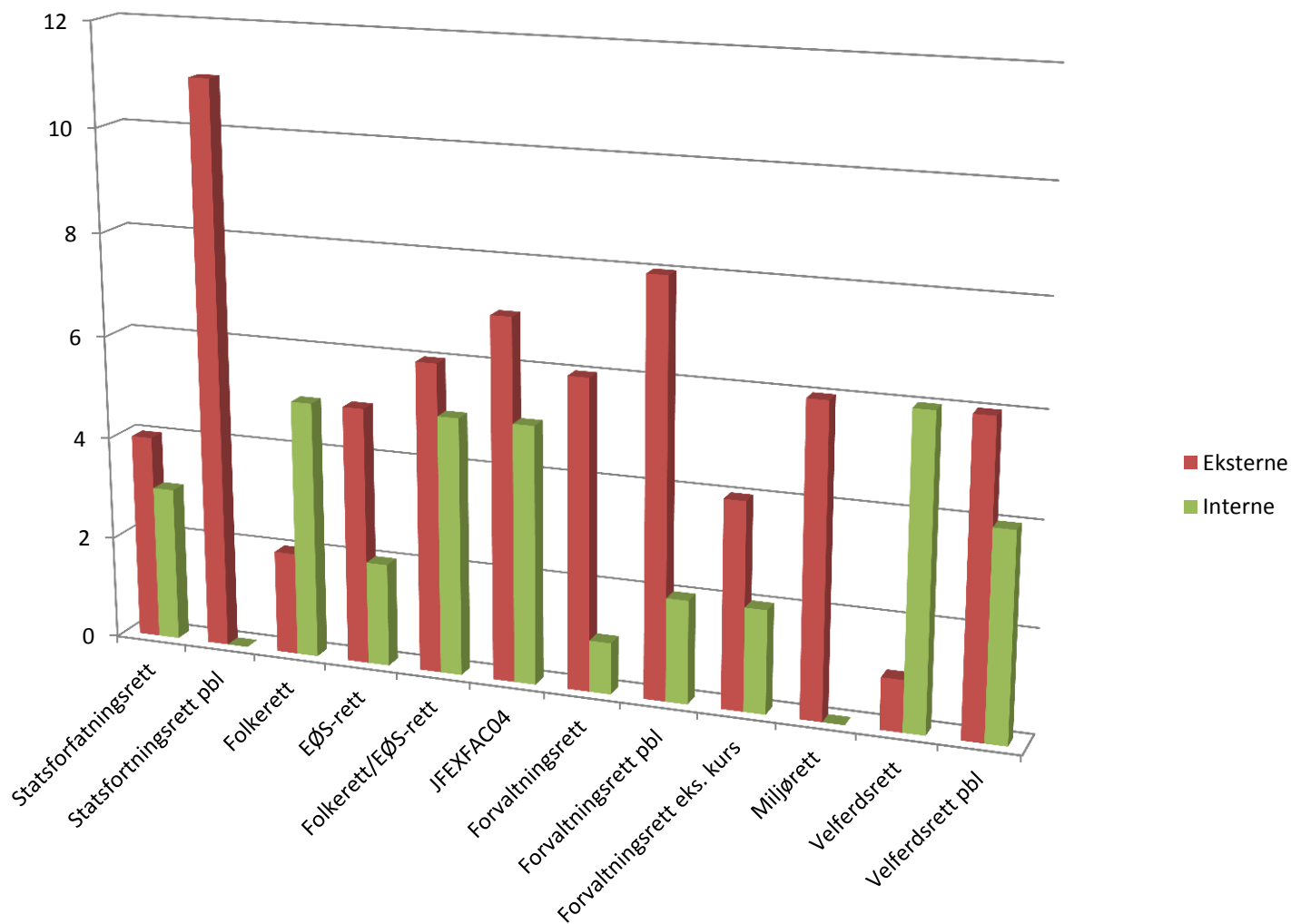
Deltagelse i undervisning: Våren 2015 deltok fem av femten eksterne sensorer i undervisningsvirksomhet på 2. studieår ved fakultet. Den interne sensoren deltok også i undervisningsvirksomhet på 2. studieår.

Jeg vil anta at det kan være ønskelig at *faglig eksamensleder*, som også leder sensormøtet og oppgaveutvalget, deltar i selve sensurarbeidet, selv om vedkommende ikke synes forpliktet til dette etter instruks for eksamen og sensur § 1-2 nr. 2 bokstav g. Så vidt jeg kan se, deltok ikke faglig eksamensleder som sensor hverken høsten 2014 eller våren 2015. Etter instruks § 1-2 nr. 2 bokstav g nr. iv skal imidlertid faglig eksamensleder delta ved *klagesensuren*. Jeg vil imidlertid frarå at faglig eksamensleder deltar ved annengangssensuren uten å ha deltatt som ordinær sensor. Vedkommende vil da i for liten grad kjenne nivået fra den opprinnelige sensuren, og dette er nødvendig ut fra den ordningen med annengangssensur som nå praktiseres. Jeg vil videre anbefale at instruks justeres i henhold til de endringer som er foretatt i klagereglene. Etter min mening bør som nevnt faglig eksamensleder vurderes å være pliktig til å delta ved ordinær sensur, i hvert fall dersom vedkommende skal delta i annengangssensuren.

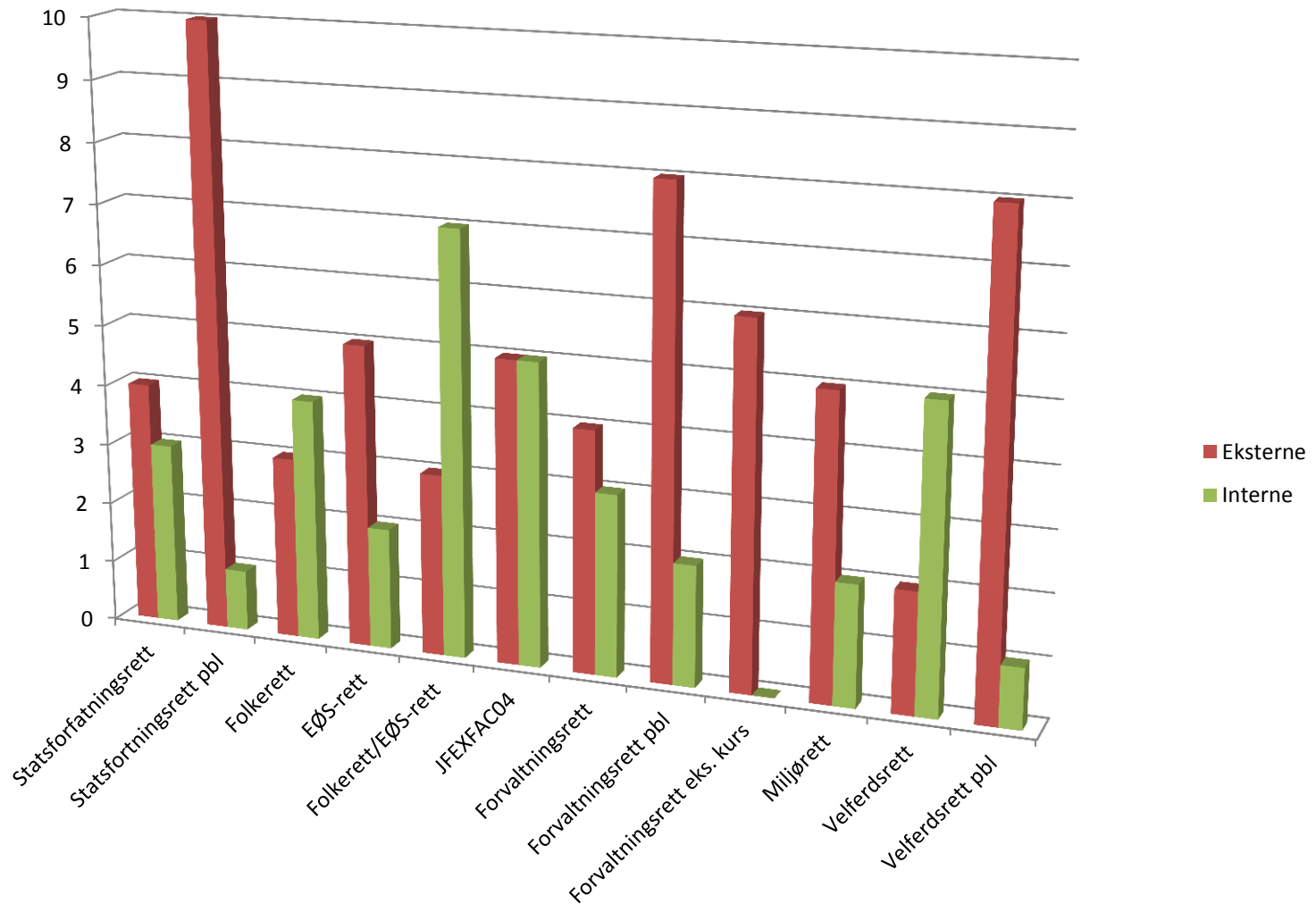

Fredrik Bøckman Finstad

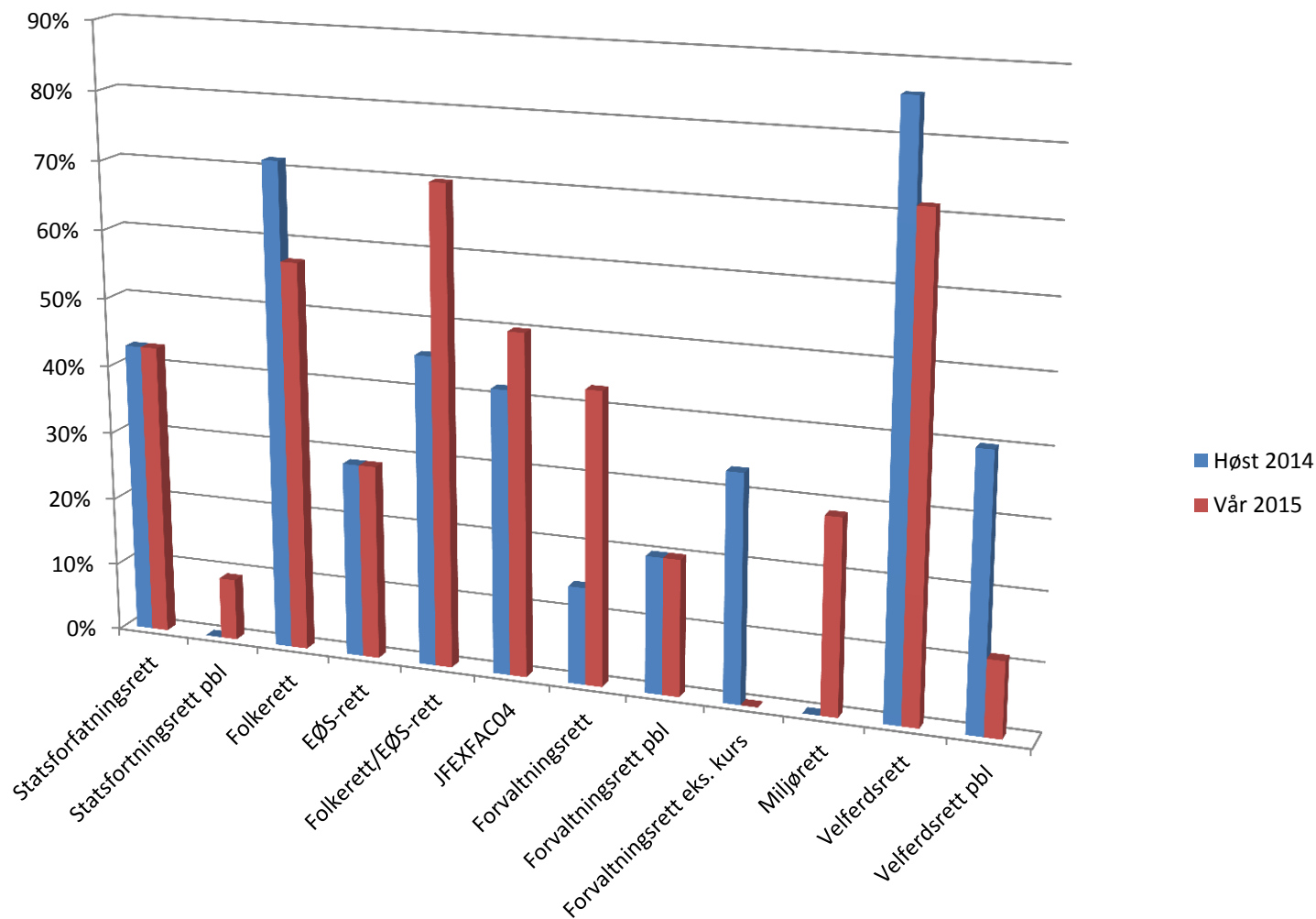
Interne og eksterne kurslærere¹¹¹ - fordelt etter fagområde (høst 2014)

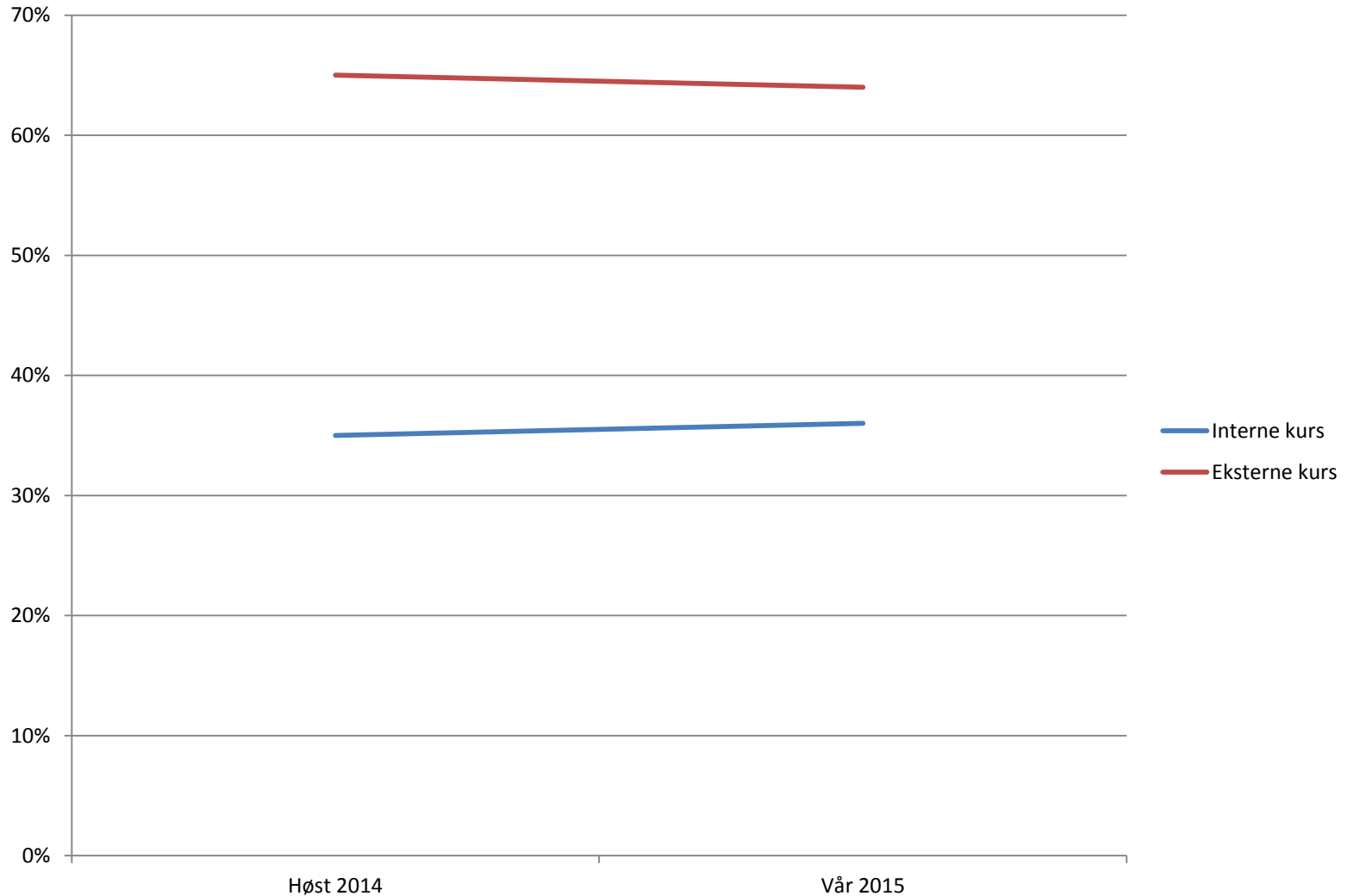
Interne og eksterne kurslærere¹¹² - fordelt etter fagområde (vår 2015)

Andel interne kurslærere¹¹³ (utvikling høsten 2014 - våren 2015)

Eksterne og interne lærere – 2. studieår (høsten 2014 - våren 2015)

Periodic Programme Evaluation of the Two Year Master's Programme 'Theory and Practice of Human Rights'

Internal Evaluation Report

The Norwegian Centre for Human Rights
The Faculty of Law
The University of Oslo

Date: 25-11-2015
Our ref.: 2015/2222

Fakultetsadministrasjonen
Visiting addr.: Karl Johans gt. 47
0162 OSLO
Postaladdr.: Pb 6706, St. Olavs plass
0130 OSLO

Phone: (+47) 22 85 50 50
Telefax: (+47) 22 85 98 40
E-mail: postmottak@jus.uio.no
Webaddr: www.jus.uio.no

Preface

This is the first time the inter-disciplinary M.Phil. Programme Theory and Practice of Human Rights has been subject to a comprehensive periodic programme evaluation. The purpose of this internal evaluation report is to assess the academic quality of the programme, based on the scientific content of the academic curriculum and its delivery, the learning environment, and student feedback on particular courses and the programme more generally. The final report aims at providing a solid foundation for further professional and strategic development and improvement of the quality of the programme. A central question of this evaluation is how the programme has integrated and how it can further develop and improve its inter-disciplinary nature.

This report provides an internal evaluation of the Master's programme based on data material from the period 2011-2015, which include student evaluations of the programme, reports of student and lecturer's evaluation of courses which are part of the programme, and evaluations of the programme as a whole prepared by an external assessor during the period 2006-2012.

In the course of 2015, the Programme Director, Dr Gentian Zyberi, has steered the internal evaluation process and drafted this internal evaluation report, with the administrative support of the Programme Coordinator, Morten Slind Olsen. The external evaluation process shall be carried out by a committee composed of several individuals not affiliated with the Faculty of Law at the University of Oslo. The external evaluation process, resulting in a joint report of the committee, is expected to be completed in the course of spring 2016.

The process of preparing this internal evaluation report has involved discussing the report with staff of the Norwegian Centre for Human Rights, student representatives, and other persons. The comments and suggestions received during these consultations have been reflected in this report.

Oslo, 25 November 2015

Dr Gentian Zyberi, LL.M

Morten Slind Olsen

Programme Director

Programme Coordinator

Table of Contents

1. General information	1
1.1. About the programme.....	1
1.2. Programme description.....	1
1.3. Programme structure	2
1.4. Admission to the MA programme.....	3
2. Class composition (academic background, gender, nationality).....	5
3. Teaching goals of courses offered by the Centre	6
3.1. Mandatory courses	6
3.1.1. HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights	6
3.1.2. HUMR5132 - Human Rights Law in Context.....	7
3.1.3. HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law	7
3.1.4. HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis, and Thesis	7
3.1.5. HUMR4504 - Human Rights in Practice.....	8
3.2. Elective courses.....	8
3.2.1. HUMR5508 - Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core Dilemmas	8
3.2.2. HUMR5702 - Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices	8
3.2.4. HUMR5133 - Business and Human Rights.....	9
3.2.5. HUMR5134 - The Right to Peace (every second year).....	9
3.2.6. HUMR5145 - Human Rights in Asia	9
3.2.7. HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective.....	10
3.2.8. JUS5503 - Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance?.....	10
3.2.9. JUS5730 - International Humanitarian Law (The Law of Armed Conflict)	10
3.3. Master's thesis.....	11
4. Teaching and evaluation forms	11
4.1. Teaching staff.....	11
4.2. Internships	12

4.3. Student assessment and course evaluations.....	12
5. The learning environment	13
5.1. Teaching facilities	13
5.2. IT resources (Fronter, podcast)	13
5.3. The Library at the Centre and its services	14
5.4. Steering of the Master Programme (the Programme Director and the Programme Coordinator)	14
5.5. Completion of studies.....	15
5.6. Learning results	16
6. Evaluations over the years	18
6.1. Evaluations by the external programme supervisor (<i>tilsynsmynd</i>)	18
6.2. General evaluation from meetings with students and the NOKUT survey of 2013-2014	20
6.3. Student evaluations of specific courses.....	20
7. Internationalisation and inclusion of Master students in research activities	21
8. Issues for further reflection	22
9. Conclusion	23
Table 1: Programme structure.....	3
Table 2: Number of applicants to the HUMR programme*	4
Table 3: Evaluation cycle Autumn 2011 - Spring 2016.....	12
Table 4: Completion of studies HUMR-programme 2008-2015	15
Figure 1: Academic background programme students (percentage)*	5
Figure 2: Continent of origin of programme students (percentage)*	5
Figure 3: Gender distribution programme students (percentage)*	6
Figure 4: Candidates and grade average HUMR-courses 2008-2015.....	16

1. General information

1.1. About the programme

The Master's programme is multi-disciplinary and focuses on human rights in both theory and practice from legal, historical, philosophical, political, and social science-based perspectives. Students are provided with specialised knowledge about human rights law, including the relationship between this law and other types of human rights initiatives and activities. Human rights are approached as an element of public international law, at global and regional levels, and the different forms of implementation — international, regional, and national — are examined. They are also contextualised within a social science perspective and knowledge about and understanding of the normative and institutional framework, contemporary issues relating to terrorism, religion, ethnicity, women, and development are studied in different courses. There are opportunities to do practical and skills-based work (internships, individual and group-presentations, and mock trials) and discussions about human rights as social and cultural practices are included in the courses. The final part of the programme consists of writing a thesis through which the students acquire methodological and practical skills well-suited to match a growing demand for professionals with a background in human rights. This programme leads to the following degree: Master of Philosophy in the Theory and Practice of Human Rights.

1.2. Programme description

This two-year programme allows students with a bachelor's degree, prospective human rights professionals, and young scholars to develop their expertise in the field of human rights — or in a particular, specialised area within the field — and it enables human rights practitioners to widen their theoretical hold on the human rights system and its historical and philosophical underpinnings. Completion of this Master programme enables one to:

- work independently and carry out a professional and original work in the field of human rights, in NGOs, international organisations, ministries, and state agencies that address human rights;
- work in conjunction with human rights specialists and other scholars in expanding knowledge about human rights as well as promoting respect for the values they embody and symbolise;
- communicate acquired skills in the field of human rights through teaching as well as legal action and policy-making; and

- pursue an academic career in human rights.

1.3. Programme structure

The Master's degree programme requires successful completion of nine courses and a written master's thesis (30 ECTS credits) for a total of 120 ECTS credits. Five courses are mandatory and a minimum of four elective courses must be chosen from among the various elective courses offered at the Norwegian Centre for Human Rights or other institutes within the Faculty of Law or other departments at the University of Oslo.

During Term I, students are required to follow three mandatory courses:

1. HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights
2. HUMR5132 - Human Rights Law in Context
3. HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law

During Term II, students are required to attend two mandatory courses:

1. HUMR4504 - Human Rights in Practice
2. HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis

In addition, students should choose one elective course. Elective courses offered by the NCHR are the following:

HUMR5145 - Human Rights in Asia

HUMR5508 - Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core Dilemmas

HUMR5702 - Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices

Another elective course which was approved by the Faculty in the fall 2015 is 'Human Rights in Asia'. Students will be able to take this course in the spring semester from spring 2016 onwards.

During Term III, students are required to choose three elective courses. The elective courses offered by the NCHR are, for the time being, the following:

HUMR5133 - Business and Human Rights (autumn)

HUMR5134 - The Right to Peace (autumn 2016)

HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective (autumn)

JUS5503 - Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance? (autumn 2015)

Mandatory courses aim at giving students a solid basis to understand the global and regional human rights systems from a legal perspective as well as providing a basic political and philosophical

understanding of human rights. In addition, they present students with the tools necessary for writing a master thesis.

Elective courses aim at providing students with a deeper understanding of selected human rights topics, which are of particular interest to them. In the second and third terms, students are expected to complete four elective courses. Alternatively, one of the required elective courses may be taken in the fourth term, depending on individual preferences and on what is offered. The terms in which the elective courses are offered at the Norwegian Centre for Human Rights (NCHR) may vary from one two-year period to the next.

Students are free to choose elective courses from the NCHR or from other Master's degree programmes at the University of Oslo. It is also possible to choose elective courses from the Faculty of Law. As a general rule, all electives must be taught in English and be related to human rights.

Table 1: Programme structure

4. semester	HUMR5200 - Thesis in the Theory and Practice of Human Rights		
3. semester	Elective course	Elective course	Elective course
2. semester	HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis	HUMR4504 - Human Rights in Practice	Elective course
1. semester	HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law	HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights	HUMR5132 - Human Rights Law in Context
	10 ECTS credits	10 ECTS credits	10 ECTS credits

1.4. Admission to the MA programme

The criteria for admission require that a candidate has completed at least one and a half years (90 ECTS-credits) of the bachelor's studies in law, a social science (i.e., political science, anthropology, or sociology), philosophy, history, or a related field, as long as the study in question includes courses that are relevant for the study of human rights. A combination of these subjects is also possible.

Admission to the Master's degree studies requires:

- Higher Education Entrance Qualification and a completed bachelor's degree comparable to a Norwegian bachelor's degree.
- a specialisation defined by the programme.
- a minimum grade average of C (in Norwegian scale) or equivalent from the specialisation in your degree.
- a language requirement documented by one of the tests/exams below:
 - a) Passed examination in English foundation course (140 hours/5 periods per week) in Norwegian upper secondary school with a minimum grade of 4 (or an equivalent grade from a Nordic upper secondary school) or alternatively passed examination in English from second and/or third school year; or
 - b) An internationally recognised English language proficiency test.

Ranking of applicants

Applicants are ranked according to their grade average in the specialisation of their degree. Those applicants who cannot be ranked according to their grade average will be ranked on the basis of an individual assessment. Admission to this programme is usually highly competitive; as such, fulfilment of the minimum grade requirement does not guarantee a study place in the programme. Relevant professional experience/practice and motivation for the study will also come into consideration when assessing the applicants. The additional ranking is done after the applicants have had their ordinary ranking point total calculated.

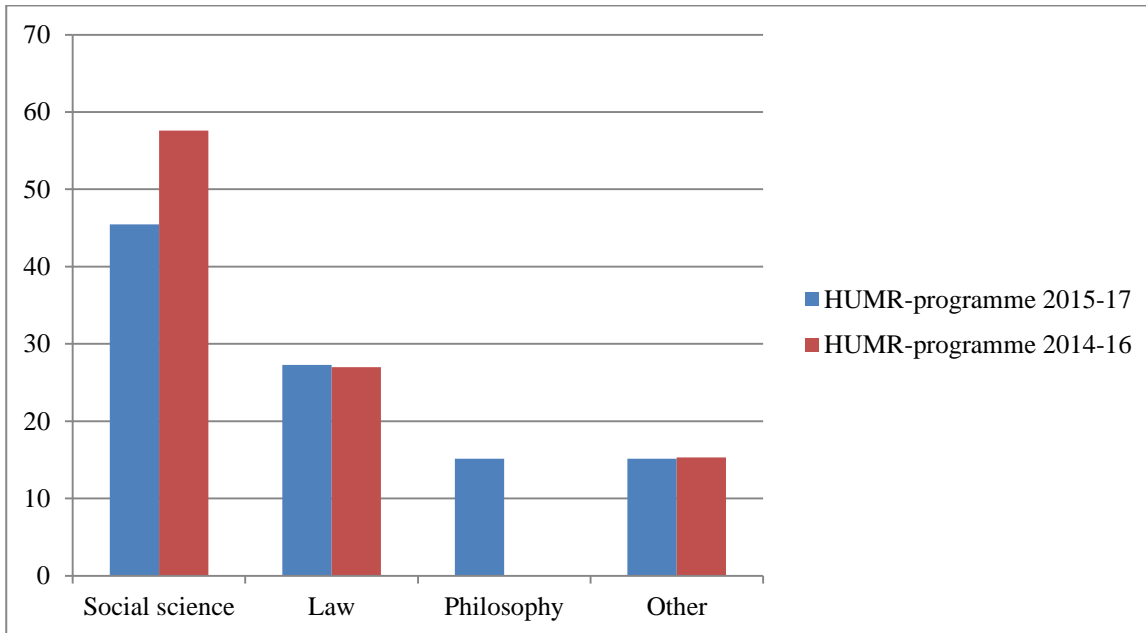
Table 2: Number of applicants to the HUMR programme*

Study programme	2008 Applications (total)	2010 Applications (total)	2011 Applications (total)	2012 Applications (total)	2013 Applications (total)	2014 Applications (total)	2015 Applications (total)
The Theory and Practice of Human Rights	180	305	385	558	850	745	772

*Source: Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

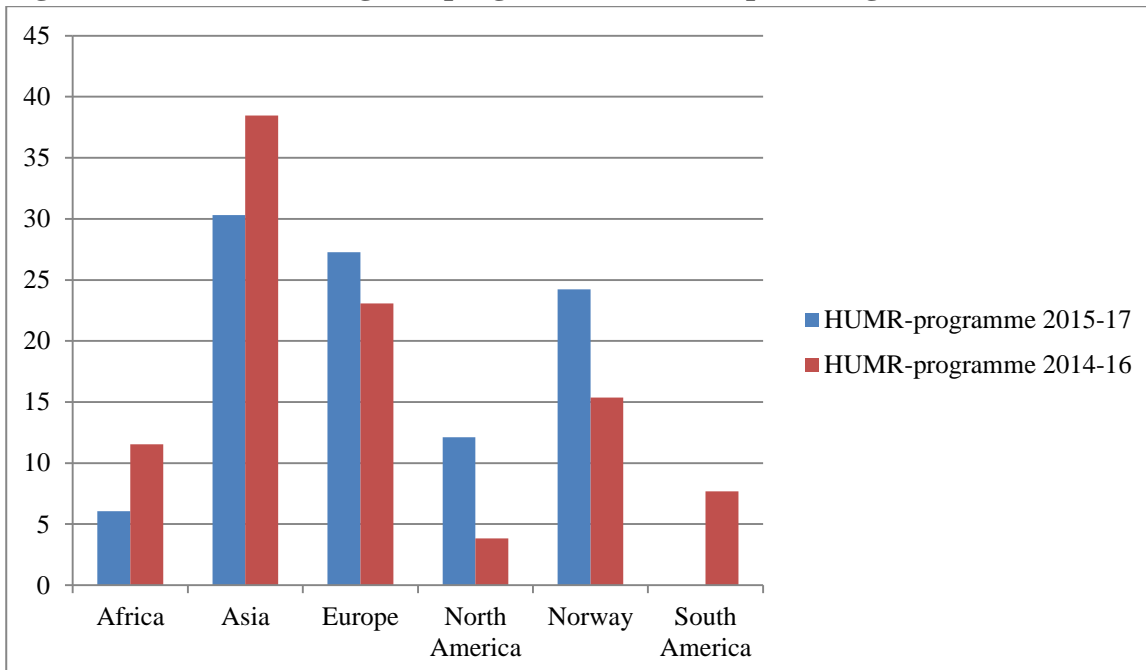
2. Class composition (academic background, gender, nationality)

Figure 1: Academic background programme students (percentage)*

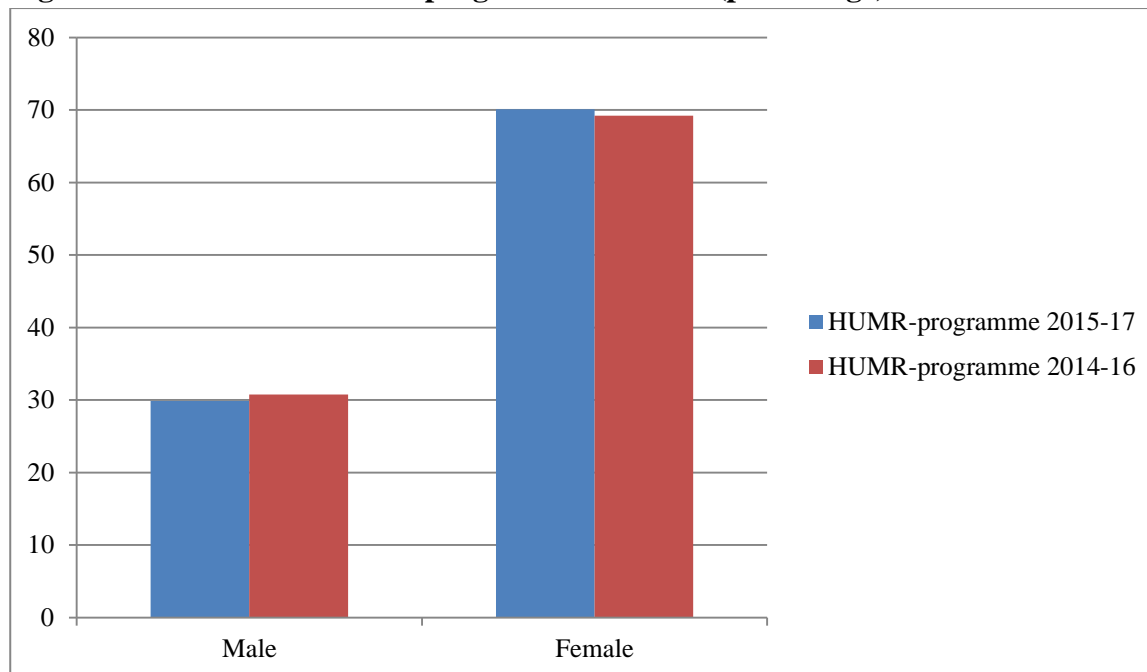

*Source: Shadow system at the Faculty of Law

Figure 2: Continent of origin of programme students (percentage)*

*Source: Shadow system at the Faculty of Law

Figure 3: Gender distribution programme students (percentage)*

*Source: Shadow system at the Faculty of Law

The number of applicants to the programme has increased manifold over the years, as has their overall quality. Students come from different countries and have varied backgrounds, characteristics which fit well with the multi-disciplinary nature of the programme.

3. Teaching goals of courses offered by the Centre

In order to provide general insight on the Master programme, this section first lists the teaching goals for the compulsory courses of the Master programme. Subsequently, the teaching goals for several elective courses which are offered from the Centre are listed. Finally, information about the master thesis is included.

3.1. Mandatory courses

3.1.1. HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights

This course provides an introduction to the history, philosophy, and politics of human rights. It offers a detailed presentation of the basic features and the historical evolution of the modern human

rights system. The course examines philosophical positions and debates on the legitimacy and justification of universal human rights as well as critiques from philosophical and social sciences perspectives. Students will learn about the status, functions, and uses of human rights in international relations, do comparative analysis of human rights practices in different regime types, follow human rights networking and promotion domestically and across borders, and explore the grounding of human rights in different cultures and normative traditions.

3.1.2. HUMR5132 - Human Rights Law in Context

Over the last decades, the catalogue of human rights has expanded considerably. This is evident in the fields of law or philosophy and in the political demands of individuals and states. This course sets out to examine how these different rights have emerged, been interpreted, and applied in practice. The focus will be on a selection of civil, political, equality, socio-economic rights, collective, and extra-territorial rights. Each selected right will be presented through a multi-disciplinary method. This will involve establishing the historical and political background of the right, assessing philosophical debates and *problematiques*, examining its recognition and interpretation in international and comparative law, and assessing its broader interpretation and application in practice. Attention will also be devoted to potential and actual conflicts between different rights.

3.1.3. HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law

The legal protection of human rights on the international level has developed rapidly since the end of World War II while the post-Cold War period has seen a proliferation of remedial mechanisms. The course places human rights law in a broader context of international law, and gives an overview of the legal developments in human rights from 1789 through to the present. Particular focus is given to the Universal Declaration on Human Rights, international and regional human rights treaties and UN Charter bodies. However, primary attention of the course lies in describing important legal characteristics of human rights treaties, such as the personal and territorial scope of application, the treaty bodies, the supervision and enforcement mechanisms, and the legal impact on a national and international level. Further, the course introduces particular substantive rights which will be addressed more in-depth at other courses in the programme.

3.1.4. HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis, and Thesis

The course provides insight into research methodologies in legal and social sciences relevant for conducting research in the field of human rights and for writing a master thesis. Basic issues and controversies in the conduct of scholarly research are discussed with the aim of offering students the necessary tools and guidelines for researching and writing a good scholarly thesis based on

independent thinking and sound argumentation. With the aim of encouraging inter-disciplinary work, students planning to write their thesis in the field of social sciences are given insights into relevant legal methods, and students writing their thesis in the field of law are given insights into related social sciences. Further, the course will allow students to develop and discuss their thesis topic. Students are expected to develop a preliminary draft that includes a thesis problem, stating succinctly its background and importance, its relation to international human rights, an introduction to the research agenda, any preliminary conclusions, a draft outline, and a bibliography.

3.1.5. HUMR4504 - Human Rights in Practice

Human rights have developed as a distinct practice within movements and NGOs and across many professions and institutions. Many graduates from the course will seek to work in the human rights field while those seeking to continue an academic career often require exposure to the daily mechanics of ‘human rights work’. Such exposure should also help students develop a research question and material for their thesis. This course will begin with a seminar day that introduces important elements relating to human rights practice, ethics, and challenges. Students will then be expected to submit an essay on a topic relating to human rights in practice or undertake a 6-8 week internship with an approved institution and submit a report of the internship. A limited number of internships will be offered by the NCHR and its partners. Students can also arrange an internship and have it approved by the Course Coordinator.

3.2. Elective courses

3.2.1. HUMR5508 - Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core Dilemmas

This multi-disciplinary course focuses on how human rights case law addresses dilemmas in cultural diversity. The main focus is jurisprudence in the fields of freedom of religion or belief and minority rights, including rights of indigenous peoples, as these rights are interpreted both by international case law and in various regional and national jurisprudence. The intention of the case analysis is to focus on select international human rights norms and core dilemmas that states face in fulfilling their obligations under international human rights law while also taking various cultural traditions into consideration. These dilemmas will be discussed in light of normative theories on the individual and state.

3.2.2. HUMR5702 - Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices

This course addresses different ways of thinking about the relationship between development and international human rights. It discusses shifts in the conceptualisation of development and examines

the increasingly central place of human rights in development discourse, as expressed in ideas about ‘sustainable development’, ‘development as freedom’, ‘rights-based development’, and the ‘right to development’ as a human right. Reflecting on these broader global discourses of development and human rights specific development issues and challenges are discussed, such as poverty and the UN Millennium/Sustainable Development Goals, governance and civil and political rights, health right, land rights, rights of persons living with disabilities, and the developmental challenges of climate change. The course offers critical examinations of conceptual, legal, and institutional developments by addressing human rights in the practices of international development agencies and as appropriated by civil society.

3.2.4. HUMR5133 - Business and Human Rights

The rise of contemporary economic globalisation has changed traditional discussions on the duties of businesses to be framed increasingly in terms of human rights and in a transnational and global manner. Yet, in spite of growing support for the idea that businesses should respect human rights, this notion is still far from having global acceptance and recognition. This course addresses recent developments in linking business practices and human rights and focuses on efforts to make human rights an important normative framework for the conduct of business in different societal and political contexts. It offers arguments in favour of and against extending human rights to the corporate sector and discusses legal developments, including extra-territorial obligations and national and international remedial mechanisms. It examines strengths and weaknesses of making human rights regulatory measures for corporate behaviour. Students will study practical cases of respecting human rights by transnational companies.

3.2.5. HUMR5134 - The Right to Peace (every second year)

Peace and Conflict studies tend to focus on the causes and dynamics of conflict. This course seeks to explore the normative framework and substantive components of a ‘Right to Peace’. How do we actively create peace? We begin with a review of the philosophical origins of the right to peace, followed by legal analysis of relevant international instruments. Special lectures address the substantive components of Peace: Sustainable Development, Fair Trade, Environmental Protection, Gender Equality, Non-Discrimination, Governance, Democracy, Transitional Justice, and The Role of International Courts in Pursuing Peace. Particular attention is paid to the role of civil society and non-state actors.

3.2.6. HUMR5145 - Human Rights in Asia

This course will provide students with a broad overview of the situation of human rights in Asia, with a specific focus on three countries, namely China, Indonesia, and Vietnam. These are countries

in which the Norwegian Centre for Human Rights has for a number of years been active through different programmes focusing on human rights education and training in various areas. The programme is composed of three parts: The first part provides some background information about human rights in Asia, deals with theoretical and philosophical understandings of human rights in Asia, including the discourse of Asian values, and provides an overview of the regional human rights system (ASEAN). The second part focuses on the human rights situation in the three focus-countries. The third part centres on the rights of a number of categories of vulnerable persons, namely minorities and indigenous peoples, women, children, and migrant workers.

3.2.7. HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective

This course addresses challenges faced by states with culturally or ethnically heterogeneous populations within their borders. With a multi-disciplinary and case-oriented approach, it considers the state's moral, political, and legal responses to these challenges. The course offers comparative perspectives on the development of legal and political orders in nations-states and regional entities in response to the standards of the international human rights system. Case studies may vary but will usually include Guatemala, China (PRC), Indonesia, Norway, and the Palestine. Issues such as democratic theory, ethnicity, group identity formation, federalism, autonomy, self-determination, indigenous rights, minority rights, and non-discrimination will be addressed. The perennial tensions between group and individual rights will be discussed and, as will be seen, also 'rights – based approaches' have their limitations.

3.2.8. JUS5503 - Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance?

In order to combat terrorism, states and international organisations have adopted numerous policies and initiatives, especially since 11 September 2001. These counter-terrorism measures pose certain challenges to the international legal system. The course addresses the challenges to the international legal system that counter-terrorism measures entail. We provide an introduction to relevant topics of international law, but the course focuses on the accommodation of and limitations to counter-terrorism measures that international human rights, refugee law, international humanitarian law, and international criminal law place on states.

3.2.9. JUS5730 - International Humanitarian Law (The Law of Armed Conflict)

International Humanitarian Law (IHL) establishes protection for civilians, other non-combatants as well as combatants, and limits methods and means of warfare in armed conflict. The rules seek to balance fundamental principles of humanity against military necessity. The principle of proportionality, the principle of distinction between military objectives and civilian objects, as well

as the prohibition against means of combat that lead to unnecessary suffering and superfluous injury, form the basis for this body of law. The legal bases for IHL are rules of international customary law as well as treaty law, in particular the four Geneva Conventions of 1949 with their additional protocols of 1977, and the Hague Regulations of 1907. In addition there are several specific treaties pertaining to e.g. use of certain weapons and other means of warfare. International Humanitarian Law is a part of the wider topic Public International Law. The main focus of this course is on the rules that apply during an armed conflict, including those on the conduct of hostilities, protection of different categories of persons and objects, means and methods of warfare, as well as issues of implementation and accountability. Additionally, the relationship of IHL with other branches of Public International Law, especially with International Criminal Law and International Human Rights Law, is given specific attention.

3.3. Master's thesis

The master thesis is the culmination of the Master's programme, where students must show their scholarly ability to engage in-depth with a particular human rights issue. During the writing process the student has an academic advisor from whom they receive guidance. A thesis should be no more than 18,000 words, footnotes included (not included in the word-count are the preface, table of contents, acknowledgements, bibliography, tables, and annexes). The thesis is an independent work, and the topic is of the student's own choice within the field of the programme. If the thesis is multidisciplinary, its content should be no more than 20,000 words, footnotes included (not included in the word-count are the preface, table of contents, acknowledgements, bibliography, tables and annexes). It is also possible to write a longer thesis which is awarded with 60 credits. The master thesis is deposited in the library of the Norwegian Centre for Human Rights and in the electronic repository DUO.¹

4. Teaching and evaluation forms

4.1. Teaching staff

Most of the teaching is done by senior academic staff of the NCHR. There has been an increased tendency in the last years to involve more PhD candidates at the Centre in the teaching process. Furthermore, there has traditionally been good cooperation with colleagues from other departments at the Faculty of Law and other institutions, who guest lecture in our courses. The Department of Education at the Faculty of Educational Sciences of the University of Oslo offers several courses

¹ For more information and the full collection of the Master theses completed as part of the human rights programme see <<https://www.duo.uio.no/handle/10852/78>>.

for teachers, dealing with different aspects of teaching, ranging from developing courses to methods of teaching.² Courses are geared towards both temporary and tenured academic staff. Tenured academic staff must complete the necessary courses and receive the certification for basic teaching competence within two years of their appointment.

4.2. Internships

An internship aimed at gathering practical work-experience in the field of human rights is part of the compulsory programme of the Master (HUMR4504 - Human Rights in Practice). The Centre has secured a limited number of internship placements with several human rights organisations and relevant institutions. At the same time, students can also apply for other internships, under the condition that they are approved by the course coordinator of the HUMR4504 - Human Rights in Practice.

4.3. Student assessment and course evaluations

The assessment of the students for the courses is done through different methods, which include a final four-hour examination, a final paper, or a combination of the two. Final examinations of four-hour duration are the preferred method of assessment at the Faculty of Law, but increasingly they have been substituted by final papers and take-home exams, especially in the Human Rights Master Programme. Courses are evaluated regularly, through official evaluations administered by the Faculty, and through mid-term evaluations carried out by the course coordinators themselves.

Table 3: Evaluation cycle Autumn 2011 - Spring 2016

Course	Lectures	Examination	A11	S12	A12	S13	A13	S14	A14	S15	A15	S16
HUMR4504 - Human Rights in Practice	Spring	Spring		X						X		
HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights	Autumn	Autumn					X					X
HUMR5132 - Human Rights Law in Context	Autumn	Autumn					X					X
HUMR5134 - The Right to Peace	F12, F14 etc.	F12, F14 etc.			X						X	
HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law	Autumn	Autumn					X					X

² For more information on these opportunities see <<http://www.uv.uio.no/iped/english/fup/teaching-and-learning-in-higher-education>>. These courses are offered mainly in Norwegian.

HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis	Spring	Spring							X				X
HUMR5200 - Master's thesis	Spring	Spring							X				
HUMR5501 - Ethnic Challenges to the Nation State..	Autumn	Autumn								X			
HUMR5503 - Human Rights and Counter-terrorism: Striking a Balance?	F13,F15 etc.	F13,F15 etc.						X					
HUMR5508 - Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core Dilemmas	Spring	Spring		X							X		
HUMR5702 - Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices	Spring	Spring							X				X

5. The learning environment

5.1. Teaching facilities

Most of the teaching in this programme takes place in the Asbjørn Eide Seminar Room at the Centre. This room can seat up to 40 persons and is equipped with a projector and audio facilities. Most of the elective courses which are not offered by the Centre are taught at classrooms in the Domus Academica (Karl Johans gate 47) and other suitable venues of the Law Faculty. Generally, these classrooms are rather good and usually have podcast facilities. Moreover, the Centre provides many study places, located at the 2nd and the 3rd floor, and at the same time also offers high-quality library services.

5.2. IT resources (Fronter, podcast)

All courses at the University of Oslo are provided with an electronic environment, namely Fronter, which is used by teaching staff to share relevant teaching materials and announcements with the

students. While the Asbjørn Eide Seminar Room at the Centre is yet to be equipped with podcast facilities, other classrooms at the Faculty of Law do have such facilities and there is an increasing tendency to make use of podcasts in the courses. This tendency is strongly supported and encouraged at the Faculty and University level, since attending lectures is not compulsory and many students seem to make regular use of podcasts.

5.3. The Library at the Centre and its services

The Centre has its own library with a rich collection of human rights literature. The library also offers access to a large number of electronic journals and books, as well as a number of electronic databases through the university library. The fact that the library is situated within the Centre makes it easily accessible to the students. At the beginning of the academic year, the head librarian, Kirsten Fuglestved, offers a course to new students on how to do research by using the library system, as well as on how to use programmes as EndNote to do research more effectively. In addition, she teaches 2nd term students about how to find human rights documents and information from various international organisations and institutions. Students can also approach her with specific questions. In the period October-November, the Programme Director, in cooperation with Kirsten and academic staff members of the Centre, organises a two-hour seminar for students concerning the writing of a master thesis, and discuss different potential topics the students can choose from. This helps the students to get started on choosing a topic and finding a supervisor before the spring semester when they have to complete their work on the master thesis.

5.4. Steering of the Master Programme (the Programme Director and the Programme Coordinator)

The MA programme is headed by a Programme Director and the Programme Board of Master of Laws (PMR) on behalf of the Dean at the Faculty of Law. The PMR decides on the academic content, priorities, and quality assurance of the programme. The PMR also decides on programme plans and course descriptions within the frames set by the Faculty Board and Dean. The head of the PMR shall also decide on minor matters, clear matters and matters of haste in relation to the programme. Decisions on academic matters beside this are delegated to the Programme Director. A list of the main delegated responsibilities includes the following:

- Leading admission committee meetings and the admission process;
- Providing academic counselling for the programme students, including coordinating the master's theses supervisions and the responsibility to assess and recognise elective courses from other departments at the Faculty of Law and at other departments at the UiO, in cooperation with the faculty administration;

- The overall academic responsibility for the courses offered by the NCHR, including several courses for which the Director is responsible;
- Responsible for coordinating the course leaders of the programme in accordance with the Academic Committee Counsel led by the Director and programme evaluations;
- Making sure the courses are coherent and live up to their name, reflect NCHR's competence and the academic demand of the students;
- Responsible for managing teaching assistants;
- Responsible for socialising the new international students into a Norwegian academic environment through an annual welcome meeting, "Meeting the NCHR staff lunch" and overnight cabin trip;
- Responsible for being available for NCHR's management, teaching staff, programme students, and the Faculty of Law's administration in order to make decisions on various matters regarding the programme.

The MA programme is administered by the Faculty of Law through a Programme Coordinator, who is responsible for the English MA programmes offered by the Faculty. The main duties of the Programme Coordinator include the following:

- Assessment and admission of applicants to the programme;
- Teaching- and examination administration;
- Administrative procedure for programme students;
- Study counselling and administrative support of programme students;
- Administrative responsible for master's theses.

5.5. Completion of studies

Table 4: Completion of studies HUMR-programme 2008-2015

Class	Active students	Drop-outs	Candidates ordinary timeline	Candidates with one extra semester	Candidates in total
2004-06	25	5 (20%)	17 (68%)	1 (4%)	20 (80%)
2006-08	24	4 (20%)	17 (70%)	-	20 (83%)
2008-10	33	2 (6%)	25 (75%)	3 (9%)	31 (93%)
2010-12	23	6 (26%)	12 (52%)	2 (8%)	17 (74%)
2011-13	21	6 (28%)	12 (57%)	2 (9%)	15 (71%)*
2012-14	29	4 (13%)	16 (55%)	4 (13%)	22 (75%)**
2013-15	24	8 (33%)	10 (41%)	NA	10 (41%***)

2014-16	26	-	NA	NA	NA
2015-17	31	NA	NA	NA	NA

Source: FS250.002

* 1 active student (programme still to be completed)

** 3 active students (programme still to be completed)

*** 6 active students (programme still to be completed)

The student drop-out rate has fluctuated over the years, with the highest being that registered for the 2013-2015 cohort. This can be attributed to a number of factors, including the fact that some students accepted to the programme fail to show up without notifying the administration; some students change to another programme during the first few months; and others drop-out of the programme for financial or personal reasons. The majority of the students finish their studies on time. Concerning students who have not completed the programme, the delay or drop-out seems to be related to a change in the student's personal circumstances, rather than lack of support from the academic staff concerned with supervising their master thesis.

5.6. Learning results

Grade distribution, including pass/fail (courses)

Figure 4: Candidates and grade average HUMR-courses 2008-2015

Course	2015		2014		2013		2012	
	Candidates	GPA	Candidates	GPA	Candidates	GPA	Candidates	GPA
HUMR5200 - Thesis in the Theory and Practice of Human Rights	18*	B	22	C	17	B	14	B
HUMR5131 - Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights	40*	NA	30	C	18	C	24	C
HUMR5132 - Human Rights Law in Context	34*	NA	30	B	14	B	22	B

HUMR5140 - Introduction to Human Rights Law	38*	NA	33	B	22	B	24	B
HUMR4504 - Human Rights in Practice	27	Pass	15	Pass	23	Pass	20	Pass
HUMR5191 - Human Rights Methodology: Research, Analysis and Thesis	29	C	15	B	22	Pass	19	Pass
HUMR5133 - Business and Human Rights	23*	NA	16	B	20	B	15	C
HUMR5134 - The Right to Peace	-	-	18	B	-	-	29	C
HUMR5502 - Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective	12*	NA	12	C	27	C	11	C
JUS5503 - Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance?*	56*	NA			37	B		
HUMR5508 - Human Rights and Diversity - Leading Cases and Core	17	B	2	A	16	B	7	B

Dilemmas								
HUMR5702 - Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices	26	B	14	B	6	C	5	B

Source: FS568.001 and FS565.001

*Number of students registered for examination fall semester 2015

**Changed course code from HUMR to JUS in 2013

As can be seen from the table above, over the years, student results for these courses are quite high. Be that as it may, the number of students for the elective courses could be somewhat higher. This issue needs to be addressed in cooperation with other departments and faculties for whom these courses might be of interest.

6. Evaluations over the years

The academic quality of the Master's programme has been evaluated throughout the years both internally, through student evaluations, and externally by an external programme supervisor. The subsections below provide a succinct summary of these evaluations provided by an external programme supervisor, by students concerning specific courses, and also gathered through discussions between the Programme Director and the Programme Coordinator and first and second year students.

6.1. Evaluations by the external programme supervisor (*tilsysnssensor*)

The evaluation of the Master programme over the course of many years has been rather positive, both in terms of the knowledge and skills displayed by the students, but also in terms of the student assessment process in general. A number of evaluation reports of the programme have been drawn in the period 2006-2012 by an external programme supervisor (*tilsysnssensor*). In the 2006-2007 evaluation report, the external programme supervisor noted that "The range of students' knowledge and skills is very similar to that which would be found in a good university in the United Kingdom", and that the evaluation process in general "seems to be very sound and in line with high

international standards.”³ In the 2007-2008 evaluation report, she noted that “Both courses have important aims, and the examination of students is quite well designed to test the relevant skills and knowledge.”⁴ In the evaluation report for 2008-2009, the knowledge of international and regional law of human rights was noted as being good, with the need for developing further the critical capacity of the students.⁵

In her evaluation for the period 2009-2010 she has stated that the “use of the grading scale and the quality of the work of the students in this programme at University of Oslo is adequate and comparable to what I have seen at the other institutions”⁶ and that the “standard seems to be comparable to other LLM/MA programmes in international human rights internationally.”⁷ In the evaluation report of 2010-2011, the external supervisor noted that “there seems to be a good mix of compulsory foundational modules with optional modules that can cater to each student’s personal interests while retaining a coherent programme” and that “the programme is of high quality, that the students are taught to high levels and that their research skills improve through the programme.”⁸ In the evaluation report of 2011-2012, the evaluator noted that “The assessment is done anonymously, which is a good quality principle. The evaluation of the quality seems to have been carried out in an impartial and professional manner.”⁹ Moreover, the study was assessed overall as “a high quality programme where the results reflect a good learning process.”¹⁰ In their entirety, these reports provide a positive evaluation of the programme with regard to the quality of the students, the quality of the courses part of the programme, and the student assessment procedures.

³ This evaluation was conducted on the basis of selected examinations for Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practice and Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights; and a thesis in The Theory and Practice of Human Rights. See 2006-2007 Report, p. 2. Annex 1.

⁴ This evaluation was conducted on the basis of five written assignments for the course “Ethnic Challenges to the Nation State: Studying State Responses from a Human Rights Perspective” and five four-hour examination papers for the course “Human Rights and Counter-Terrorism: Striking a Balance?”. See 2007-2008 Report, p. 2. Annex 1.

⁵ This evaluation was conducted on the basis of five examination papers for the course “International Human Rights Law: Substantive Rights” and five examination papers for the course “International Human Rights Law: Institutions and Procedures”. 2008-2009 Report, p. 2 and 3. Annex 1.

⁶ This evaluation was conducted on the basis of five essays from the Methodology course (HUMR5191) and 5 master theses (HUMR5200). 2009-2010 Report, p. 3, Annex 1.

⁷ This evaluation was conducted on the basis of five essays from the Methodology course (HUMR5191) and 5 master theses (HUMR5200). 2009-2010 Report, see p. 4, Annex 1.

⁸ This evaluation was conducted on the basis of five exam scripts in the two following modules, namely HUMR5190 Research Methodology and Thesis Development (essays), and HUMR5701 Human Rights and Development: Interdisciplinary Perspectives on Theory and Practices. See 2010-2011 Report, p. 3. Annex 1.

⁹ This evaluation was conducted on the basis of 4 essays in HUMR5503 – Human Rights and Counter Terrorism: Striking a Balance; and 4 MPhil Thesis in HUMR5200 Thesis in the Theory and Practice of Human Rights. 2011-2012 Evaluation Report, p. 2. Annex 1.

¹⁰ 2011-2012 Evaluation Report, p. 3. Annex 1.

6.2. General evaluation from meetings with students and the NOKUT survey of 2013-2014

Several evaluation meetings have been organised by the Programme Director and Programme Administrator where the master students have provided feedback on various aspects of the programme. In an evaluation meeting of 25 October 2011 the first-year students seemed to be quite satisfied with the forms of assessment and the learning environment, while expressing the desire to have more information about the activities of the centre including its research projects.¹¹ Another meeting with second-year students held on 3 November 2011 revealed that the students were satisfied with different forms of assessment, including both 4-hour exams and take-home exams in the form of final papers.¹² At the same time, the students did express a wish for more flexibility with regard to the timing of the internship programme and that more information with regard to relevant courses offered at other faculties is made available. A recent survey conducted by NOKUT, including results from 2013 and 2014 shows a level of satisfaction with the programme above average, when compared with similar programmes in social sciences and law.¹³ The survey includes student assessments on the following issues:

- study environment (socially, academically, services, facilities and equipment) – 4,3 out of 5 (average 3,9);
- participation (opportunities to influence) – 3,4 out of 5 (average 3,4);
- engagement (stimulation and coherence) – 4,2 out of 5 (average 4,0);
- working life relevance (job opportunities, working life relevance) – 4,2 out of 5 (average 4,0);
- teaching (teaching and academic counselling) – 3,7 out of 5 (average 3,5);
- examinations (exam and written assignments) – too few respondents;
- learning outcome (self-evaluation of learning outcome) – 4,1 out of 5 (average 3,9); and
- overall assessment of the programme (student general satisfaction with the programme) – 4,3 out of 5 (average 4,0).

6.3. Student evaluations of specific courses

The evaluation of the Human Rights in Practice course (HUMR 4504) of spring 2011 shows that students were satisfied with the opportunity to do an internship.¹⁴ The student evaluation of

¹¹ Evaluation meeting 25 October 2011 – 12 students and Stener (program director) and Elisabeth (student administration officer) – Annex 2.

¹² Evaluation meeting 3 November 2011 – 4 students and Stener (program director) and Elisabeth (student administration officer) - Annex 2.

¹³ For more details on these results see <http://www.studiebarometeret.no/en/Sammenligne/1110_JFM2-HUMR>.

¹⁴ See Annex 3.1.

Introduction to the History, Philosophy and Politics of Human Rights (HUMR5131) of fall 2013 has been both positive and negative, with concerns mainly related to the pressure on students to engage within a short period of time with complex concepts and a vast amount of literature in varied fields, especially philosophy.¹⁵ The periodic evaluation of Human Rights Law in Context (HUMR5132) has largely been positive, with feedback from students suggesting appreciation of the course in terms of curriculum, content, teaching, and also of administrative aspects of the course.¹⁶ The periodic evaluation of Introduction to Human Rights Law (HUMR5140) of fall 2013 has largely been positive, along the same lines as HUMR5132.¹⁷ The fall 2014 evaluation of Ethnic Challenges to the Nation-State (HUMR 5502) showed a high level of satisfaction with the course.¹⁸ Other evaluations conducted over the last years are also generally positive. However, some issues have been raised by the students and subsequently addressed, including the amount of reading materials, the degree of difficulty of exams, and the coherence of courses which are taught by several lecturers. Some of these concerns can be addressed through a better communication between the lecturers, the person responsible for the course, and the student representative.

7. Internationalisation and inclusion of Master students in research activities

The efforts aimed at the internationalisation of the Master's programme conform to the University Strategy 2020,¹⁹ the Law Faculty's strategy,²⁰ and the Centre's own strategy.²¹ The internationalisation of the Master's programme is pursued in a number of ways, including by trying to attract the best students from different parts of the world, by cooperating and exchanging experiences with colleagues based in other human rights centres, by inviting lecturers from other institutions to give guest lectures, by informing students about and by having a student team from our programme participate in international moot courts competitions (ELSA Human Rights Moot Court and others) and other relevant competitions, and by organising internships for our students with human rights organisations in Norway and in different parts of the world. The University of Oslo has offered a small number of scholarships which are aimed at enabling students from developing countries to attend this programme.²² The programme has continually attracted qualified

¹⁵ See Annex 3.2.

¹⁶ See Annex 3.3.

¹⁷ See Annex 3.4.

¹⁸ See Annex 3.5.

¹⁹ For more information on the University's strategy see <<https://www.uio.no/english/for-employees/organization/strategic>>.

²⁰ For more information on the Law Faculty's 2010-2020 strategy see <<http://www.jus.uio.no/om/strategi/strategisk-plan/jus-strategisk-2020-for-nett.pdf>> (in Norwegian).

²¹ For more information on the Centre's 2015-2018 strategy see <<http://www.jus.uio.no/smr/om/strategi/strategi-2015-2018.pdf>> (in Norwegian).

²² For more information see respectively the Fritt Ord Student Stipend at <<http://www.jus.uio.no/smr/studier/stipend/frittord-eng.html>> and the Norwegian Quota Scheme at

students from all over the world, as shown both by the number of students interested and by their academic results. The Centre has an ongoing cooperation with a number of other human rights centres, especially Nordic ones which are part of the AHRI network.²³ This cooperation should be further developed and the possibility of offering joint degrees or establishing exchange programmes with partner institutions from this network should be explored in the coming years.

Master students in an advanced stage of their studies can also participate in meetings of the Centre's four Thematic Research Groups and present some of the preliminary results of their master thesis research. This participation is aimed at sharing research results with a broader group and enabling students to get some feedback on their research from both academic staff and from staff of the international programmes who have theoretical and practical experience on those issues.

8. Issues for further reflection

While evaluating as adequate the assessment of the students, in the 2006-2007 evaluation report the external programme supervisor noted the need for including some brief comments explaining the grade awarded, as well as for an examiners' meeting to be held at the end of the examination course, in which any problematic cases are settled, and the supervisor can comment on the course and discuss issues in dialogical form, with the department.²⁴ Many changes have been made to the assessment procedures at the University of Oslo and currently students are given an opportunity and are encouraged to ask for an explanation of their grade and can ask for a re-assessment.

Other issues raised by the students concerning the learning environment include also:

- Occasional noise, which can be disturbing.
- Placing more computers in the student common study area.
- Information about courses and schedules to be made available as soon as possible.
- Suggested reading list to consult while preparing for the programme.

The first issue has been addressed by placing relevant announcements in the common areas aimed at ensuring the sharing of these areas without disturbing others. The second issue needs to be addressed jointly with the technical staff and within the technical requirements for noise and air pollution in working spaces at the University of Oslo, as well as taking into account the resources of

<<http://www.uio.no/english/studies/admission/quota-scheme>>. However, this quota programme is being replaced with a partnership programme with developing countries; for more information see <<http://siu.no/Hoeyere-utdanning/Samarbeid-med-utviklingsland/Partnerskapsprogram>> (in Norwegian).

²³ For more information on the AHRI network see <<http://www.ahri-network.org>>.

²⁴ 2006-2007 Evaluation Report, p. 3 Annex 1. This information is included in order to reflect the improvements made over time to the assessment system at the University of Oslo.

the Centre. Regarding the third issue, information about courses and schedules is now placed on the respective websites of the courses and in Fronter as soon as possible and is updated on a running basis. The fourth issue is difficult to tackle given the vast amount of literature in the field of human rights. Generally, it is for the students who expect to start their studies at the Centre to check the different courses, find out what materials and textbooks are used, and start gathering and going through them beforehand. Nevertheless, the Centre could consider recommending a short list of key relevant literature for prospective students.

An important aspect of maintaining the high-quality of the programme is the regular updating of the curriculum for each course. Simultaneously, the academic staff of the Centre has to discuss the possibilities and the potential need for establishing new courses in a sustainable manner. To that aim, in addition to the informal discussions among colleagues, the teaching staff might need to meet at intervals of 2 or 3 years and spend a day (or two) outside the Centre in order to go through all our HUMR-coded courses in detail, gather feedback and provide input for course revisions, update the literature, discuss potential new courses, and so on. While the Education Committee meets regularly, it is difficult for this body to serve this purpose efficiently without devoting additional time and resources to the administration of these aspects of the programme.

More insights from and follow-up of our graduates career trajectory could benefit the MA programme and Faculty in terms of steering the programme and courses, promotion, recruitment and networking, among other things. Currently, the Programme Director and the Programme Coordinator are exploring ways to establish an Alumni Programme for the Master's students, starting with an informal Facebook page.

9. Conclusion

This report provides an internal evaluation of the Master's programme based on data-material from the period 2011-2015, which include general evaluations of the programme by students, reports of student and lecturer's evaluation of courses which are part of the programme, and evaluations of the programme as a whole by an external assessor during the period 2006-2012. The aim of this report is to provide a solid foundation for further professional and strategic development and improvement of the quality of the programme. The assessment of the programme, based on the scientific content of the academic curriculum and its delivery, the learning environment, and student feedback on particular courses and the programme more generally, shows a general level of satisfaction of students which is above the average when compared with similar programmes offered at the University of Oslo.

A central question of this evaluation has been how the programme has integrated and how it can further develop and improve its inter-disciplinary nature. Feedback from the students and the lecturers show that combining successfully the different disciplines in the courses remains a challenge. These challenges stem from a number of factors, including the different levels of knowledge among the students concerning the various fields covered by the programme, namely law, philosophy, political sciences, and anthropology; the vast amount of knowledge and literature to be covered in the limited time available; and the challenge of combining knowledge from the different fields in the same courses. In order to remedy these problems, a number of seminars have been introduced alongside the lectures for the compulsory courses, which provide an opportunity for students to jointly engage with and discuss about selected human rights issues.

This internal evaluation report and the forthcoming external evaluation report (expected in spring 2016) will provide a suitable basis for the further development and improvement of the courses and methods of teaching in this Master's programme.

List of Annexes

Annex 1 – Evaluations by the external programme supervisor

Annex 2 – General evaluation meetings

Annex 3 – Student evaluations of specific courses

Annex 4 – Examples of master's theses titles, HUMR-programme 2012-15

Annex 4

Examples of Master's theses titles, HUMR-programme 2012-15

- 1 [THE ROLE OF PROVISIONAL MEASURES IN THE PROTECTION OF THE RIGHT TO FAIR TRIAL: AN EXAMINATION OF THE AFRICAN SYSTEM OF HUMAN RIGHTS](#)
- 2 [China s Nomadic Settlement Policy and the Cultural Rights of Nomadic Pastoralists: A Case Study of the Kazakh Nomads in Xinjiang](#)
- 3 [Corporatism, Freedom of Association and Shenzhen s Trade Union Reform](#)
- 4 [National implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights Thesis – Assessment of gaps between the Guiding Principles and Norwegian Company Law](#)
- 5 [Law is Violation: Are Human Rights a Hollow Vessel?](#)
- 6 [Counter-terrorism and social rights: The assessment of adverse effects of counter-terrorism on social rights of families of terror suspects and convicts in Indonesia](#)
- 7 [The Right to Health of Mentally ill Persons in Ghana A case study of the New Jerusalem Chapel in Ghana](#)
- 8 [Calling for truth about mass killings of 1965/6: Civil Society Initiatives in revealing the truth of mass killings of 1965/6 under the transitional justice framework in Indonesia](#)
- 9 [Complementarity: A gap between theory and practice? ICC`s contribution to domestic proceedings in Uganda](#)
- 10 [Human Rights in Industrial Zones: Beyond State Duty and Corporate Responsibility. The Case of Vietnam](#)
- 11 [The Ugandan Anti-Homosexuality Bill. Study on how and to what extent the Bill violates human rights. How are homosexuality and the Bill perceived in Ugandan society?](#)
- 12 [Victim blaming in cases of rape: a study set in São Paulo, Brazil](#)
- 13 [Reclaiming Minority s Freedom of Religion or Belief in Indonesia: Evaluating State Response to the Ahmadiyya Conflict in Lombok, Indonesia](#)
- 14 [Out of sight, out of mind? - The protection of failed asylum seekers](#)
- 15 [Policing Youth in Vietnam Using Juvenile Justice as a Means of Social Control](#)
- 16 [The Right to Work and Social Security in the Context of the Global Financial Recession - A Study of Compliance with Obligations under ICESR – Slovakia](#)
- 17 [The Protection of Linguistic Minorities in Universities: the case of Yunnan, China](#)
- 18 [Under Surveillance: Individual Privacy Rights in the New Era of Secret e-Surveillance](#)
- 19 [Defining the margin of terror - Explaining the chilling effect of insult and defamation laws on the media and artists in Zimbabwe](#)
- 20 [Human rights in the transition to a 'green economy' – Norway and a 'just transition' to a low-carbon society](#)

- 21 [The Right to Employment for People with Disabilities : A Study on Jordan](#)
- 22 [Labour Conditions in Export Processing Zones and the Role of the ILO : Focus on Freedom of Association](#)
- 23 [Addressing resistance to human rights in human rights education : The case of Indonesia](#)
- 24 [The Right to Food of Refugees in Ghana: A Case Study of the Ampain Refugee Camp in Ghana](#)
- 25 [Transitional Justice and Enforced Disappearance: The right to truth and the obligation to search for the disappeared. The Colombian case.](#)
- 26 [The Protection Quandary: Voluntary Human Shields : Addressing Voluntary Shields' Loss of Protection under International Humanitarian Law and Human Rights Law](#)
- 27 [TABLOIDISATION IN ONLINE NEWSPAPERS IN VIETNAM : THE FREE DEVELOPMENT OF ENTERTAINMENT NEWS IN ONLINE NEWSPAPERS IN VIETNAM: BEHIND THE CONFLICT BETWEEN FREEDOM OF THE PRESS AND THE RIGHT TO PRIVACY AND MORAL VALUES](#)
- 28 [The 2012 Russian Foreign Agent Law : An evaluation of the legitimacy of the Foreign Agent Law with reference to freedom of association and expression as specified in the European Convention on Human Rights](#)
- 29 [Safe havens or recruitment pools? The relationship between child soldier recruitment and areas of displacement. Vulnerability, agency and rebel motivations.](#)
- 30 [Prejudice of Law Enforcement officials as a Challenge for the Protection of Rights of Bete-Israelis in Ethiopia The Case of Northern Shewa Zone](#)
- 31 [MEETING SOCIO-ECONOMIC RIGHTS OBLIGATIONS IN THE FACE OF POVERTY, INEQUALITY AND ECONOMIC MARGINALIZATION; A MAJOR CHALLENGE CONFRONTING GHANA](#)
- 32 [The Multicultural Agora in the Age of Globalization](#)
- 33 [The Prevalent Practice of Kamaiya Bonded Child Labour in the Mid- and Far-Western Terai of Nepal](#)
- 34 [GOVERNMENT'S COMPULSORY LAND ACQUISITION AND THE RIGHT TO PROPERTY: the Case of Mining Communities in Ghana](#)
- 35 [To what degree could responsible mining play a role to prevent human rights violations arising from the industry? : A human rights law perspective](#)
- 36 [Transitional Justice for Papua: Lessons to be learned from Indonesian experiences?](#)
- 37 [The Politics of Human Rights and Global Justice : Rawls and Habermas on the Prevention of Gross Violations of Human Rights](#)
- 38 [Silent Voices: working with children prone to commercial sexual exploitation : Assessing the gap with a human rights and intersectional discrimination approach](#)
- 39 [State Responsibility and International Human Rights. : A Case of Domestic Violence Against Women in Norway](#)

- 40 [Patchy law and return practices in Europe: On vulnerable persons' human rights in the context of the present and future Dublin Regulation](#)
- 41 [Access to Justice Hurdles to Holding Corporations Liable under the Alien Tort Statute](#)
- 42 [Do Human Rights Violations Increase the Risk of Civil War?](#)
[Legal Opinion on \(the Neptune Spear Operation that led to\) the Death of Bin Laden](#)